

Pekka Launonen

**Kasvu kirkon työntekijäksi
Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaaja-
opiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja
identiteetti vuosina 2004-2008**

Pekka Launonen

KASVU KIRKON TYÖNTEKIJÄKSI

Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden
ammattillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti
vuosina 2004–2008.

Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke
Loppuraportti

Diakonia-ammattikorkeakoulu
2009

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA
A Tutkimuksia 22

Julkaisija: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Kuva: Tiina Hallenberg

Taitto: Roope Lipasti

ISBN 978-952-493-074-1 (nid.)

ISBN 978-952-493-075-8 (pdf)

ISSN: 1455-9919

Juvenes Print Oy

Tampere 2009

TIIVISTELMÄ

Pekka Launonen

**Kasvu kirkon työntekijäksi.
Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyön-
ohjaajaopiskelijoiden ammatillinen
motivaatio, osaaminen ja identiteetti
vuosina 2004-2008.
Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke.
Loppuraportti.**

Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2009

141 s.
12 liites.

Diakonia-ammattikorkeakoulun
julkaisuja A Tutkimuksia 22

ISBN 978-952-493-074-1 (nid.) ISSN 1455-9919
ISBN 978-952-493-075-8 (pdf)

Kasvu kirkon työntekijäksi on tutkimus- ja kehittämishanke, jossa selvitettiin kirkon työhön suuntautuvien diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillisen identiteetin muodostumista koko koulutuksen ajan vuosina 2004–2008. Tutkimuksen kohteena olivat Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijat. Tutkimuksen aineistot kerättiin pitkittäistutkimuksen neljässä kyselyssä, jotka suoritettiin kevään 2004 ja kevään 2008 välisenä aikana. Aineisto käsiteltiin tilastollisin ja laadullisin menetelmin.

Opiskelijat olivat merkittävästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin ja hieman vähemmän uskonnollisia kuin seurakuntien työntekijät. Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin ei ollut kuitenkaan kovin kiinteä. Neljä viidestä opiskelijasta uskoi Jumalaan niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa. 82 % opiskelijoista koki valmistumisvaiheessa, että oma usko oli kasvanut vähitellen ja 6 % kertoi tulleen uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Opiskelijoiden pääsykokeissa ilmaisema korkea motivaatio kirkon työhön laski ensimmäisen vuoden aikana. Toisen opiskeluvuoden aikana tämä lasku tasaantui tai kääntyi nousuun vaihdellen suuntautumisvaihtoehdon mukaan. Kirkon alan opintoihin eniten motivoivina

tekijöinä olivat valmistumisvaiheessa hengellinen kutsumus ja auttamismotivaatio. Muita motivaatioulottuvuuksia olivat välineellinen motivaatio ja muiden vaikutus. Työhön eniten motivoivia tekijöitä olivat joustava työaika ja työpaikan turvallisuus. Toisaalta motivaatiota heikensi riittämätön palkkaus ja työn johtamiseen liittyvät puutteet.

Ammatillisen osaamisen alueella vahvimaksi arvioitiin kuunteleminen ja auttaminen sekä Raamatun ja kristillisen opin ymmärtäminen. Seurakunnalliseen osaamiseen liittyvät taidot alkoivat vahvistua toisen vuoden aikana. Erityisinä oppimishaasteina koettiin Raamatun tuntemiseen, soveltamiseen ja opettamiseen liittyvä osaaminen. Diakonisen hoitotyön opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan oli monilla alueilla heikompaa kuin muissa suuntautumisvaihtoehdoissa, varsinkin koulutuksen alkuvaiheessa. Ammatillista kirkollista identiteettiä vahvistavina opintoina opiskelijat pitivät kaikkia teologisia perusopintoja, seurakuntatyön ammattiopintoja ja harjoitteluja. Muina ammatillista identiteettiä vahvistavina tekijöinä olivat oppimisympäristöön liittyvät myönteiset tekijät ja omaehtoisesti opintojen ulkopuolella luodut yhteydet seurakuntaan. Ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentäväksi koettiin koulutuksen painottuminen sosiaalialan opintoihin, jotka rajoittivat kirkon alan opintojen määrää. Suurin osa opiskelijoista koki valmistumisvaiheessa ammatillisen identiteettinsä vahvistuneen ja olevan edelleen vahvistumassa.

Asiasanat:

ammattillinen koulutus,
ammatti-identiteetti, diakonit,
diakonissat, nuorisotyönohjaajat,
kirkon työntekijät

Teemat:

Kirkko ja seurakunta
Kasvatus ja koulutus

Julkaistu:

Painettuna ja Open Access-verkkójulkaisuna

Painetun julkaisun tilaukset

Granum-verkkokirjakauppa <http://granum.uta.fi/>

Verkko-osoite: http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/A_22_ISBN_9789524930758.pdf

ABSTRACT

Pekka Launonen

Students' Development into Church Professionals. Motivation, Competence and Identity of the Diaconia and Youth Work Students in 2004–2008. Project "Students' Development into Church Professionals". The Concluding Research Report.

Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2009

141 p.

12 appendixes

Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu
A Tutkimuksia 22

ISBN 978-952-493-074-1 (pbc)

ISSN 1455-9919

ISBN 978-952-493-075-8 (pdf)

This research report is a part of a longitudinal study in the project called Students' Development into Church Professionals. The purpose was to study the changes of the motivation, competencies and identity of the students during the occupational youth work and diaconia education and also to develop new methods to support the progress of this growth during the studies. The material was collected by four surveys between the spring 2004 and spring 2008. The data was analyzed both by statistical and qualitative methods.

The students were much more religious than the Finns on the average and a little less religious than the church employees. However, their relations to the traditional Finnish spiritual movements were not very close. Four fifths of the students believed in the God in the same way as the Evangelical Lutheran Church is teaching. At the end of the studies 82 % expressed that his/her faith had developed gradually during the life time and 6 % had become believers at a certain moment. The motivation for ecclesiastical studies and work was very strong by the time of the admission exams. The motivation started to decrease during the first study year, but after that it was increa-

sing again. The most motivating factors for the ecclesiastical studies were spiritual call and desire to help. Other factors were instrumental factor and support of other people. The most motivating factors for the work were the flexible working hours and a secure job. On the other hand, the motivation was weakened by the insufficient salary and problems in the management.

The strongest professional competences were an ability to listen and help as well as to understand the Bible and Christian faith. Knowledge of the practical Church work and readiness to work in the local parishes started to become stronger during the second study year. The students expressed that they still had a challenge to learn more about knowing, interpreting and teaching the Bible. The students expressed, too, that in the curriculum the studies of theology, practical church work and placements were developing their ecclesiastical motivation the best. Besides them the motivation was strengthened by experiences of positive atmosphere in the learning environments and also by students' individual participation in the activities of local parishes. The respondents told that the numerous studies of social services were weakening the development of the identity of a church professional. A great majority of the students expressed that their professional identity had been and still was growing at the end of the studies.

Keywords:

occupational education, professional identity, deacons, deaconesses, youth-work leaders, church professionals.

Available:

Printed, Open Access

Order:

Granum <http://granum.uta.fi/>

Open access:

http://www.diak.fi./files/diak/Julkaisutoiminta/A_22_ISBN_9789524930758.pdf

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	5
1 TUTKIMUKSEN TAUSTA	9
1.1 Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke	9
1.2 Diakonissojen, diakonien ja nuorisotyönohjaajien koulutus	12
1.2.1 Koulutusten vaiheet	12
1.2.2 Koulutusten toteutus lukuvuoden 2004–2005 opetussuunnitelmien mukaan	14
1.3 Ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti	17
1.4 Aikaisemmat tutkimukset	21
2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	26
2.1 Tutkimuksen tavoitteet	26
2.2 Aineiston kerääminen	28
2.3 Aineiston analysointi	34
2.4 Tutkimuksen luotettavuus	35
3 OPISKELIJOIDEN TAUSTA	39
3.1 Sukupuoli ja ikä	39
3.2 Siviilisääty ja sosioekonominen tausta	42
3.3 Pohjakoulutus	44
3.4 Harrastukset	45
3.5 Kirkkokunta ja hiippakunta	46
3.6 Kirkolliseen toimintaan osallistuminen	50
4 USKONNOLLISUUS	53
4.1 Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin	53
4.2 Jumalaan uskomisen	58
4.3 Käsitys omasta uskosta	62
5 MOTIVAATIO KOULUTUKSEEN JA TYÖHÖN	66
5.1 Motivaatio kirkon alan koulutukseen	66
5.2 Motivaatio kirkon työntekijäksi	78

5.2.1 Seurakunnan työ ja työpaikat	78
5.2.2 Kirkkoon vai yhteiskuntaan?	84
5.2.3 Hengellinen kutsumus ja halu auttaa	87
6 AMMATILLINEN OSAAMINEN	91
6.1 Hengellinen osaaminen	91
6.2 Muu ammatillinen osaaminen	98
7 AMMATILLINEN IDENTITEETTI	100
7.1 Ammatillista identiteettiä vahvistaneet opinnot	100
7.2 Muut ammatillista identiteettiä vahvistaneet tekijät	105
7.3 Ammatillista identiteettiä heikentäneet tekijät	111
7.4 Muita arvioita ammatillisen identiteetin kehittymisestä	117
8 OPISKELIJOIDEN KÄSITYKSET KOULUTUKSEN KEHITTÄMISTARPEISTA	122
9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	127
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	137
LIITE 1: Saatekirje ja kyselylomake 1	142
LIITE 2: Kyselylomake 4	148

1 TUTKIMUKSEN TAUSTA

1.1 Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke

*K*asvu kirkon työntekijäksi oli tutkimus- ja kehittämishanke, joka kohdistui kirkon diakoniatyöntekijöiden ja nuorisotyönohjaajien ammatilliseen koulutukseen. Sen käynnistämisen taustalla olivat 1990-luvulla koulutusjärjestelmässä ja työelämässä tapahtuneet muutokset. Tuolloin kaikki kirkollinen diakonia- ja nuorisotyöalan koulutus siirtyi ammattikorkeakouluihin. Uudenlaiset koulutusohjelmat tarjosivat valmistuville entistä monipuolisempia työllistymismahdollisuuksia. Suunnittelussa kiinnitettiin myös huomiota työelämän ja ammattien nopeutuneeseen muutokseen. Koulutus ja tutkinnot muuttuivat paljon sisällöllisesti, rakenteellisesti ja pedagogisestikin. Muutokset tiivistyivät kirkko-työnantajan näkökulmasta seuraavankaltaisiin kysymyksiin: onko kirkon alan koulutus edelleen vetovoimaista, ketkä alan koulutukseen nykyisin hakeutuvat, kiinnostaako kirkko heitä työpaikkana, kuinka kirkollisen työelämän ja koulutuksen yhteistyötä voisi kehittää?

Suomen evankelis-luterilainen kirkko kiinnitti kirkon työhön opiskelevien ammatillisen identiteetin kehittämiseen runsaasti huomiota 2000-luvun alussa. Virkarakennekomitean mietinnössä korostettiin koulutuksen ja työelämän yhteyttä ja kirkollisen identiteetin merkitystä osana ammattitaitoa. Siinä kiinnitettiin huomiota myös niin sanotun ordinaatiokoulutuksen tarpeeseen. (Palvelijoiksi vihityt 2002, 35–37, 172–173). Kirkkohallitus korosti, että opiskelijoiden kirkollisen ja hengellisen identiteetin vahvistaminen on oleellinen kirkollisen ja ammatillisen koulutuksen kannalta. Se on perusedellytys kirkollisessa työssä onnistumiselle ja viihtymiselle sekä oman persoonan kehitykselle. (Kirkon keskusrahaston tuki kirkon virkaan koulutaville laitoksille ja järjestöille 2003, 34–37.) Virkarakennekomitean jälkeen asetettu diakonaattityöryhmä totesi, että ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä diakonian ja nuorisotyön virkojen koulutukset ovat oleellisesti lähen-

tyneet toisiaan. Edelleen ehdotettiin, että näiden virkojen ordinaatiokoulutus voisi alkaa jo opintojen aikana ja näin ennakoida valmistumista ja seurakunnan työhön hakeutumista. (Diakoninvirka 2008, 33, 63.)

Myös Diakonia-ammattikorkeakoulussa (Diak) ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa (KPAMK) kiinnitettiin huomiota samaan asiaan. Vuonna 2002 käynnistettiin kirkkohallituksen tukemana niin sanottu *Kirke-toiminta*, jota eri yksiköt toteuttivat varsinaisten koulutusohjelmien ohella opiskelijoiden kirkollisen identiteetin vahvistamiseksi. Siihen sisältyi muun muassa seurakuntien työntekijöiden ohjauksessa tapahtuvaa opiskelijamentoointia sekä leirejä ja retriittejä. Tästä toiminnasta saadut kokemukset tarjosivat pohjaa myös *Kasvu kirkon työntekijäksi* -hankkeen kehittämistyölle.

Sami Ritokoski ja Minna Valtonen selvittivät Diakin opiskelijoiden kutsumuksen ja ammatillisen identiteetin muutoksia opintojen aikana. Keskeisiksi välineiksi tässä prosessissa osoittautuivat harjoittelu- ja kutsumuspäiväkirjojen kirjoittaminen, hiljaisuuden retriitit, pitkäkestoiset tuutorointiryhmät ja opinnäytetyöprosessi. (Ritokoski & Valtonen 2003, 71.) Hanna Salomäen tutkimuksessa *Nuorisotyön tulevaisuus Lapuan ja Oulun hiippakunnissa* havaittiin, että nuorisotyönohjaajat ovat sitoutuneita työhönsä, mutta kaipaavat täydennyskoulutusta muun muassa Raamattuun, sielunhoitoon ja hengelliseen ohjaukseen liittyvissä asioissa (Salomäki 2004, 64).

Hankkeen aikana kirkossa jatkettiin edelleen keskustelua työntekijöiden koulutuksen kehittämisestä. Kirkolliskokous antoi marraskuussa 2004 kirkkohallituksen tehtäväksi selvittää, miten voitaisiin edistää kirkon alan opiskelijoiden sitoutumista kirkkoon. Työn tuloksena laadittiin selvitys *Kirkon virkaan opiskelevien hengellinen kasvu ja sitoutuminen kirkkoon*, jossa tehtiin kirkolliskokoukselle lukuisia toimenpide-ehdotuksia. (Salo 2006). Yhtenä vaikuttimena tässä keskustelussa oli myös suurten ikäluokkien jääminen eläkkeelle, minkä nähtiin lisäävän työvoimatarvetta ja kiristävän työnantajien välistä kilpailua. Tästä syystä kirkon keskushallinnossa haluttiin tiivistää yhteistyötä kouluttavien laitosten kanssa ja ryhtyä kehittämään erityisesti seurakunnissa tapahtuvaa harjoittelua. (Opiskelijat kirkon työpaikoilla 2006.) Keskustelussa voitiin ottaa huomioon myös uusia tutkimustuloksia siitä, että nimenomaan nuoret aikuiset – siis kirkon alan koulutuksen kannalta keskeinen potentiaalinen ryhmä – eroavat muita herkemmin kirkosta ja liittyvät vähemmän institutionaaliseen uskonnollisuuteen. (Niemelä 2006a, 63.)

Diakonia-ammattikorkeakoulu teki aloitteen *Kasvu kirkon työntekijäksi* -hankkeesta vuonna 2003 ja käynnisti sen vuonna 2004 yhteistyössä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen ja Kirkon tutkimuskeskuksen kanssa. Hankkeen käynnistämisen teki mahdolliseksi kirkon myöntämä taloudellinen tuki. Tavoitteena oli selvittää kirkon työhön suuntautuvien opiskelijoiden ammatillisen identiteetin muodostumista ja kehittää koulutusta niin, että tätä kasvua voidaan tukea. (Hankesuunnitelma 2004.)

Hankkeen tavoitteet olivat:

1) selvittää, mitkä seikat vaikuttavat kirkon työhön aikovien opiskelijoiden alalle rekrytoitumiseen sekä ammatillisen identiteetin syntymiseen ja vahvistumiseen ja edelleen selvittää, miten opiskelijarekrytointia voidaan kehittää esimerkiksi yhdessä seurakuntien nuorisotyön kanssa niin, että koulutukseen hakeutuisi kirkon työhön soveltuvia ja motivoituneita opiskelijoita

2) kokeilla ja kehittää uusia menetelmiä, jotka tukevat opiskelijan kasvua kirkon työntekijäksi opintojen aikana; tämä tapahtuu ns. Kirke-toiminnan kokemuksi hyödyntäen ja sen toimintatapoja edelleen kehittäen

3) luoda uusia malleja opiskelijan ohjaukselle opintojen eri vaiheissa ja työelämään siirryttäessä yhdessä seurakuntien harjoittelunohjaajien ja työntekijöiden kanssa

4) saada tarpeellista tietoa kirkon henkilöstökoulutuksen suunnittelua varten ja vahvistaa opiskelijoiden halukkuutta hakeutua valmistuttuaan kirkon tehtäviin.

(Hankesuunnitelma 2004.)

Hankkeen painopiste oli tutkimustoiminnassa ja siihen sisältyi neljä eri tutkimusta. Nyt käsillä oleva tutkimus toteutettiin vuosina 2004–2008. Se oli pitkittäistutkimus, jossa seurattiin Diakin ja KPAMK:n opiskelijoiden ammatillisen motivaation, osaamisen ja identiteetin muodostumiseen opin-

tojen aikana. Sen lisäksi suoritettiin kolme muuta tutkimusta, jotka paneutuivat samaan teemaan hieman eri näkökulmista. Näistä Hanna Salomäen tutkimus kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollisesta taustasta ja uranvalinnasta on valmis (Salomäki 2008). Keväällä 2009 Minna Valtosen tutkimus kirkon nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden kertomuksista kirkon työntekijäksi kasvamisesta oli valmistumisvaiheessa ja Sami Ritokosken tutkimus nuorisotyönohjaajajäsenioreista oli vielä työn alla.

Tutkimusten johtopäätökset muodostavat kehittämistoiminnan pohjan. Jo tutkimusprosessien aikana alustavia tuloksia on esitelty monissa eri yhteyksissä niin oppilaitosten kuin kirkonkin foorumeilla sekä kansainvälisissä konferensseissa (Ks. esim. Launonen 2007b, 2007c, 2007d, 2009). Näin kehittämisehdotuksia voitiin ottaa huomioon muun muassa Diakin opetus- ja suunnitelmaudistuksessa. Samaan aikaan tutkimusten rinnalla toteutettiin edelleen kirkkohallituksen tukemana opiskelijoiden ammatillista identiteettiä vahvistavaa toimintaa.

1.2 Diakonisojen, diakonien ja nuorisotyönohjaajien koulutus

1.2.1 Koulutusten vaiheet

Diakonisojen koulutus Suomessa alkoi diakonissalaitoksissa, joita perustettiin 1860-luvulta lähtien saksalaisten ja pohjoismaisten esikuvien mukaan. Vanhimmat laitokset olivat Helsingissä (perustettu 1867), Viipurissa (1869), Sortavalassa (1894) ja Oulussa (1896). Viipurin laitos siirtyi toisen maailmansodan jälkeen Lahteen ja Sortavalan laitos Pieksämäelle. Nuorin diakonialaitoksista on Porissa (1949). Alkuvuosina Helsingin ja Viipurin laitokset edustivat perinteistä saksalaista sisarkotijärjestelmää, kun taas Sortavalan ja Oulun laitokset olivat vapaamman seurakunnallisen diakonian kannalla. Toisen maailmansodan jälkeen tehdyt muutokset kirkon lainsäädännössä ja hallinnossa merkitsivät seurakunnallisen diakoniatyön linjan vakiintumista ja sisarkotijärjestelmän vähittäistä hajoamista. (Kansanaho & Hissa 1979, 51–58, 62–63; Henttonen 2002, 363–369; Koskenvesa 2002, 46–50; Pyykkö 2004, 110–124.)

Vuonna 1972 voimaan tulleen kansanterveyslain myötä diakonisojen työ osana kuntien kotisairaanhoidon päättyi. Koulutus perustui sen jälkeenkin kuitenkin edelleen sairaanhoitajan koulutukseen, mutta työn seurakunnallis-

ta luonnetta alettiin korostaa enemmän. Keskiasteen uudistuksessa 1980-luvulla diakonissakoulutuksen rakenteeksi tuli 3,5 vuoden sairaanhoitajakoulutus ja sen jälkeen vuoden mittainen seurakuntatyön opintokokonaisuus. (Pyykkö 2004, 127–131.) Halki vuosikymmenien sairaanhoitajakoulutus ja sitä koskevat uudistukset ovat määrittäneet diakonissakoulutuksen luonnetta ja sen asettamien vaatimusten on nähty myös rajoittaneen koulutuksen diakonisen puolen kehittämistä (Henttonen 2002, 369–370; Pyykkö 2004, 118–122; ks. myös Kansanaho & Hissa 1979, 95).

Diakoneita ryhdyttiin ensimmäisen kerran kouluttamaan 1900-luvun alussa Sortavalassa. Kouluttajana toimi aluksi Evankelisen Seura ja sitten Sisälähetysseura. Kyseessä oli diakonissakoulutuksen rinnalle luotu, miehille tarkoitettu koulutus. Diakonien toimenkuva jäi tuolloin kuitenkin varsin hajanaiseksi eivätkä he löytäneet paikkaansa seurakunnan työssä. Sortavalan diakonikoulutus päättyikin jo vuonna 1921. (Henttonen 2002, 365–368; Huhta & Malkavaara 2005, 24–30.) Uudelleen diakonien kouluttaminen aloitettiin Seurakuntaopistossa Järvenpäässä vuonna 1953. Taustalla oli diakonian seurakunnallistuminen, sodanjälkeisten vuosien uudet sosiaaliset haasteet ja myös nuorisotyökoulutuksen kehittämistarve. Alkuvuosiina koulutukseen otettiin vain yksivuotisen nuorisonohjaajatutkinnon suorittaneita. (Henttonen 2002, 370; Launonen 2004, 83–86.) 1960-luvulla diakonikoulutus muuttui kolmivuotiseksi. Tuolloin myös Sisälähetysseura Pieksämäellä aloitti jälleen koulutuksen. Koulutusta toteutettiin kansanopistojärjestelmän piirissä, kunnes se 1980-luvulla siirtyi keskiasteen ammatillisen koulutuksen piiriin ja sosiaalialan oppilaitoksiin. Koulutus muuttui 4,5-vuotiseksi ja ylioppilaspohjaiseksi. (Henttonen 2002, 370; Pyykkö 2004, 129–131.) 1970–1980 -luvuilla koulutettiin Helsingissä diakonia-työhön myös seurakuntakuraattoreita. Heidän työnsä painopiste oli aikuisväestön mielenterveys- ja sielunhoitotyössä. Uuden ja melko lyhytikäiseksi jääneen koulutuksen aloittamisen syynä oli osittain se, että seurakunnissa työskentelevien diakonien työpanoksesta huomattava osa suuntautui nuorisotyöhön. (Pyykkö 2004, 127.)

Nuorisotyönohjaajien koulutus aloitettiin Seurakuntaopistossa Järvenpäässä ja Lärkkullassa Karjaalla vuonna 1949. Vuosikymmenien kuluessa kouluttavia oppilaitoksia oli kaikkiaan kahdeksan, edellä mainittujen lisäksi Helsingin Raamattukoulu, Suomen Raamattuopisto Kauniaisissa, Partaharjun Opisto Pieksämäen maalaiskunnassa, Sisälähetysseuran opisto Piek-

sämäellä, Raudaskylän Kristillinen Opisto Ylivieskassa ja Helsingin Evankelinen Opisto. Koulutusta toteutettiin sekä kansanopistoissa että yksityisissä opistoissa. 1980-luvulla se tuli osaksi keskiasteen ammatillista koulutusta ja sijoittui vapaa-aikatoiminnan koulutuskokonaisuuteen. Tuolloin se oli laajuudeltaan nelivuotinen peruskoulupohjaisille opiskelijoille ja kolmi-
vuotinen ylioppilaspohjaisille opiskelijoille. (Launonen 2004, 31–38.) Nuorisotyönohjaajan koulutusta ja työtä ovat määrittäneet hengelliset, pedagogiset ja sosiaaliset tavoitteet. Niiden keskinäinen korostus on vaihdellut eri aikoina ja eri oppilaitoksissa, mutta kokonaisuutena tarkastellen työn voidaan nähdä olleen kiristillistä kasvatusta, diakoniaa ja sosiaalipedagogiikkaa. (Launonen 2008, 232–234.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian viranhaltijoiden ja nuorisotyönohjaajien ammatillinen peruskoulutus on järjestetty 1990-luvulta lähtien ammattikorkeakouluissa kolmessa eri oppilaitoksessa sosiaali- ja terveystieteiden sekä humanistisen ja kasvatustieteiden amk-tutkintojen yhteydessä. Kaikki suomenkielinen diakonien ja diakonisoiden koulutus sekä pääosa nuorisotyönohjaajien koulutuksesta on toteutettu Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Diakin yhteyteen tulivat eri vaiheiden jälkeen Helsingin, Lahden, Oulun, Pieksämäen ja Porin diakonia-alan koulutukset sekä Helsingin Evankelisen Opiston, Järvenpään, Kauniaisten ja Pieksämäen nuorisotyönohjaajakoulutukset. Suomenkielisestä nuorisotyönohjaajien koulutuksesta lisäksi Raudaskylän koulutus siirtyi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun. Ruotsinkielinen diakonien ja nuorisotyönohjaajien koulutus, joka tapahtui Lärkkullassa Karjaalla, siirtyi vuonna 1996 Sydväst-ammattikorkeakouluun ja vuonna 2008 Novia-ammattikorkeakouluun. (Launonen 2004, 230–232; Launonen & Pesonen 2005, 277–278.)

1.2.2 Koulutusten toteutus lukuvuoden 2004–2005 opetussuunnitelmien mukaan

Tutkimuksen kohteena olivat Diakin ja KPAMK:n kirkon alan opiskelijat, jotka aloittivat opintonsa lukuvuonna 2004–2005. Diakissa nämä opinnot sijoittuivat kahteen koulutusohjelmaan ja kolmeen eri suuntautumisvaihtoehtoon ja KPAMK:ssa yhteen koulutusohjelmaan seuraavasti:

- Diakonia-ammattikorkeakoulu
 - diakoni: sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, 140 opintoviikkoa (ov) / 210 opintopistettä

(op)¹, sosionomi (AMK)

- nuorisotyönohjaaja: sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, 140 ov / 210 op, sosionomi (AMK)
- diakonissa: hoitotyön koulutusohjelma, diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, 160 ov / 240 op, sairaanhoitaja (AMK)
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu:
 - nuorisotyönohjaaja, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, 140 ov / 210 op, yhteisöpedagogi (AMK)

Diakin opinnoissa kirkollista kelpoisuutta suorittavat opiskelijat pääosin yhdessä muiden sosionomi- ja sairaanhoitajaopiskelijoiden kanssa ja osittain eriytyneesti. KPAMK:n opinnoissa kirkon alan opiskelijat puolestaan opiskelivat koko koulutuksen ajan omana ryhmänään ja omalla ohjelmallaan. (Diak 2004–2005, 48–59; KPAMK 2004–2005, 1.)

Vuonna 2004–2005 uusia diakoniopiskelijoita otettiin Diakin Helsingin, Järvenpään, Oulun, Pieksämäen ja Porin yksiköihin. Diakonissaopiskelijoita otettiin Helsingin, Oulun, Pieksämäen ja Porin yksiköihin. Nuorisotyönohjaajien koulutusta alkoi Diakin Helsingin, Järvenpään, Kauniaisten ja Pieksämäen yksiköissä sekä KPAMK:n Ylivieskan/Raudaskylän yksikössä. Vuodesta 2007 alkaen Diakin yksikkörakenne muuttui ja suurinta osaa edellä mainituista yksiköistä alettiin kutsua toimipaikoiksi. Samassa yhteydessä Diakin Lahden yksikkö lakkautettiin ja sen koulutus ja opiskelijat siirtyivät Lahden ammattikorkeakouluun. KPAMK:n Raudaskylää kutsutaan nyttemmin toimipisteeksi. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan ollut tarkoituksenmukaista vaihdella käytettävää nimitystä edellä mainittujen muutosten myötä, vaan yhdenmukaisuuden vuoksi kaikista koulutuspaikoista käytetään koko ajan nimitystä yksikkö.

Lukuvuonna 2004–2005 aloittaneita kirkon alan opiskelijoita koski piispa-painkokouksen vuonna 1996 tekemä päätös kelpoisuudesta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian (diakonissa ja diakoni) ja nuorisotyönohjaajan virkaan. Sen mukaan ammattikorkeakoulututkinnon tuli sisältää vähintään 60 opintoviikkoa (vuodesta 2005 lähtien 90 opintopistettä) Raamatun, kristinuskon ja kirkon hengellisen elämän tuntemukseen joh-

¹ 140 opintoviikkoa = 210 opintopistettä. Virallisesti lukuvuonna 2004–2005 opintojen laajuus ilmaistiin vielä opintoviikkoina ja opintopiste otettiin käyttöön vuonna 2005. Diakin opinto-oppaassa käytettiin kuitenkin jo 2004–2005 rinnakkain sekä opintoviikkoja että opintopisteitä. Tässä tutkimuksessa opintokokonaisuuk-sien laajuudet ilmaistaan opintopisteinä, jotka olivat käytössä suurimman osan siitä ajanjaksosta, minkä tutki-mus kattaa.

dattavia opintoja sekä kirkon työhön liittyviä ammattiopintoja. Ne ryhmiteltiin seuraavasti:

- teologisia perusopintoja vähintään 10 opintoviikkoa
- kirkollisen työn ammattiopintoja vähintään 50 opintoviikkoa, joista diakonin tai diakonissan kelpoisuutta varten diakonian ammattiopintoja vähintään 35 opintoviikkoa tai vastaavasti kirkon nuorisotyönohjaajan kelpoisuutta varten kirkon nuorisotyön ammattiopintoja vähintään 35 opintoviikkoa.²

(Piispainkokouksen pöytäkirja 17.–18.9.1996, 9 ja 21 §.)

Diakin opinnoissa sosiaalialan ja hoitotyön koulutusohjelmien rakennekaavio oli yhteinen. Opintokokonaisuudet ryhmiteltiin seuraavasti: perusopinnot (30 op), ammattiopinnot (150/180 op), opinnäytetyö ja tutkimusmenetelmät (15 op) ja vapaasti valittavat opinnot (15 op). Koulutusohjelmien kaikille opiskelijoille yhteisiä pakollisia opintoja olivat opintokokonaisuudet Ammattiin oppimisen perusteet (22 op) ja Tutkimus ja kehittäminen (8 op), Toimintakyvyn tukeminen (22/30 op), Monikulttuurinen ammatillisuus (22 op), Työ, työyhteisöt ja johtaminen (15–30 op) ja Opinnäytetyö (15 op). Lisäksi sairaanhoitajan tutkintonimike edellytti tiettyjen EU-direktiivien ja opetusministeriön vaatimusten toteutumista. Niiden perusteella tuli koulutusohjelmaan sisällyttää edellä mainittujen lisäksi opintokokonaisuudet Terveys ja sairaus (60 op) ja Hoitotyön vaihtoehdot ammattiopinnot (22 ov). (Diak 2004–2005, 48–54.)

Teologiset ja kirkolliset opinnot sijoittuivat eri opintokokonaisuuksiin tai muodostivat itsenäisiä opintokokonaisuuksia, kuten Kristillinen usko (8 op) tai Kirkon alan ammatillisuus (8 op). Diakoniopinnoissa keskeinen opintokokonaisuus oli Osallisuus ja sosiaalinen tuki (30 op), nuorisotyönohjaajaopinnoissa Lapsuus ja nuoruus (30 op) ja diakonissaopinnoissa opintokokonaisuudet Terveys ja sairaus (60 op), Diakoninen hoitotyö moniammatillisissa verkostoissa (22 op) ja Diakoniatyön ammattiopinnot (30 op). (Diak 2004–2005, 56–58, 179–181.)

² Vuonna 2005 piispainkokous teki uuden päätöksen kirkollisen kelpoisuuden tuottavista opinnoista. 60 ov muutettiin 90 op:ksi eli opintojen kokonaislaajuus pysyi samana, mutta eri sisältöalueiden keskinäisiä painotuksia muutettiin hieman. Uusi päätös oli seuraava: teologisia opintoja vähintään 20 op, seurakunnallisen ja kirkollisen työn ammattiopintoja vähintään 40 op, seurakunnan ja kirkon työelämään ja työyhteisöön liittyviä opintoja vähintään 15 op, johon sisältyy päätoimista harjoittelua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnassa vähintään 12 op ja seurakunnan ja kirkon työhön liittyvä opinnäytetyö 15 op. Ennen päätöksen voimaantuloa aloitaneisiin opiskelijoihin voitiin soveltaa aikaisempaa päätöstä. (Piispainkokouksen pöytäkirja 13–14.9.2005, 14 §.)

KPAMK:n kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma sijoittuu koulutusalojen luokittelussa humanistiselle ja kasvatusalalle. Sen opintokokonaisuudet ryhmiteltiin seuraavasti³: kaikille yhteiset opinnot (20 op), koulutusalan perusopinnot (40 op), pakolliset ammattiopinnot (90 op), vaihtoehtoiset ammattiopinnot (30 op), opinnäyteyö (15 op) ja vapaasti valittavat opinnot (15 op). Piispainkokouksen edellyttämät teologiset perusopinnot ja kirkollisen työn ammattiopinnot sijoittuivat jossain määrin koulutusalan perusopintoihin, mutta varsinaisesti pakollisiin ja vaihtoehtoisiin ammattiopintoihin. (KPAMK 2004–2005.) Diakiin verrattuna KPAMK:n opetus suunnitelmassa oli enemmän seurakuntatyöhön painottuvia opintoja.

1.3 Ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti

Ammatillinen *motivaatio, osaaminen ja identiteetti* kuuluvat läheisesti yhteen. Laaja-alaisen määrittelyn mukaan ammattitaitoon sisältyvät sekä työtehtäviin suuntautuvat kvalifikaatiot että työhön liittyvät arvot, asenteet ja motivaatio. (Ellström 1994, 48–50; Launonen 2004, 27–29.) Näiden kautta ammatillinen identiteetti alkaa kehittyä jo koulutuksen aikana, kun opiskelija perehtyy omaan alaansa sekä teoreettisesti että käytännössä ja saa kosketuksen työelämään ja ammattikuntansa edustajiin (Stenström 1993, 37–38). Ammatillinen kasvu on ammatillisen minäkäsityksen kehittymistä, omien asenteiden muuttumista, kriittisen arviointitaidon ja alan ammattitaidon kehittymistä. Ammatillisen kasvun tulisi antaa valmiuksia työelämässä tapahtuvan asiantuntijuuden jatkuvaa kehittymistä varten. (Mäntylä 2007, 93.)

Motiivit virittävät ja ylläpitävät yksilön yleisen käyttäytymisen suuntaa. *Motivaatiolla* tarkoitetaan motiivien aikaansaamaa tilaa. Se voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäiselle motivaatiolle on ominaista, että motivaatio on sisäisesti välittynyt tai että syyt käyttäytymiseen ovat sisäisiä. Sisäinen motivaatio on lisäksi yhteydessä korkeamman asteen tarpeiden tyydytykseen, esimerkiksi itsensä toteuttamiseen ja kehittämiseen. Ulkoinen motivaatio riippuu ympäristöstä. Siihen liittyvät palkkiot tyydyttävät alemman asteen tarpeita, kuten turvallisuuden ja yhteenkuuluvaisuuden tarve. Vapaaehtoisuuteen pohjautuva opiskelu perustuu suurelta osin sisäiseen motivaatioon. Se ei ole kuitenkaan irrallinen ulkoisesta motivaatiosta, vaan nämä esiintyvät usein rinnakkain ja täydentävät toisiaan. (Ruo-

3 Myös KPAMK:n opintojen laajuudet on tässä ilmoitettu opintopisteinä.

hotie 1998, 36–39.)

Kirkon alan ammatteihin liittyvää motivaatiota on tutkittu lähinnä työmotivaation näkökulmasta. Salmen mukaan työmotivaatio saa aikaan työkäyttäytymistä ja se määrittää työkäyttäytymisen muotoa, suuntaa, intensiteettiä ja kesto. Siihen vaikuttavat työntekijän arvot ja asenteet, työilmapiiri, työtyytyväisyys ja psyykinen rasitus. (Salmi 2001, 41–51, 192.) Kun on kysymys tietyn alan opiskelusta ja opiskelijoista, on tarkoituksenmukaisempaa puhua ammatillisesta motivaatiosta. Tällöin korostuu arvojen ja asenteiden merkitys. Muut mainitut prosessimuuttajat perustuvat opiskelijan yleensä yksittäisiin ja lyhyisiin työkokemuksiin tai toisten ihmisten kokemusten perusteella muodostettuihin käsityksiin.

Osaaminen on perinteisesti ollut ammattiin oppimisen ja ammatillisen koulutuksen ytimessä. Sen rinnakkaistermejä tai myös synonyymejä ovat ammattitaito, kompetenssi ja kvalifikaatio. Ellström määrittelee kvalifikaatiot kolmeen eri ryhmään. Ensimmäinen on tehtävään suuntautuvat kvalifikaatiot, johon kuuluvat psykomotoriset, kognitiiviset ja sosiaaliset taidot. Toinen on ideologis-normatiiviset kvalifikaatiot, johon kuuluvat affektiiviset ja persoonallisuuteen liittyvät taidot. Kolmannen ryhmän muodostavat työn kehittämiseen suuntautuvat kvalifikaatiot. (Ellström 1994, 48-50.)

Ammattikorkeakouluopintojen yleisenä tavoitteena on valmistaa opiskelijoita asiantuntijatehtäviin. Asiantuntijuus koostuu teoreettisesta tiedosta ja sen soveltamisesta käytäntöön. Lisäksi asiantuntijuuteen liittyy niin sanottu itsesäätelytieto, jolla tarkoitetaan metakognitiivisia ja reflektiivisiä tietoja ja taitoja. Asiantuntijuus ei ole sidottu tiettyssä ammatissa toimimiseen. Se on jatkuvasti kehittyvää ja se on myös työyhteisöjen ominaisuus, ei vain yksilöiden. Ammattikorkeakoulun tuottama asiantuntijuus sisältää käytännön ammatillisen osaamisen ja muun muassa kyvyn johtaa ja kehittää työtä. (Stenström, Laine & Valkonen 2005, 27–29.)

Ammattitaito ei ole pysyvää vaan dynaamista. Se muuttuu toimintaympäristön, työtehtävien ja työpaikan vaatimusten sekä yksilön kehittymisen ja henkisen tilan mukaan. Ammattitaito on kyky yhdistää ammattiin kuuluvat tiedot ja taidot tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Keskeisintä ammattitaitoa ovat ydintaidot. Ne edellyttävät alan tieto- ja taitoperustan hallintaa sekä niiden käyttövalmiutta käytännön työtilanteissa. Ydintaitoihin kuuluu myös oikea asennoituminen ja sitoutuminen työhön. (Pohjonen 2007, 230.)

Kirkon nuoriso- ja diakoniatyössä vaadittavaa ammatillista osaamista on kuvattu *ydinosaamisen* avulla. Ydinosaamisella tarkoitetaan sellaista tietojen ja taitojen soveltamista käytännön tilanteissa, mistä tunnistaa ammattikunnan edustajan. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallitus käynnisti kirkon ammattien ydinosaamiskuvausten laatimisen vuonna 2002. Prosessi koski aluksi kasvatuksen ammatteja ja levisi pian muillekin ammattialoille. Ydinosaamiskuvausten tarkoituksena oli kehittää kirkon ammatteja, virkoja sekä työtä seurakunnissa sekä antaa tukea perus- ja täydennyskoulutuksen järjestäjille. Kuvausten tarkoituksena on hahmotella kuva ammattiin liittyvästä osaamisesta, jota karttuu koko työuran aikana. (Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus 2007; Diakoniatyöntekijöiden ydinosaamiskuvaus 2007; Monikasvoinen kirkko 2008, 277.)

Nuorisotyönohjaaja on kasvattaja, jonka työn keskuksessa ovat lapset, nuoret ja perheet. Keskeistä työssä on kasvun tukeminen, ohjaaminen, opettaminen ja kouluttaminen. Tämä tapahtuu sekä ryhmien kanssa toimimalla että yksilöitä kohtaamalla. Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamisen sisältöalueet ovat 1) hengellisen työn osaaminen, arvo-osaaminen, 2) pedagoginen osaaminen, 3) yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen ja 4) kehittämisosaaminen. (Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus 2007.)

Kirkon diakonian virkoihin saadaan kelpoisuus kahden eri koulutusohjelman kautta, joista toinen perustuu sosiaalialaan ja toinen terveysalaan. Kirkon laatimassa ydinosaamiskuvauksessa ei eritellä näiden alojen erityispiirteitä, vaan keskitytään niihin osaamisalueisiin, joita diakoniatyöntekijät tarvitsevat diakoniatyössä toimiessaan. Kirkon diakoniatyöntekijän ydinosaamisen keskiössä ovat ihmiset ja yhteisöt, jotka ovat sekä työn voimavarana että kohteena. Ydinosaamisen sisältöalueet ovat: 1) hengellisen työn osaaminen, 2) diakonisen asiakastyön osaaminen, 3) kirkon organisaation tunteminen ja yhteistyötaidot ja 4) yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen. (Diakoniatyöntekijöiden ydinosaamiskuvaus 2007.)

Identiteetti voidaan jakaa persoonalliseen ja sosiaaliseen identiteettiin. Persoonalliseen identiteettiin kuuluu muun muassa se, miten ainutkertaisesti yksilö kokee itsensä, miten hän määrittelee itsensä erotukseksi muista ja millainen on hänen elämänhistoriansa. Sosiaaliseen identiteettiin puolestaan kuuluu se, miten yksilö kokee itsensä vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa tai toimiessaan sosiaalisen ryhmän jäsenenä. *Ammatti-identiteetti* liittyy näihin molempiin ja sitä voidaan tarkastella sekä persoonallisen

että sosiaalisen identiteetin kannalta. (Jokinen 2002, 127–128.) Ammatillisella identiteetillä ymmärretään elämänhistoriaan perustuvaa käsitystä itsestä ammatillisena toimijana: millaiseksi ihminen ymmärtää itsensä tarkasteluhetkellä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen sekä millaiseksi hän työssään ja ammatissaan haluaa tulla. Ammatilliseen identiteettiin kuuluvat myös käsitykset siitä, mihin ihminen kokee kuuluvansa ja samastuvansa, mitä hän pitää tärkeänä sekä mihin hän sitoutuu työssään ja ammatissaan. Siihen sisältyvät lisäksi työtä koskevat arvot ja eettiset ulottuvuudet sekä tavoitteet ja uskomukset. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26.)

Ammatti-identiteetin kehittyminen on koko elämän kestävä prosessi, jonka aikana omaksutaan ammattialaan liittyvät tiedot ja taidot, ammattiin liittyvät arvot ja normit sekä ammatin ulkoiset tunnusmerkit. Ammatti-identiteettiin kehittyminen alkaa tulevaan ammattiin sosiaalistumisessa jo opintojen aikana. (Mäntylä 2007, 92–93.)

Ammatti-identiteetin ja ammatillisen identiteetin käsitteet voidaan erottaa toisistaan. Ammatillisen identiteetin oletetaan kehittyvän koulutuksen ja ammatissa toimimisen myötä osana yksilön identiteettiä. Siihen kuuluu henkilön selvä kuva päämääristä, kiinnostuksesta ja kyvyistä. Selvä ammatillinen identiteetti ilmenee ammatillisten päämäärien pienenä lukumääränä. Näin ollen opiskelemaan pyrkivän hakutoiveiden tulisi suuntautua vain harvoille aloille, jos hänellä on selkeä ammatillinen identiteetti. Toisaalta voidaan puhua työelämässä tapahtuvan ammatti-identiteetin rakentumisesta. Se edellyttää yhteiskunnallisesti tunnistetun, merkittävän ja muista erottuvan ammatin olemassaoloa. Sitä voidaan tarkastella myös ammattiryhmän kautta. Siinä tietyn alan ammattilaiset kokevat selkeinä pyrkimyksensä ja roolinsa. Tähän vaikuttavat monet seikat, muun muassa alan koulutus. (Stenström 1993, 37–38)

Ammatti-identiteettiä lähellä oleva käsite on ammattikuva. Sillä tarkoitetaan mielikuvaa eli käsitystä ammatista. Siihen liittyvää tutkimusta on harjoitettu erityisesti opetuksen ja kasvatuksen aloilla sekä sosiaalialalla. Ammattikuvan voidaan nähdä sisältävän muun muassa kyseisen alan työtehtävät, ammatin kannalta oleelliset tieto- ja taitokokonaisuudet, ammattiroolin, ammatilliset arvot ja käsityksen työn asemasta omassa kontekstissaan. (Kallioniemi 1994, 13–17; Kallioniemi 1997, 35–78.)

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Kasvu kirkon työntekijäksi -hankkeen yhteydessä on tähän mennessä ilmestynyt kolme tutkimusta. Laajaan pitkittäistutkimukseen liittyy kaksi väliraporttia, *Kirkon työntekijäksi?* (Launonen 2005) ja *Kirkon työntekijäksi kasvamassa* (Launonen 2007a). Nyt käsillä oleva tutkimus on tämän seurantatutkimuksen loppuraportti, joka osittain perustuu kahden edellisen raportin tuloksiin. Lisäksi Hanna Salomäki on tehnyt tutkimuksen *Kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollinen tausta ja uranvalinta* (Salomäki 2008).

Pitkittäistutkimuksen ensimmäisessä raportissa *Kirkon työntekijäksi?* selvitettiin sitä, keitä ovat näille aloille hakevat, mitkä ovat heidän motiivinsa alan koulutukseen ja työhön sekä mikä on heidän käsityksensä ammatillisesta osaamisestaan. Hakijoista 16 % oli miehiä ja 84 % naisia. Kirkolliselta taustaltaan he olivat evankelis-luterilaisia ja kotoisin tasaisesti eri hiippakunnista. Hakijoilla oli runsaasti kokemusta seurakuntien nuoriso- ja rippikoulutyöstä, mutta diakoniatyön kokemukset olivat vähäisiä. Hakijat olivat selvästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin. Motivoituneimpia koulutukseen olivat kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehtoon hakeneet ja lähes yhtä motivoituneita diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehtoon hakeneet. Alan työhön hakijoita motivoi ihmisten auttaminen, myönteiset kokemukset kirkon työstä, itsensä toteuttamisen mahdollisuus ja uskoon liittyvät motiivit. Ammatillisen osaamisen alueilla hakijat arvioivat vahvimaksi kyvyn kuunnella ja auttaa sekä kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot. (Launonen 2005.)

Toinen raportti *Kirkon työntekijäksi kasvamassa* perustui kahteen seuraavaan kyselyyn, jotka tehtiin opiskelijoille yhden ja kahden vuoden opintojen jälkeen. Opiskelijoiden pääsykokeissa ilmaiseman korkean motivaation havaittiin laskeneen ensimmäisen vuoden aikana. Toisen opiskeluvuoden aikana motivaatio kuitenkin kääntyi nousuun muilla paitsi Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla. Kirkon alan opintoihin eniten motivoivina tekijöinä ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden aikana pysyivät auttaminen ja lähimmäisen palveleminen. Uskonnollisten motivaatiotekijöiden merkitys lisääntyi. Ammatillisen osaamisen alueella vahvimaksi arvioitiin kahden ensimmäisen opiskeluvuoden ajan kuunteleminen ja auttaminen sekä Raamatun ja kristillisen opin ymmärtäminen. Seurakunnalliseen osaamiseen liittyvät taidot alkoivat vahvistua toisen vuoden aikana. Diakonissa-

opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan oli monilla alueilla heikompaa kuin muiden opiskelijoiden. Ammatillista kirkollista identiteettiä vahvistavia opintoja olivat teologiset perusopinnot, seurakuntatyön ammattiopinnot ja harjoittelut. Muita ammatillista identiteettiä vahvistavia tekijöitä olivat oppimisympäristöön liittyvät myönteiset tekijät ja omaehtoisen osallistumisen kautta saadut yhteydet työelämään. Ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentäväksi koettiin Diakin sosionomikoulutuksen painottuminen sosiaalialan opintoihin. Suurin osa opiskelijoista koki ammatillisen identiteettinsä vahvistuneen ja olevan edelleen vahvistumassa kahden opiskeluvuoden jälkeen. (Launonen 2007a.)

Hanna Salomäen tutkimuksessa *Kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollinen tausta ja uranvalinta* käytettiin aineistoina pitkäaikais tutkimuksen kolmea ensimmäistä kyselyä ja lisäksi Ylivieskan yksikön opiskelijoiden kirjoitelmia ja haastatteluja. Tutkimuksessa vastaajien uranvalintamotiivit jaettiin kuuteen ryhmään: 1) Kutsumuksellisuus, 2) Opiskelupaikan takaaminen, 3) Ammatillisuus, 4) Auttamishalukkuus, 5) Elämänkysymysten pohdinta ja 6) Kodin vaikutus. Opintojen alussa uskonnollisista liikkeistä suosituimpia olivat evankelisuus, Kansanlähetys ja Tuomasyhteisö. Liikkeisiin kuuluminen väheni opintojen kuluessa. Yhteiskristillisuus ja vapaat suunnat olivat yhtä suosittuja kuin monet perinteiset herätysliikkeet. Opiskeluaikana opiskelijat pohtivat monin tavoin soveltuvuuttaan kirkon virkaan. Tärkeä merkitys urasuunnitelmien selkiytymisessä oli harjoittelujaksoilla. Yli puolet (56 %) aikoi hakeutua kirkon virkaan valmistuttuaan. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa kirkollinen suuntautuminen vahvistui opiskeluaikana, Diakonia-ammattikorkeakoulussa heikkeni. (Salomäki 2008.)

Ammattikorkeakoulututkimuksen suorittaneista on tehty joitakin tutkimuksia, joissa on selvitetty käsityksiä koulutuksen ja työn vastaavuudesta, työssä viihtymisestä ja täydennyskoulutustarpeista. Diakin tutkimuksessa *Koulutuksen antamat valmiudet seurakuntatyöhön* (Rask, Kainulainen & Pasanen, 2003b) todettiin, että sekä esimiesten että Diakista valmistuneiden mielestä koulutuksen erityisenä haasteena on kirkollisen ja kristillisen tietämyksen ja etenkin kirkollisen ja hengellisen identiteetin vahvistaminen. Tämän tutkimuksen kohteena olivat Diakista sen toiminnan alkuvuosina valmistuneet. Tutkimuksessa *Diakoniatyön ja kirkon nuorisotyön arki vuonna 2002* (Rask, Kainulainen & Pasanen, 2003a) selvitettiin jo työssä olevien diakoniatyöntekijöiden ja nuorisotyön ohjaajien käsityksiä muun muassa heidän kirkol-

lisesta identiteetistään ja ammatillisista taidoistaan. Tulosten mukaan suurin osa molempien ammattiryhmien edustajista piti työtään kutsumuksena, ja heillä oli vahva kirkollinen identiteetti. Diakoniatyöntekijät arvioivat yleisistä työtaidoistaan vahvimaksi asiakastyön ja nuorisotyönohjaajat organisaatiotaidot.

Stefan Djupsjöbackan tutkimuksessa *Mitä koulutuksen jälkeen?* (2006) selvitettiin Diakista vuosina 1998–2004 valmistuneiden sijoittumista työelämään, heidän käsityksiään koulutuksen laadusta ja uusista koulutustarpeista. Tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä saamaansa koulutukseen ja sen moniammatillista perusluonnetta pidettiin hyvänä. Kirkollisen koulutuksen suorittaneet kokivat saaneensa koulutuksesta valmiuksia soveltaa kristillistä arvopohjaa työssään. Koulutuksen kehittämistarvetta nähtiin yrittäjyyteen, johtajuuteen ja projektityöskentelyyn liittyvissä opinnoissa. Tutkinnon suorittamisen jälkeen kirkon työpaikkoihin työllistyivät parhaiten sosionomi-nuorisotyönohjaajat ja huonoimmin sairaanhoitaja-diakonissat. Yhteiskunnan työpaikoissa tilanne oli täysin päinvastainen. Djupsjöbackan mukaan on tärkeää, että Diakin kirkollinen profiili on selkeä, koska se on ammattikorkeakoulukentässä kilpailuvaltti. (Djupsjöbacka 2006, 80–84.)

Myös Marja-Leena Stenström, Kati Laine ja Sakari Valkonen ovat tutkineet ammattikorkeakouluista valmistuneiden sijoittumista työelämään. Tutkimus koski useiden eri alojen, myös sosiaali- ja terveystieteiden, opintoja. Tulokset osoittivat, että siirtyminen ammattikorkeakouluista työelämään on tapahtunut kohtalaisen sujuvasti. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkinnoista 72 % oli palkkatyössä kolme vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Objektiiivisten kriteerien valossa he näyttivät olevan muita aloja heikommasa asemassa, koska he työskentelivät muita useammin epätyypillisissä ja satunnaisissa tehtävissä. He myös määrittelivät työskentelevänsä suoritustason tehtävissä ja heidän palkkauksensa oli heikko. Subjektiiivisten kriteerien valossa heidän tilanteensa oli myönteisempi. He olivat tyytyväisiä työhönsä ja kokivat olevansa alansa asiantuntijoita. Selityksenä oli se, että sosionomien koulutuksessa painotetaan kriittisen reflektiivisyyden mallia, jossa pyritään yhdistämään muodollista ja tilannesidonnaista oppimista ja soveltamaan tietoa uusissa ympäristöissä. (Stenström, Laine & Valkonen 2005.)

Teologian opiskelijoista tehdyt tutkimukset tarjoavat luontevan vertailukohtaan ammattikorkeakoulujen kirkon alan opiskelijoiden tutkimuksel-

le. Kati Niemelä on selvittänyt teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uravalintamotiiveja ja ammatillista suuntautumista. Hänen mukaansa tärkeimpiä teologiseen tiedekuntaan pyrkimisen taustalla olevia tekijöitä olivat auttamis-, itsensä toteuttamis- ja tieteelliset motiivit. Lisäksi hän havaitsi, että pyrkijöiden uravalintamotiiveissa tapahtui muutoksia 1900-luvun viimeisellä neljänneksellä. Hengellisen kutsumuksen merkitys väheni ja kiinnostus uskontoa koskeviin kysymyksiin sekä halu toteuttaa itseään lisääntyivät. Myös seurakuntatyöhön tähtäävien määrä väheni kyseisenä aikana. (Niemelä 1999, Niemelä 2000.)

Heikki Salomaa on tutkinut teologian maisterin tutkintoon kuuluvien soveltavien opintojen vaikutusta papin ammattikuvan ja identiteetin rakentamiseen. Työelämäjakson aikana opiskelijat pyrkivät sopeutumaan työyhteisön arvoihin ja uskomuksiin. Prosessissa korostui ohjaajien persoonan merkitys. Identiteetin kehitysprosessissa oli keskeistä teoreettisen osaamisen, elämänkatsomuksen ja työn käytännön osaamisen yhteen nivominen. Soveltavissa opinnoissa opiskelijat integroivat papin ammattikuvaa ja oman elämänsä todellisuutta. Salomaa hahmotteli myös papin ammattitaitomallia, johon kuuluivat teologinen tietämys, ammattietiikka, menettelytapojen hallinta, ihmissuhdetaidot ja spiritualiteetti. (Salomaa 2007.)

Myös seurakuntien työntekijöihin kohdistuneet tutkimukset antavat vertailuaineistoa tälle tutkimukselle. Kati Niemelän tutkimus *Uskonko niin kuin opetan?* käsittelee seurakunnan työntekijöiden käsityksiä kristillisen uskon sisällöstä. Tutkimuksen mukaan 73 % seurakuntien työntekijöistä oli erittäin sitoutuneita kirkon uskoon. 17 % oli sitoutunut keskeisimpiin opinkohtiin, mutta muuten heillä oli epäilyksiä. 10 % oli heikosti sitoutuneita tai täysin sitoutumattomia. Erittäin sitoutuneita oli kaikissa työntekijäryhmissä, mutta erityisesti diakoniatyöntekijöissä. Keskeisiin kohtiin sitoutuneissa oli suhteellisesti enemmän pappeja kuin muiden työntekijäryhmien edustajia. (Niemelä 2004.)

Pontus Salmi on tutkinut seurakuntien työntekijöiden motivaatiota. Tulosten mukaan työmotivaatio oli erittäin hyvä. Työntekijät kokivat olevansa omalla alallaan ja voivansa käyttää kykyjään työssään. Nuorisotyönohjaajat kokivat kuitenkin tilanteensa huonommaksi kuin muut työntekijäryhmät. Tähän liittyviä tekijöitä olivat muun muassa työn arvostus, palkkaus ja etenemismahdollisuudet. (Salmi 2001.)

Kai Jantusen tutkimus *Monitaitaja ja kasvattaja – ammattina seurakun-*

nan nuorisotyö selvittää kirkon nuorisotyönohjaajien käsityksiä omasta työstään, koulutuksestaan ja työssä kehittymisestä. Tutkimuksen mukaan nuorisotyönohjaajat arvostivat virkaansa paljon ja kokivat saamansa koulutuksen jokseenkin riittäväksi. Eniten kehitettävää heidän mielestään koulutuksessa oli työyhteisöön liittyvissä kysymyksissä ja Raamatun ja muun teologisen sisällön opettamisessa. Nuorisotyöhön tullaan yleensä motivoituneina nuorisotyön kautta, mutta työn raskaus ja vaativuus yllättävät monet. Suurimpia kehittämishaasteita olivat palkkaus ja virassa etenemisen mahdollisuudet. (Jantunen 2004, 192–204.)

Hanna Salomäki on tutkinut nuorisotyönohjaajien käsityksiä ammatti-identiteetistä ja koulutustarpeista Lapuan ja Oulun hiippakunnissa. Tutkimuksen mukaan nuoret työntekijät kokivat työtulevaisuutensa vanhempia epävarmemmaksi. Siitä huolimatta he olivat sitoutuneita työhönsä. (Salomäki 2004, 67–69.)

Suomalaisten uskonnollisuutta koskeva tutkimus antaa vertailukohtia kirkon alan opiskelijoiden uskonnollisuuden selvittämiseksi. Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimuksessa *Moderni kirkkokansa* käsitellään muun muassa uskonnollisiin yhdyskuntiin sitoutumista, uskon sisältöä ja uskonnonharjoitusta. Tutkimuksen mukaan perinteinen, institutionaalinen uskonnollisuus on heikentynyt ja sen tilalle on noussut enemmän kansanomaisen ja yksilökeskeisen uskonnollisuus. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003.) Samansuuntaisia tuloksia on saatu tutkittaessa nuorten aikuisten suhdetta kirkkoon (Niemelä 2006a) ja suomalaisten kirkosta eroamista (Niemelä 2006b).

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

2.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun (Ylivieska/Raudaskylä) kirkon alan opiskelijoiden kirkollisen ammatillisen motivaation, osaamisen ja identiteetin muodostumista opintojen aikana. Nämä käsitteet ovat osittain päällekkäisiä siten, että motivaatio sisältyy osaamiseen ja molemmat liittyvät identiteettiin. Niitä on kuitenkin mahdollista ja tarkoituksenmukaista tarkastella myös erikseen.

Motivaatioon kuuluu sekä sisäiset että ulkoiset motivaatiotekijät. Sitä tarkastellaan erikseen opintoihin ja työhön liittyvänä motivaationa. Osaaminen tarkoittaa ensisijaisesti sekä koulutusohjelmien opetussuunnitelmien että piispainkokouksen kelpoisuusvaatimuksien kirkon alan erityisosaamista. Tähän kuuluvat teologinen osaaminen ja seurakuntatyön ammattiosaaminen. Ammatillinen identiteetti on kokoava käsite, johon kuuluu sekä motivaatio että osaaminen. Sitä tarkastellaan subjektiivisesti opiskelijan omalla näkemyksellä ja sen muutoksella opintojen aikana. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan opiskelijan uskonnollisuutta. Uskonnollisuus liittyy sekä sisäiseen motivaatioon, ammatilliseen (hengelliseen) osaamiseen että kirkon työntekijän identiteettiin.

Tutkimus kohdistuu kaikkiin suomenkielisiin diakonia- ja nuorisotyöalojen opiskelijoihin, jotka aloittivat opintonsa nuorten koulutuksen aloituspaikoilla lukuvuonna 2004–2005. Tutkimuksen kohteena ovat ensinnäkin kaikki diakonisen hoitotyön, diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoihin (Diak) sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan (KPAMK) hakeneet, jotka osallistuivat valintakokeisiin kesäkuussa 2004 tai marraskuussa 2005. Edelleen tutkimuksen kohteena ovat kaikki valituksi tulleet ja opiskelunsa aloittaneet.

Aikuiskoulutuksen opiskelijat rajattiin tutkimuksesta pois, koska he muodostavat muun muassa ikänsä, pohjakoulutuksensa, työkokemuksensa ja suoritettavien opintojen osalta hyvin heterogeenisen ja nuorista poikkeavan ryhmän. Nämä kaikki seikat liittyvät kiinteästi motivaation ja identiteetin kehittymiseen. Näiden muuttujien huomioon ottaminen olisi laajentanut tutkimusasetelmaa ja tehnyt toteutuksesta huomattavasti laajemman. Koska pitkittäistutkimus jo lähtökohtaisesti tuottaa laajan aineiston, oli tarkoituksenmukaista tässä rajata aikuisopiskelijat tutkimuksen ulkopuolelle. Tämän ryhmän tutkiminen on kuitenkin kiistämättä tarpeellista. Aikuiskoulutuksen merkitys on kasvanut vuosi vuodelta sekä kouluttajien että työntantajien näkökulmasta.

Myöskään ruotsinkielinen kirkon alan koulutus ei ollut tutkimuksessa mukana. Se johtui tutkimushankkeen alkuvaiheessa ilmenneistä käytännön syistä, ei tutkimuksellisista rajauksista. Koulutusta toteutettiin samanlaisessa tutkintorakenteessa kuin suomenkielistäkin koulutusta, joten opiskeluprosessissa ja opintojen sisällöissä oli paljon yhteistä. Ruotsinkielisen koulutuksen erityisluonne liittyy ennen kaikkea työelämäkontekstiin. Porvoon hiippakunta on alueellisesti hajanainen ja opiskelijamäärät ovat pienehköjä. Näistä seikoista seurannee ominaispiirteitä, joissa ruotsinkielinen koulutus eroaa suomenkielisestä. Siksi sitäkin olisi perusteltua tutkia erikseen.

Tämä tutkimus ei tarkastele kirkon alan koulutuksen yhteydessä olevia sairaanhoitajan, sosionomin ja yhteisöpedagogin tutkintoja kokonaisuudessaan. Näkökulma keskittyy koulutuksen kirkollisiin sisältöihin ja opiskelijoiden kirkollisen identiteetin kehittymiseen. Koulutuksen ”kirkollisen” ja ”yhteiskunnallisen” puolen erottaminen ei ole välttämättä yksiselitteistä. Siitä huolimatta tämän tutkimuksen fokus on ”kirkollisessa”. Eroa ei ole tarpeen ylikorostaa, mutta se on syytä pitää mielessä tutkimuksen tuloksia tulkittaessa.

Tutkimus pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- 1. Mikä on opiskelijoiden motivaatio kirkolliseen ammatilliseen koulutukseen ja työhön?*
- 2. Mikä on opiskelijoiden käsitys omasta ammatillisesta osaamisestaan?*
- 3. Mikä on opiskelijoiden käsitys ammatillisesta identiteetistään?*
- 4. Miten motivaatio, ammatillinen osaaminen ja identiteetti muuttuivat koulutuksen aikana ja miksi?*

2.2 Aineiston kerääminen

Pitkittäistutkimuksen aineisto kerättiin yhteensä neljässä kyselyssä. Koska uusia opiskelijaryhmiä otettiin sekä syys- että kevätlukukaudella, kukin neljästä kyselystä suoritettiin kahdessa vaiheessa (A + B). Ensimmäinen kysely tehtiin valintakokeiden yhteydessä (kysely 1A + 1B) ja sen aineistosta tässä loppuraportissa otettiin huomioon valituksi tulleiden hakijoiden vastaukset. Ensimmäisessä väliraportissa (Launonen 2005) oli mukana myös valitsematta jääneiden, mutta kyselyyn vastanneiden hakijoiden aineisto. Opiskelijoille tehtiin uudet kyselyt ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden jälkeen sekä valmistumisvaiheessa. Kyselyt lähetettiin niille opiskelijoille, jotka opiskelijarekisterin mukaan olivat ilmoittautuneet läsnä oleviksi. Elokuussa 2004 aloittaneille opiskelijoille lähetettiin toinen kysely toukokuussa 2005 (kysely 2A, toinen lukukausi), kolmas toukokuussa 2006 (3A, neljäs lukukausi) ja neljäs kysely marraskuussa 2007 (4A, seitsemäs lukukausi, 3½-vuotinen koulutus) tai huhtikuussa 2008 (4B, kahdeksas lukukausi, 4-vuotinen koulutus). Tammikuussa 2005 aloittaneille opiskelijoille lähetettiin toinen kysely joulukuussa 2005 (2B, toinen lukukausi), kolmas kysely joulukuussa 2006 (3B, neljäs lukukausi) ja neljäs kysely huhtikuussa 2008 (4B, seitsemäs lukukausi). Viimeksi mainittu ajankohta ei ollut aivan 4-vuotisen diakonissakoulutuksen valmistumisvaiheessa, vaan noin puoli vuotta sitä ennen.

Ensimmäinen kysely tehtiin käsin täytettävällä lomakkeella ja seuraavat internet-pohjaisella Webropol Real Time Analyzer -ohjelmistotyövälineellä, joka lähetettiin sähköpostilla opiskelijarekisterin mukaan läsnä oleville opiskelijoille. Valintakokeiden kyselyä lukuun ottamatta vastaamattomille lähetettiin aina uusintakysely noin kolmen viikon kuluttua ensimmäisestä kyselystä. Ensimmäisen kyselyn lomake on liitteessä 1 ja neljännen kyselyn lomake liitteessä 2. Toinen, kolmas ja neljäs kysely olivat sisällöllisesti hyvin samankaltaiset, kuten seuraavasta selvityksestä ilmenee.

Tutkimuksen aineiston keräämiseksi suoritettiin siis neljä kyselyä:

1. kysely (1A + 1B): valintakokeiden yhteydessä
2. kysely (2A + 2B): yhden vuoden opiskelun jälkeen eli toisen lukukauden päättyessä
3. kysely (3A + 3B): kahden vuoden opiskelun jälkeen eli neljännen lukukauden päättyessä

4. kysely (4A + 4B): valmistumisvaiheessa eli seitsemännellä tai kahdeksannella lukukaudella

Ensimmäisessä kyselyssä oli viisi osa-aluetta. Kysymykset 3–14 koskivat hakijoiden taustatietoja eli sukupuolta, ikää, siviilisäätystä, sosioekonomista asemaa, pohjakoulutusta, harrastuksia ja osallistumista seurakunnan toimintaan. Näiden avulla muodostettiin yleiskuva hakijoista ja tulokset raportoitiin ensimmäisessä väliraportissa (Launonen 2005, 16–22). Näitä kysymyksiä ei toistettu enää seuraavissa kyselyissä. Toinen osio (kysymykset 15–18) liittyi hakijan uskonnollisuuteen. Kysymykset koskivat herätysliikkeisiin kuulumista, oman uskon sisältöä ja kehitystä sekä Jumalan tärkeyttä omassa elämässä. Kolmannessa osiossa (19–20) selvitettiin hakijoiden motivaatiota kirkon alan opintoihin. Sen keskeisen osan muodosti 23 väittämää, joissa oli Likert-tyyppinen viisiportainen asteikko. Neljäs osio (21–23) koski ammatillista osaamista. Siinä oli 18 väittämän sarja, jossa lueteltiin keskeisiä kirkon alan ydinosaamiseen liittyviä kavlifikaatioita ja jossa omaa osaamista arvioitiin jälleen viisiportaisella Likert-tyyppisellä asteikolla. Tässä osiossa oli myös vastaavanlainen kuuden väittämän sarja, joka liittyi muuhun kirkon työntekijän ydinosaamiseen. Viides kyselylomakkeen osio (24–25) koski motivaatiota kirkon työhön. Myös siinä käytettiin edellä kuvatun kaltaisia väittämiä. (Liite 1.)

Myös toinen, kolmas ja neljäs kysely sisälsivät edellä mainitut kysymykset lukuun ottamatta taustatietoja koskevia kysymyksiä. Näin ollen niissä oli neljä samaa osiota samanlaisin kysymyksin. Ne koskivat opiskelijoiden uskonnollisuutta (kysymykset 5–9), motivaatiota kirkon alan opintoihin (10–11), ammatillista osaamista (12–14) ja motivaatiota kirkon työhön (15–16). Näiden lisäksi kyselyihin otettiin mukaan yksi uusi osio, joka koski opiskelijoiden ammatillista identiteettiä (17–20). Avoimin kysymyksin selvitettiin, mitkä tekijät olivat vaikuttaneet ammatillisen identiteetin kehittymiseen. Lisäksi neljänteen kyselyyn lisättiin avoin kysymys (21) siitä, miten valmistumisvaiheessa oleva opiskelija haluaisi kehittää käymäänsä koulutusta. (Liite 2.)

Edellä mainittujen muutosten lisäksi yksittäisiin kysymyksiin tehtiin pieniä muutoksia. Herätysliikkeitä ja hengellisiä liikkeitä koskevaan kysymykseen lisättiin toisessa kyselyssä helluntaisuus, vapaakirkko ja yhteiskristillisuus sekä annettiin avoin vaihtoehto. Kirkon työtä koskevia kysymyksiä

muotoiltiin neljännessä kyselyssä niin, että yhtä hyvin juuri valmistuneet kuin valmistumisvaiheessa vielä olevat opiskelijat saattoivat vastata niihin. Nämä muutokset olivat kielellisiä eivätkä sisällöllisiä.

Elokuussa 2004 Diakissa ja KPAMK:ssa aloitti 160 uutta kirkon alan opiskelijaa ja tammikuussa 2005 67 opiskelijaa eli yhteensä 227 opiskelijaa¹. Heistä 172 (75,8 %) vastasi ensimmäiseen kyselyyn.²

Toinen kysely toteutettiin toukokuussa ja joulukuussa 2005. Toukokuussa kyselyyn vastasi 108 opiskelijaa (68 %, N = 160) ja joulukuussa 33 opiskelijaa (63 %, N = 52). Yhteensä toiseen kyselyyn vastasi 141 opiskelijaa ja vastausprosentti oli 67 % (N = 212). Kolmas kysely toteutettiin toukokuussa ja joulukuussa 2006. Toukokuussa kyselyyn vastasi 85 opiskelijaa (63 %, N = 136) ja joulukuussa 22 opiskelijaa (48 %, N = 46). Yhteensä kolmannen kyselyyn vastasi 107 opiskelijaa ja vastausprosentti oli 59 % (N = 182). Neljäs kysely toteutettiin marraskuussa 2007 ja huhtikuussa 2008. Marraskuun kyselyyn vastasi 68 opiskelijaa (62 %, N = 109) ja huhtikuun 37 opiskelijaa (61 %, N = 61). Yhteensä neljälleen kyselyyn vastasi 105 opiskelijaa ja vastausprosentti oli 62 % (N = 170).

TAULUKKO 1. Opiskelijamäärät ja kyselyihin vastanneet.

	1. kysely (valitut)	2. kysely (1 vuoden jälkeen)	3. kysely (2 vuoden jälkeen)	4. kysely (valmistumisvaiheessa)
Vastanneita (f)	172	141	107	105
Vastanneita (%)	76	67	59	62
Koko opiskelijämäärä (N)	227	212	182	170

Läsnä olevien opiskelijoiden määrä väheni ensimmäisen vuoden aikana 15 opiskelijalla, toisen vuoden aikana edelleen 30 opiskelijalla ja valmistumisvaiheeseen mennessä edelleen 12 opiskelijalla. Kohderyhmänä olevien

1 Ensimmäisessä väliraportissa (Launonen 2005, 19) valittujen yhteismääräksi ilmoitettiin 225 (elokuu 158 opiskelijaa ja tammikuu 67 opiskelijaa). Kahden opiskelijan erotus johtuu siitä, että syksyllä 2004 aloittaneiden ryhmään otettiin mukaan kaksi aiemmin valittua, jolloin yhteismääräksi tuli 160. Salomäki (2008,16) käyttää tätä lukua. Aloittaneiden opiskelijoiden yhteismäärä oli siis lopulta 227 (160+67).

2 Kaikkiaan valintakokeisiin osallistui 598 hakijaa, joista 460 (76,9 %) vastasi kyselyyn.

opiskelijoiden joukko pieneni runsaan kolmen vuoden aikana yhteensä 57 opiskelijalla, mikä on neljännes aloittaneiden määrästä. Opiskelijoiden liikkuvuuden syitä ei ollut mahdollista selvittää yksityiskohtaisesti, mutta pääasiassa tässä oli kyse opintojen keskeytymisestä. Maaliskuussa 2009 tilanne oli se, että kyselyn kohderyhmänä olleista Diakin opiskelijoista 64,5 % oli valmistunut, 12,2 % oli edelleen läsnä olevia opiskelijoita, 1,0 % oli ilmoittautunut poissa oleviksi, 15,7 % oli lopettanut opinnot eli eronnut ja 6,6 % oli menettänyt opinto-oikeutensa. Toisin sanoen yhteensä 77,7 % oli joko valmistunut tai jatkoi vielä opintojaan ja 22,3 % oli päättänyt opintonsa ennen tutkinnon suorittamista. (Sari Sorjonen, henkilökohtainen sähköpostitiedonanto 11.3.2009.)

Valintakokeissa tehdyssä ensimmäisessä kyselyssä vastausprosentti oli korkea, 77 % kaikista hakijoista ja 76 % valituksi tulleista. Sähköpostilla tehdyissä toisessa, kolmannessa ja neljännessä kyselyssä vastausprosentit olivat hieman alhaisemmat, 67 %, 59 % ja 62 %. Hieman alemmat vastausprosentit johtuvat eri syistä. Valintakokeiden vastausprosentti oli ymmärrettävästi korkea, koska kyselylomake jaettiin vastaajille henkilökohtaisesti ja palautus tapahtui saman päivän aikana. Edelleen on huomattava, että se saatettiin ilman uusintakyselyä – toisin kuin seuraavat kyselyt. Sähköpostikyselyyn oli helpompi jättää vastaamatta. Vuosittain toistuva kysely saattoi myös aiheuttaa vastausväsymystä. Myös muuttuvat opiskelutilanteet harjoittelujaksoineen saattoivat vaikuttaa vastaamiseen. Neljännes eli viimeisen kyselyn vastausprosentti on hieman korkeampi kuin kolmannen. Valmistumisen läheisyys ja työelämään siirtymisen ajankohtaisuus todennäköisesti motivoi vastaajia jälleen hieman suurempaan aktiivisuuteen. Vastausprosentteja kokonaisuudessaan voidaan pitää riittävän korkeina tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Taulukossa 1 on yhteenveto opiskelijamääräistä ja vastaajista.

Vastaajat olivat opiskelijoina seitsemässä Diakin ja yhdessä KPAMK:n yksikössä. Elokuussa 2004 ja tammikuussa 2005 niissä oli yhteensä 217 aloituspaikkaa ja niihin otettiin yhteensä 227 uutta kirkon alan opiskelijaa. He muodostivat seurantatutkimuksen perusjoukon, jota ryhdyttiin tutkimaan kokonaisuudessaan. Yksiköt olivat koulutusvolyymltaan hyvin erikokoisia. Suurimmat olivat Helsingin (50 aloittavaa opiskelijaa) ja Pieksämäen (45) yksiköt. Pienimmät, alle 20 aloittaneen opiskelijan yksiköt olivat Pori (19), Oulu (17) ja Lahti (13). Tutkimustehtävän kannalta oli tarpeen ver-

tailla yksiköiden välisiä eroja. Kuitenkin näissä pienimmissä yksiköissä myös vastaajien lukumäärä jäi kovin alhaiseksi, joten niiden vertailua tilastollisin menetelmin tehtiin vain rajoitetusti. Salomäki päätyi omassa tutkimuksessaan tarkastelemaan Diakin opiskelijoita yhtenä kokonaisuutena ja yksikkökohtaisia tarkasteluja tehdessään jätti pois Porin ja Oulun yksiköt (Salomäki 2008, 22.)

Taulukossa 2 ovat koulutuksen aloittaneiden sekä toiseen, kolmanteen ja neljänteen kyselyyn vastanneiden prosenttiosuudet yksiköittäin.

TAULUKKO 2. Koulutuksen aloittaneet sekä 2., 3. ja 4. kyselyn vastaajat yksiköittäin (%).

Yksikkö	Opiskelijamäärät koulutuksen alussa ja 1. kyselyyn vastanneiden osuus aloittaneista			2. kysely (1 vuoden lopulla)		3. kysely (2 vuoden lopulla)		4. kysely (valmistumisvaiheessa)	
	aloituspaikat f	aloittaneet f	vastanneet f (%)	läsnaolevat f	vastanneet f (%)	läsnaolevat f	vastanneet f (%)	läsnaolevat f	vastanneet f (%)
Helsinki	45	50	44 (88%)	47	30 (64%)	38	18 (47%)	33	18 (55%)
Järvenpää	33	33	23 (70%)	32	25 (78%)	31	27(87%)	27	20 (74%)
Kauniainen	25	27	23 (85%)	26	21 (81%)	26	13 (50%)	26	11 (42%)
Lahti	12	13	9 (69%)	13	5 (38%)	11	2 (18%)	8	3 (38%)
Oulu	18	17	7 (41%)	17	10 (59%)	13	7 (54%)	11	9 (82%)
Pieksämäki	42	45	38 (84 %)	41	28 (68%)	34	21 (62%)	33	25 (76%)
Pori	22	19	8 (42%)	13	6 (46%)	8	5 (63%)	11	6 (55%)
Ylivieska	20	23	20 (87%)	23	16 (70%)	21	14 (67%)	21	13 (62%)
Yhteensä	217	227	172 (76%)	212	141 (67%)	182	107 (59%)	170	105 (62%)

Läsna olevien opiskelijoiden määrä säilyi koulutuksen aikana parhaiten Järvenpäässä, KauniAISissa ja Ylivieskassa. Helsingissä se väheni 34 % ja Pieksämäellä 27 %. Pienissä, alle kahdenkymmenen aloituspaikan yksiköissä kato oli huomattavaa: Porissa 42 %, Lahdessa 38 % ja Oulussa 35 %.

Paras vastausaktiivisuus oli Järvenpäässä, missä vastausprosentti oli parhaimmillaan 87 ja alimmillaankin 70 prosenttia. Myös Pieksämäellä ja Ylivieskassa vastausprosentti oli joka kyselyssä yli 60 %. KauniAISissa vastaus-

prosentti laski kysely kyselyltä. Lisäksi ensimmäisen ja toisen kyselyn ero kolmanteen ja neljanteen on huomattavan jyrkkä. Lahdessa sekä vastaajien määrä että vastausprosentti olivat ensimmäistä kyselyä lukuun ottamatta koko ajan hyvin alhaiset. Tähän on saattanut osaltaan vaikuttaa tutkimuksen aikana toteutunut Diakin Lahden yksikön lakkauttaminen ja toiminnan siirtäminen Lahden ammattikorkeakoulun piiriin.

Vastausprosentti laskettiin aina kyseisen vuoden läsnä olevien opiskelijoiden määrästä. Salomäki laski tutkimuksessaan toisen ja kolmannen kyselyn vastausprosentit aloituspaikkojen määrästä, minkä johdosta ne poikkeavat jonkin verran tässä esitetyistä (Salomäki 2008, 16).

Taulukossa 3 on vastaava vertailu suuntautumisvaihtoehdoittain.

TAULUKKO 3. Koulutuksen aloituspaikat, aloittaneet ja vastanneet suuntautumisvaihtoehdoittain, f (%).

Suuntautumisvaihtoehto / koulutusohjelma	Opiskelijamäärät koulutuksen alussa ja 1. kyselyyn vastanneet			2. kysely (1 vuoden lopulla)		3. kysely (2 vuoden lopulla)		4. kysely (valmistumisvaiheessa)	
	aloi-tus-pai-kat f	a-loit-ta-neet f	Vastanneet (% aloittaneista) f (%)	läs-nä-ole-vat f	vastanneet f (%)	läs-nä-ole-vat f	vastanneet f (%)	läs-nä-ole-vat f	vastanneet f (%)
Diakoninen hoitotyö	53	50	35 (70%)	46	23 (50%)	38	15 (39%)	32	18 (56%)
Diakoninen sosiaalityö	61	65	49 (75%)	58	39 (67%)	52	34 (65%)	44	34 (77%)
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö	83	89	68 (76%)	85	63 (74%)	71	44 (62%)	73	40 (55%)
Kansalaistointi ja nuorisotyö	20	23	20 (87%)	23	16 (70%)	21	14 (67%)	21	13 (62%)
Yhteensä	217	227	172 (76%)	212	141 (67%)	182	107 (59%)	170	105 (62%)

Ensin on syytä kiinnittää huomiota edellä mainittuun läsnä olevien opiskelijoiden määrän vähenemiseen myös suuntautumisvaihtoehtoittain. Koko joukkoa tarkasteltaessa opiskelijamäärä väheni siis koulutuksen aikana noin neljänneksen. Suuntautumisvaihtoehtoissa oli kuitenkin keskinäisiä eroja. Molemmissa diakonia-alan koulutuksissa opiskelijamäärä pieni noin kolmanneksen: diakonisoja oli loppuvaiheessa 36 % vähemmän ja diakoneja 32 % vähemmän kuin koulutuksen alkaessa. Diakin nuorisotyönohjaajilla lasku oli 18 %, kun taas KPAMK:n opiskelijamäärässä ei tapahtunut merkittävää muutosta. Pääosin opiskelijamäärän pienenemisessä oli siis kysymys keskeyttämisistä. Ilmiön tarkempi erittelemineen ansaitsisi oman tutkimuksensa.

Suhteellisesti aktiivisimmin kyselyihin vastasivat diakonisen sosiaalityön opiskelijat. Vastausprosentti oli joka kerta yli kuudenkymmenen ja viimeisessä kyselyssä lähellä kahdeksaakymmentä. Myös kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoiden vastausprosentti oli joka kerta yli kuudenkymmenen, vaikka suunta olikin laskeva. Diakonisen hoitotyön opiskelijoiden vastausaktiivisuus oli koko ajan alle kuudenkymmenen, kahden vuoden jälkeen jopa alle neljänkymmenen prosentin. Korkein vastausprosentti heillä oli viimeisessä kyselyssä. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön opiskelijoiden vastausaktiivisuus puolestaan oli loppuvaiheessa alimmillaan, kun taas yhden vuoden opiskelun jälkeen vastausprosentti oli koko joukon korkein.

2.3 Aineiston analysointi

Pitkittäistutkimus tuotti suuren aineiston. Se myös antoi monia mahdollisuuksia aineiston analysoinnille. Tässä raportissa mielenkiinto kohdistui ensinnäkin koko opiskeluprosessiin ja sen aikana tapahtuneisiin muutoksiin – tutkimuksen kolmannen tavoitteen mukaisesti. Koulutuksen kehittämisen kannalta on kiinnostavaa, mitä eri vaiheita opiskelijalla on omassa opiskeluprosessissaan. Toinen painopiste oli opiskelijoiden valmistumisvaiheessa, koska silloin osoitettava motivaatio ja ammatillinen osaaminen ovat keskeisiä työelämään siirtymisen näkökulmasta.

Tutkimusaineistona oli kyselylomakkeilla kerätty sekä kvantitatiivisesti luokiteltava että kvalitatiivisesti analysoitava aineisto. Tilastollinen aineisto käsiteltiin SPSS 16.0 for Windows -ohjelmalla. Tulokset on esitelty frekvenssien, prosenttijakaumien, keskiarvojen ja ristiintaulukointien avulla. Keski-

arvoja on käytetty runsaasti, koska pitkittäistutkimuksen tulosten esitystapa on monin paikoin neljän eri kyselyn aineistojen käsittely rinnakkain. Keskiarvoilla pystytään esittämään tiivistetysti suuriakin aineistoja. Keskihajontaa ei kirjattu taulukoihin, mutta siihen viitataan tekstissä tarvittaessa keskiarvojen ominaisuuksien selventämiseksi. Taustamuuttujina käytettiin pääasiassa suuntautumisvaihtoehtoja tai koulutusohjelmaa. Ristiintaulukoinneissa käytettiin myös yksiköitä selittävinä muuttujina, mutta tätä vertailua jouduttiin rajoittamaan edellä mainituista syistä. Tilastollisia analyysimenetelmiä olivat ristiintaulukointi (Khin neliö -testi), yksisuuntainen varianssianalyysi (ANOVA; F-testi) ja faktorianalyysi.

Sanalliset vastaukset analysoitiin laadullisesti, niin sanotulla aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sen vaiheet olivat 1) aineiston redusointi eli pelkistämisen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden muodostaminen. Analyysiyksikkönä käytettiin yhtä vastausta, joka kuitenkin saattoi sisältää useitakin niin sanottuja alkuperäisilmauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2002; ks. myös Launonen 2007a, 21.)

Tekstissä siteerattujen sanallisten vastausten yhteyteen vastaajasta merkittiin kyselyn numero, vastausten juokseva numerointi, sukupuoli ja opiskeltava kirkollinen ammatti – diakoni, diakonissa tai nuorisotyönohjaaja – (esimerkiksi: 2/31, nainen, nuorisotyönohjaaja). Koska KPAMK:n opiskelijoita oli vain yhdessä yksikössä ja näin ollen melko pieni ryhmä, kaikki nuorisotyönohjaajat käsiteltiin tämän laadullisen aineiston yhteydessä yhtenä ryhmänä vastaajien henkilöllisyyden suojaamiseksi. Sanallisia vastauksia myös kvantifioitiin siten, että laskettiin pääluokkiin sisältyneiden alkuperäisilmausujen prosentuaalinen osuus kaikista ilmaisuista. Näin voitiin suuntaa antavasti kuvata määrällisesti pääluokkien keskinäisiä suhteita.

2.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa pyritään aina mahdollisimman korkeaan luotettavuuteen. Luotettavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimus tuottaa tietoa juuri tutkimuskysymysten tarkoittamista asioista (validiteetti) ja että satunnaiset virheet pyritään minimoimaan (reliabiliteetti). Luotettavuuden arviointiin kuuluu myös sen pohtiminen, ovatko tulokset laajemminkin yleistettävissä.

Tutkimuksen validiteetin kannalta on keskeinen kysymys, kuinka hyvin vastanneet edustivat sitä joukkoa, jota oli tarkoitus tutkia. Määrällisessä tut-

kimuksessa otoksen koko vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Tässä tapauksessa tehtiin kokonaistutkimus, joten otosta ei tarvinnut erikseen määrittellä. Kyselyiden vastausprosentit olivat alimmillaan 59 % ja korkeimmillaan 76 %. Valintakokeiden kyselyn vastausprosentti oli korkein, mihin aivan ilmeisesti vaikutti lomakkeiden palauttamisen helppous. Opintojen aikana toteutettujen sähköpostikyselyiden vastausprosentit olivat 59–67 %. Nykyisin postikyselyissä joudutaan usein tyytymään 50 %:n tai sitäkin pienempiin vastausprosentteihin. Saatujen vastausten määrää voidaan tässä tutkimuksessa pitää hyvänä siinäkin mielessä, että kyseessä oli pitkittäistutkimus ja opiskelijoita pyydettiin noin kolmen ja puolen vuoden aikana vastaamaan kyselyihin neljään eri otteeseen.

Vastaajajoukon suhteen on tehtävä pari kriittistä huomiota. Edellä jo todettiin, että läsnä olevien opiskelijoiden määrä laski tutkimuksen aikana 227:stä 170:een. Perusjoukon koko siis pieneni neljänneksellä. Tarkemmin määrittelemätön osa tähän ryhmään kuuluvista opiskelijoista jatkoi kirkon alan opintojaan, mutta enemmistö joko keskeytti tai vaihtoi toiseen suuntautumisvaihtoehtoon. Tämä ilmiö koski enemmän diakoni- ja diakonissaopiskelijoita kuin nuorisotyönohjaajaopiskelijoita. Kun yhtenä tutkimustehtävänä oli selvittää opiskelu- ja työmotivaation kehittymistä, tähän joukkoon kuuluneiden näkemykset olisivat olleet kiinnostavia. Ne olisivat täydentäneet kokonaiskuvaa, mutta niiden puuttuminen on siinä mielessä toisijaista, että varsinainen tutkimustehtävänä oli ammatillisen motivaation ja identiteetin kehittyminen koko opiskeluprosessin aikana. Siksi perusjoukkoa pidettiin läsnä olevia opiskelijoita. Vastanneiden joukon pientyessä joutuu toisaalta kysymään, jäivätkö jäljelle tutkittavaan ilmiöön positiivisimmin suhtautuvat ja muuttuivatko tulokset tätä kautta myönteisemmiksi. Tätä yhteyttä vastausprosenttien ja tulosten kesken ei näyttänyt kuitenkaan olevan. Ensimmäisen ja toisen kyselyn välillä vastausprosentti putosi selvästi, mutta myös vastaajien ilmaisema motivaatio kirkon alaa kohtaan heikkeni. Toisaalta kolmannen ja neljännen kyselyn välillä vastausprosentin lievästi noustessa myös motivaatio opiskelua ja työtä kohtaan oli nousussa.

Koko vastaajajoukon ohella on syytä tarkastella myös pienempiä ryhmiä, yksiköitä ja suuntautumisvaihtoehtoja. Yksiköiden keskinäinen vertailu on kiinnostavaa, koska Diakin rakenne verkostomaisena oppilaitoksena on poikkeuksellinen. Olisi hyödyllistä saada tietoa yksiköiden ominaispiirteistä. Kuitenkin osa yksiköistä on kooltaan hyvin pieniä – Lahdessa, Oulus-

sa ja Porissa aloittaneiden opiskelijoiden määrä oli alle kahdenkymmenen. Kun vielä niiden vastausprosentit jäivät ajoittain melko alhaisiksi, niihin ei sovellettu tilastollisia testejä, vaan vertailu tehtiin vain prosenttijakaumia ja keskiarvoja vertailemalla. Samantapainen tilanne oli suuntautumisvaihtoehtojen kohdalla, vaikka niihin pystyttiin paremmin soveltamaan tilastollista testaamista. Erityisesti diakonisen hoitotyön kohdalla määrät olivat pieniä. Tilastollista kuvausta pystyttiin kuitenkin täydentämään laadullisen aineiston analyysillä. Siinä yhteydessä suorasanaisia tekstilainauksia käytettäessä ilmaistiin vastaajan koulutusala, mutta ei koulutusyksikköä – vastaajan henkilöllisyyden suojaamiseksi.

Tutkimuksen reliabiliteetin kannalta oleellista on, kuinka tarkasti pystytään keräämään tietoa tutkimuskysymyksen tarkoittamista asioista. Koska oli kysymys opintojen aikana tapahtuvasta kehityksestä, päädyttiin pitkittäistutkimukseen. Neljällä eri kyselyllä pyrittiin takaamaan se, että saadaan riittävän tarkka käsitys opiskelijoiden ajattelun piirteistä koulutuksen eri vaiheissa. Ensimmäinen, toinen ja kolmas kysely tehtiin vuoden välein. Koska neljäs eli viimeinen kysely ajoitettiin opintojen valmistumisvaiheeseen, sen ajallinen etäisyys kolmanteen kyselyyn oli puolitoista (3½-vuotinen koulutus) tai kaksi vuotta (nelivuotinen). Tutkimuksen toteutuksen suunnitteluvaiheessa eri kyselyiden välillä olevien ajallisen erojen ei nähty olevan merkityksellisiä, kun kyselyitä kuitenkin toteutettiin yhteensä neljä. Neljännen kyselyn kohdalla tehtiin se poikkeus edellä kuvatusta aikataulusta, että tammi-kuussa 2005 aloittaneille diakonissaopiskelijoille kysely tehtiin jo huhtikuussa 2008 eli noin kolmen ja puolen vuoden opintojen jälkeen eikä seuraavana syksynä. Tämä ratkaisu perustui tutkimusekonomisiin ja aikataullisiin syihin. Sitä pidettiin kuitenkin mahdollisena, kun kolmannesta kyselystä oli kulunut jo puolitoista vuotta ja ajankohdan voitiin nähdä edustavan riittävästi opintojen valmistumisvaihetta.

Käytetyssä kyselylomakkeessa oli pääosin strukturoituja monivalintakysymyksiä, joita käsiteltiin tilastollisin menetelmin. Näin saatiin kattava kokonaiskuva suurehkosta opiskelijajoukosta. Strukturoidut kysymykset ovat olleet vastaajille riittävän selkeitä ja ymmärrettäviä, sillä niihin vastattiin hyvin kattavasti ja puuttuvat vastaukset olivat yksittäistapauksia. Lomakkeissa oli toisaalta myös avoimia kysymyksiä, jotka olivat luonteeltaan yleisempiä ja liittyivät ammatillisen identiteetin kehittymiseen. Näillä kysymyksillä pyrittiin saamaan opiskelijoiden oma ääni kuuluviin ja keräämään sellaista tietoa,

jota valmiiksi muotoillut kysymykset eivät välttämättä tavoittaneet. Avoimiin kysymyksiin kertyi jonkun verran vähemmän vastauksia kuin strukturoituihin kysymyksiin. Eri vastausryhmien keskinäinen vertailu kuitenkin osoitti, että tietyt teemat toistuivat niissä ja vastausten sisällöllinen saturaatio aivan ilmeisesti saavutettiin.

Kyselylomakkeen sisäistä luotettavuutta pyrittiin parantamaan sillä, että sen laatiminen ja vuosittainen tarkastaminen tehtiin tutkimushankkeen ohjausryhmässä. Sen jäsenet olivat kirkon alan koulutuksen, työelämän ja tutkimuksen asiantuntijoita. Kyselylomakkeen sisältö pidettiin pääosin muuttumattomana kaikissa neljässä kyselyssä. Samojen kysymysten toistolla saatiin kerättyyn tietoon luotettavuutta ja vertailtavuutta. Lomakkeeseen tehtiin prosessin aikana pieniä, perusteltuja muutoksia, kuten luvussa 2.2 kuvattiin. Relevanttien kysymysten ja vastausten laajemman vertailun varmistamiseksi otettiin mukaan myös sellaisia kysymyksiä, joita on aiemmin käytetty laajoissa suomalaisissa uskonnollisuustutkimuksissa.

Ensimmäinen kysely tehtiin paperilomakkeella. Tulokset siirsi tietokoneella käsiteltävään SPSS-muotoon ammattikoodaaja. Muut kyselyt toteutettiin sähköpostin ja internet-linkin avulla, jolloin tulokset voitiin siirtää automaattisesti excel- ja SPSS-tiedostoiksi. Näitä menetelmiä pidettiin riittävän turvallisina mahdollisten koodausvirheiden eliminoimiseksi. Valmiin aineiston luotettavuus varmistettiin tämän jälkeen vielä päätutkijan suorittamien pistokokein.

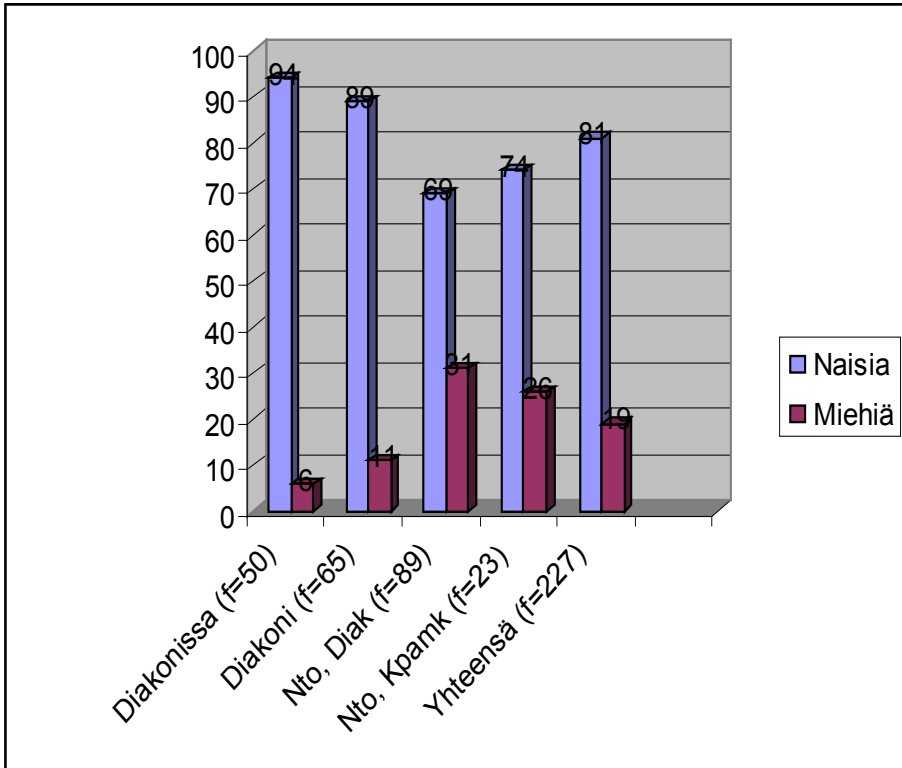
3 OPISKELIJOIDEN TAUSTA

Vastaajien taustatietoja kysyttiin laajemmin vain ensimmäisessä kyselyssä valintakokeiden yhteydessä. Näin saatiin yleiskuva hakijoista. Näistä vastauksista poimittiin valitut, jotta voitiin tarkastella opiskelijajoukon taustatietoja erikseen. Näitä tietoja ei kuitenkaan käytetty pitkittäistutkimuksen selittävinä muuttujina, vaan siltä osin tutkimustehtävä rajattiin opiskeluaikaisiin muuttujiin, suuntautumisvaihtoehtoon ja opiskelupaikkaan. Elokuussa 2004 Diakissa ja KPAMK:ssa aloitti 160 uutta kirkon alan opiskelijaa ja tammikuussa 2005 Diakissa 67 opiskelijaa eli yhteensä 227 opiskelijaa. Heistä 172 (76 %) oli vastannut ensimmäiseen kyselyyn. Seuraavassa esitetään opiskelijoiksi valittujen taustatiedot sukupuolesta, iästä, siviilisäädystä, sosioekonomisesta asemasta, pohjakoulutuksesta, harrastuksista, kirkkokunnasta, hiippakunnasta ja kirkolliseen toimintaan osallistumisesta. Kaikkien hakijoiden osalta vastaavat tiedot on esitetty ensimmäisessä tutkimusraportissa (Launonen 2005).

3.1 Sukupuoli ja ikä

Kaikista kirkon alalla aloittaneista opiskelijoista 19 % oli miehiä ja 81 % naisia. Naisten osuus oli pienempi kuin koko Diakissa tai valtakunnallisesti keskimäärin. Vuonna 2004 kaikista Diakissa aloittaneista 89 % oli naisia. Valtakunnallisesti sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan aloittaneista opiskelijoista oli naisia myös 89 %. Humanistisella ja kasvatusalalla vuonna 2004 aloittaneiden naisten osuus vuonna 2004 oli 77 %. (Ammattikorkeakoulut 2004, 23.) Diakonia-alan opiskelijat olivat lähempänä sosiaali- ja terveysalan opiskelijamäärien keskiarvoja kuin Diakin nuorisotyöalan opiskelijat. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoissa naisten osuus oli lähellä oman koulutusalan osuutta. Nuorisotyönohjaajaksi opiskelevissa oli miehiä vajaa kolmannes sekä Diakissa että KPAMK:ssa. Nämä kirkolliset koulutusalat ovat siis *naisvaltaisia*, sillä mies- tai naisvaltaisen alan määrittelyn

kriteerinä pidetään sitä, että alalla työskentelee yli 60 % enemmistönä olevaa sukupuolta. *Naisten alana* pidetään alaa, jossa naisten osuus on yli 90 %, joten diakonissakoulutus ylittää tämänkin rajan. (Ks. esim. Niemelä 2000, 121.) Vuonna 2004 koko väestössä 15–24-vuotiaissa oli miehiä 49 % ja naisia 51 % (Suomen tilastollinen vuosikirja 2008, 104).

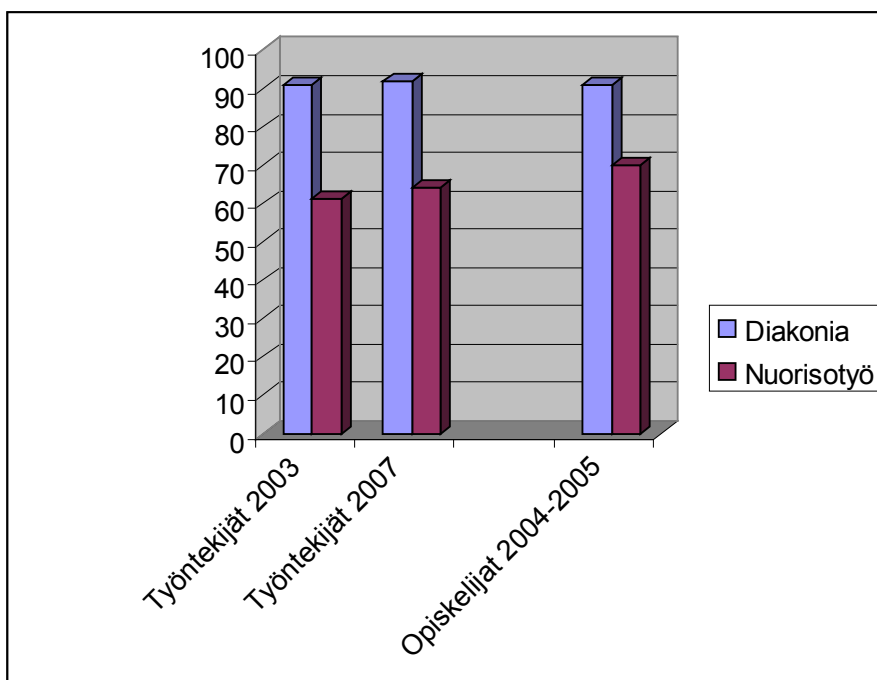

KUVIO 1. Aloittaneiden opiskelijoiden sukupuoli suuntautumisvaihtoehtoinen (%).

Kun verrataan hakijoiden ja valittujen sukupuolijakaumaa, diakonissa- ja diakoniopiskelijoiden osalta se pysyi samalla tasolla, mutta nuorisotyönohjaajakoulutuksessa valittujen miesten osuus oli noin kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin hakijoiden. Erityisen paljon miehiä otettiin Kauniainen yksikköön, missä hakijoissa heitä oli yksi viidesosa kuten muuallakin, mutta valituissa noin puolet.

Joka tapauksessa nuorisotyönohjaajaopiskelijaksi valittujen miesten osuus – vajaa kolmannes alan opiskelijoista – oli alhaisempi verrattuna työssä oleviin nuorisotyönohjaajiin, joista miesten osuus vuonna 2007 oli 36 % ja vuon-

na 2003 39 %. Vuonna 2004 valittujen opiskelijoiden määrstä voi päätellä, että naispuolisten nuorisotyönohjaajien osuus on vähitellen lähestymässä 70 %:n rajaa. Naisten osuuden kasvu kirkon henkilöstön muissakin ryhmissä on jatkunut jo monen vuoden ajan. Tämä trendi koskee myös papi- toa ja teologian opiskelijoita. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 300, 310; Monikasvoinen kirkko 2008, 270–271.)

KUVIO 2. Naisten osuus diakonia- ja nuorisotyöntekijöistä vuonna 2003 ja 2007 sekä lukuvuonna 2004–2005 aloittaneista opiskelijoista (%).

Vaikka onkin kysymys nuorten aloituspaikoista, opiskelijajoukkoa voidaan pitää iältään nuorena. Opiskelijoista 80 % oli 18–21-vuotiaita. Vastaavat osuudet nuorten koulutuksessa koko valtakunnan tasolla olivat sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla 61 % sekä humanistisella ja kasvatusalalla 63 % (Ammattikorkeakoulut 2004, 25). Tutkituista opiskelijoista 11 % oli aloitusvaiheessa yli 25-vuotiaita. Eniten heitä oli Pieksämäen yksikössä ja vähiten Järvenpään ja Ylivieskan yksiköissä.

3.2 Siviilisäätö ja sosioekonominen tausta

Opiskelijoista kolme neljäsosaa oli valintakokeiden aikaan naimattomia. Kun tähän ryhmään laskettiin myös avioliitossa elävät, kuten Tilastokeskuksen luokittelussa tehdään, määrä oli yhdeksän kymmenestä. Avioliitossa oli 8 %. Siviilisäädyn jakaumat vastasivat melko hyvin koko väestön tilannetta. Esimerkiksi koko väestön 20–24 -vuotiaista vuonna 2004 oli naimattomia 93,4 %. Naimisissa olevia oli 6,2 %. (Suomen tilastollinen vuosikirja 2005, 80.)

TAULUKKO 4. Opiskelijoiden siviilisäätö verrattuna koko väestön 20–24-vuotiaisiin (%).

Siviilisäätö	Opiskelijat %	Koko väestö 20–24-v. %
Naimaton	74	93,4
Avoliitossa	16	-
Avioliitossa	8	6,2
Eronnut	1	0,4
Yhteensä	100	100
N	172	333 364

Vertailussa pitää kuitenkin ottaa huomioon, että aloittavissa opiskelijoissa oli runsaasti alle 20-vuotiaita. Näin ollen naimisissa olevia oli heidän joukossaan jonkin verran enemmän kuin väestössä keskimäärin. Opiskelijoiden iän perusteella voidaan myös olettaa, että siviilisäädystä tapahtui muutoksia opintojen kuluessa. Tätä ei kuitenkaan erikseen kysytty valintakokeita seuranneissa kyselyissä.

Hieman yli puolet opiskelijoista asui valintakokeiden aikaan vielä vanhempiensa luona, muilla oli jokin muu asumismuoto. Vanhempien luona asuminen luonnollisesti väheni opintojen alettua, vaikka siitä tämä tutkimus ei tuonutkaan tietoa. Yleisesti ottaen nuorten aikuisten itsenäinen asuminen on lisääntynyt, sillä vielä 1990-luvulla kolme neljäsosaa alle 20-vuotiaista ja yli puolet 20–22-vuotiaista korkeakouluissa opiskelevista asui vanhempiensa luona. (Kärkkäinen 1997).

TAULUKKO 5. Opiskelijoiden asumismuoto valintakokeiden aikaan (%).

Asumismuoto	%
Vanhempien luona	52
Yksin	17
Avo/aviopuolison kanssa	17
Avo/aviopuolison ja lapsen/lasten kanssa	7
Lapsen/lasten kanssa (yksinhuoltaja)	1
Jokin muu	6
Yhteensä	100
N	172

Opiskelijoiden taustaa selvitettiin valintakokeissa myös avoimella kysymyksellä: ”Missä ammatissa vanhempasi toimivat?” Koska vastaukset kuvastivat ihmisten elämäntilannetta varsinaisia ammatteja laajemmin, käytettiin luokittelussa sosioekonomisen aseman käsitettä. Tilastokeskuksen käyttämän jaottelun mukaisesti vastaukset jakautuivat seitsemään eri luokkaan. (Tilastokeskuksen henkilöluokitukset 2005)

TAULUKKO 6. Vanhempien sosioekonominen asema (%).

Sosioekonominen asema	Isä	Äiti	Yhteensä	Väestössä keskimäärin v. 2004
Yrittäjä	12	2	7	7
Ylempi toimihenkilö	18	13	16	13
Alempi toimihenkilö	18	49	33	20
Työntekijä	39	23	30	20
Opiskelija	-	-	-	7
Eläkeläinen	13	7	10	23
Muu	1	7	4	10
Yhteensä	100	100	100	100
N	166	169	335	-

Isien kohdalla tyypillisin ryhmä oli työntekijä (39 %). Järvenpään, Porin ja Ylivieskan yksiköissä työntekijäisä oli jopa yli puolella vastanneista. Pienin osuus oli Kauniaisten opiskelijoilla (23 %). Äitien tyypillisin ryhmä oli alempi toimihenkilö (49 %).

Opiskelijoiden ikärakenteesta johtuen vanhemmat olivat pääasiassa työ-

ikäisiä ja sosioekonomisen aseman jakaumassa korostuvat työelämässä mukana olevien ammatin mukaan määräytyvät luokat. Tämä selittää pitkälti toimihenkilöiden ja työntekijöiden keskimääräistä suuremmat ja opiskelijoiden ja eläkeläisten keskimääräistä pienemmät osuudet opiskelijoiden vanhemmissa. Samalla perusteella voidaan päätellä, että kirkon alan opiskelijoiden vanhemmissa on vähemmän yrittäjiä kuin väestössä keskimäärin. (Suomen tilastollinen vuosikirja 2007, 106).

3.3 Pohjakoulutus

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai tiettyjä muita opintoja ja tutkintoja, joista säädetään ammattikorkeakoululaissa. (Ammattikorkeakoululaki 20 §.) Opiskelijoiden pohjakoulutus luokiteltiin kolmeen luokkaan.

TAULUKKO 7. Opiskelijoiden pohjakoulutus (%).

Tutkinto	%
Ylioppilastutkinto / lukio	86
Ammatillinen perustutkinto	12
Opistoasteen tutkinto	2
Yhteensä	100
N	172

Opiskelijaksi valituissa ylioppilaiden määrä oli huomattava (86 %). Hakijoissa heitä oli hieman vähemmän (83 %), joten ylioppilas tuli valituksi koulutukseen suhteellisesti hieman useammin kuin muun tutkinnon suorittanut. Yleensä ylioppilaiden määrä ammattikorkeakouluissa oli alhaisempi. Vuonna 2004 Diakin kaikissa uusissa opiskelijoissa heitä oli 74 %. Sama osuus oli valtakunnallisesti sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan kaikissa opiskelijoissa. Toisaalta humanistisella ja kasvatusalalla ylioppilaiden osuus valtakunnallisesti oli korkeampi (83 %) ja se oli lähellä kirkon alan opiskelijoiden ylioppilaiden osuutta. (Ammattikorkeakoulut 2004, 28.) Ammatillisen perustutkinnon suorittaneita oli Diakin ja KPAMK:n kirkon alan opiskelijoista vain 12 %. Tähän melko alhaiseen osuuteen vaikutti osittain se, että sosiaali- ja terveysalalla ei ole erityisiä kirkon diakonia- ja nuorisotyöhön

tähtäviä perustutkintoja, joiden pohjalta voisi suoraan hakea ammattikorkeakouluihin. Humanistisella ja kasvatusalalla on kirkollisen lastenohjaajan kelpoisuuden tuottava lapsi- ja perhetyön perustutkinto ja lisäksi yhteiskunnallisesti orientoitunut nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan perustutkinto. Näiden tutkintojen merkitys näyttää jääneen kuitenkin melko vähäiseksi ammattikorkeakouluopintoihin johtavien tutkintojen joukossa.

3.4 Harrastukset

Opiskelijoiden harrastuksia selvitettiin avoimella kysymyksellä, johon pyydettiin kirjoittamaan enintään kolme harrastusta viimeisen kolmen vuoden ajalta. Edelleen kysyttiin, oliko vastaaja ollut satunnaisena osallistujana, aktiivisena osallistujana vai toiminnan ohjaajana.

Vastauksissa oli yhteensä 328 harrastusmainintaa. Nämä ryhmiteltiin tulosten koodauksen ja aineiston analyysin yhteydessä lopulta 12 eri harrastusryhmäksi. Taulukon 8 frekvenssit ilmoittavat harrastusten yhteismäärän. Samalla vastaajalla saattoi siis olla kaksi tai kolmekin samaan alueeseen – esimerkiksi liikuntaan ja urheiluun tai musiikkiin – liittyvää harrastusta.

Ylivoimaisesti suosituin harrastusryhmä oli liikunta ja urheilu (40 % vastauksista). Kaksi muuta isoa kokonaisuutta olivat seurakunnan toiminta (23 %) ja musiikki (15 %). Muut harrastukset saivat alle viiden prosentin osuuden eivätkä erottuneet niin selvästi omiksi ryhmikseen.

TAULUKKO 8. Opiskelijoiden harrastukset.

Harrastus	f	%
Liikunta, urheilu	130	40
Seurakunnan toiminta	77	23
Musiikki	48	15
Järjestötoiminta	14	4
Partio	13	4
Lukeminen	9	3
Teatteri, draama	8	2
Sosiaalinen toiminta	5	2
Piirtäminen, maalaaminen	5	2
Käsityöt, askartelu	4	1
Opiskelu	3	1
Muu	12	4
Yhteensä	328	100

Suosituimmat harrastukset erosivat kuitenkin toisistaan siinä, onko haki- ja ollut mukana aktiivisena osallistujana vai toiminnan ohjaajana. Liikunnan ja urheilun sekä musiikin harrastaminen painottuivat aktiiviseen osallistumiseen ja ohjaustehtäviin liittyi vain runsas kymmenesosa maininnoista. Sen sijaan seurakunnan toiminnassa noin puolet (47 %) maininnoista liittyi ohjaustehtäviin. Partiotöiminnassa lähes kaikki harrastustoiminta (92 %) liittyi ohjaustehtäviin.

3.5 Kirkkokunta ja hiippakunta

Opiskelijoiden seurakunnallisella ja kirkollisella taustalla on merkitystä ainakin kahdelta kannalta: mihin tunnustuskuntaan opiskelija kuuluu ja minkä hiippakunnan alueelta hän on lähtöisin? Evankelis-luterilainen kirkko työnantajana edellyttää työntekijöiltään kirkon jäsenyyttä (Kirkkolaki 6 luku, 1 §) ja on asettanut diakonian ja nuorisotyön virkojen kelpoisuusehdoksi tiettyt tutkinnot, joihin sisältyvä kirkon alan opetus liittyy luterilaiseen teologiaan ja evankelis-luterilaisen kirkon työelämään (ks. luku 1.2.2). Tiettyyn kirkkokuntaan kuuluminen ei ole ammattikorkeakoulun valintakriteerinä, mutta ammatillisen koulutuksen ja identiteetin näkökulmasta asia on keskeinen. Kirkkokuntaa ja hiippakuntaa koskevat tiedot perustuivat opiskelijan ilmoittamaan tietoon siitä, minkä seurakunnan jäsen hän on.

TAULUKKO 9. Opiskelijoiden kirkkokunta.

Kirkkokunta	f	%
Evankelis-luterilainen	164	95
Muu	4	2
Tieto puuttuu	4	2
Yhteensä	172	100

Kirkkokuntien suhteen opiskelijajoukko oli hyvin luterilainen. Lähes kaikki (95 %) kuuluivat evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Vain kaksi prosenttia kuului muihin kirkkokuntiin, joita olivat helluntailaisuus ja vapaakirkko. Valintakokeissa oli mukana myös joitakin hakijoita ortodoksisesta kirkosta ja muutamista pienistä paikallisista vapaista seurakunnista, mutta he eivät tulleet valituiksi. Neljä opiskelijaa ei vastannut tähän kysymykseen. Jos vas-

taajissa oli mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomia, heitä oli siis korkeintaan 2 %. Vuonna 2004 kaikista suomalaisista 83,8 % kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja uskontokuntiin kuulumattomia oli 14,0 % (Suomen tilastollinen vuosikirja 2004). Evankelis-luterilaisen kirkon työhön tähtäävän koulutuksen näkökulmasta opiskelijat muodostivat kirkkokuntien osalta hyvin homogeenisen ryhmän.

Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvien osuus opiskelijoista (95 %) oli samaa luokkaa kuin Niemelän (2000, 121) mukaan teologiseen tiedekuntaan pyrkinneillä vuonna 1997 (93 %). Jos otetaan huomioon kirkkoon kuuluvien määrän lievä lasku koko väestössä, on tämän tutkimuksen luterilaisten osuus suhteellisesti hieman korkeampi kuin teologeilla seitsemän vuotta aikaisemmin. Muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvia oli tässä tutkimuksessa hieman enemmän ja uskontokuntiin kuulumattomia hieman vähemmän kuin teologisessa tiedekunnassa. Näiden ryhmien erot olivat kuitenkin pienet.

Toisaalta sekä kouluttavia yksiköitä että kirkon hiippakuntia kiinnostaa kysymys koulutuksen alueellisuudesta. Alueellisuudella on merkitystä sekä koulutukseen rekrytoimisen että työhön sijoittumisen kannalta. Ammattikorkeakoulujen perustehtäviin kuuluu aluekehitys. Sen vuoksi opiskelijarekrytointikin suuntautuu ensisijaisesti kouluttavan yksikön lähialueeseen. Diakin kohdalla toinen keskeinen näkökulma on se, että sen koulutusprofiilille on ominaista keskittyminen kirkon alan ammatilliseen koulutukseen. Tässä suhteessa se poikkeaa kaikista muista suomalaisista ammattikorkeakouluista. Sillä on siis valtakunnallinen erityistehtävä. Opiskelijarekrytointi ylittää alueelliset rajat, ja toisaalta esimerkiksi hiippakuntien näkökulmasta tehdään yhteistyötä myös kauempana olevien kouluttavien yksiköiden kanssa.

Hiippakuntia koskevassa tarkastelussa olivat mukana ne evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat vastaajat, jotka ilmoittivat oman kotiseurakuntansa (taulukko 10). Heitä oli 162. Osa opiskelijoista vastasi seurakuntaa koskevaan kysymykseen yleisemmällä tasolla, esimerkiksi ”evankelis-luterilainen”, jolloin hiippakuntaa ei pystytty määrittämään. Tähän tarkasteluun on otettu mukaan myös koko hakijajoukon hiippakuntatausta.

Hakijoiden ja opiskelijoiden jakauma hiippakunnittain noudatteli pääpiirteissään hiippakuntien välisiä voimasuhteita. Kuitenkin joitakin poikkeamiakin oli. Helsingin hiippakunnassa oli sekä hakijoita että valituksi tulleita selvästi enemmän kuin hiippakunnan väkimäärä edellytti. Kuopion hiip-

pakunnassa valittujen määrä oli suhteellisen suuri, vaikka hakijoiden määrä vastasi hiippakunnan väkimäärää. Tampereen hiippakunnassakin hakijamäärä vastasi hiippakunnan väkimäärää, mutta valittujen prosentuaalinen osuus jäi huomattavasti alhaisemmaksi. Turun arkkihiippakunnassa sekä hakijoiden että valittujen määrä oli paljon pienempi kuin hiippakunnan väestöpohja olisi edellyttänyt.

TAULUKKO 10. Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat hakijat ja opiskelijat hiippakunnittain ja hiippakuntien väkiluvun osuus koko kirkon väkiluvusta.¹

Hiippakunta	Hakijat %	Opiskelijat %	Hiippakunnan väkiluvun osuus koko kirkon väkiluvusta %
Turku	8	9	14
Tampere	15	12	16
Oulu	14	14	13
Mikkeli	10	9	11
Kuopio	12	15	11
Lapua	11	11	11
Helsinki	17	18	13
Espoo	12	12	11
Yhteensä	100	100	100
N	412	162	4 067 000

Hiippakuntakohtaisten opiskelijamäärien ja väkiluvun erot selittyvät osittain sillä, että arkkihiippakunnan alueella oleva Porin yksikkö ja Tampereen hiippakunnan alueella oleva Lahden yksikkö olivat melko pieniä. Vastaavasti Helsingin ja Espoon hiippakuntien alueella olivat Helsingin, Järvenpään ja Kauniaisten yksiköt, joissa oli paljon aloituspaikkoja. Toisaalta yksikön sijainnin ja hiippakunnan välillä ei vallinnut aivan suoraa yhteyttä, sillä ilman kirkollisen koulutuksen yksikköä olevien Mikkelin ja Lapuan hiippakuntien osuus oli niiden väestömäärän mukainen. Lapuan kohdalla oli kyse siitä, että hiippakunnasta – tai vähintäänkin sen tietyistä osista – oli hy-

¹ Tästä taulukosta on poistettu ruotsinkielinen Porvoon hiippakunta, koska ruotsinkielinen kirkon alan koulutus ei ollut mukana tutkimuksessa. Tähän kyselyyn vastanneissa opiskelijoissa ei myöskään ollut yhtään Porvoon hiippakunnan alueelta tulevaa henkilöä. Taulukossa ”koko kirkon väkiluvulla” tarkoitetaan kokonaisväkilukua vähennettynä Porvoon hiippakunnan väkiluvulla. Hiippakuntien väkiluvuista oli käytettävissä tiedot vuosilta 2003 ja 2007. Tässä vertailussa käytettiin jälkimmäistä tilastoa, jolloin saatiin mukaan erikseen Helsingin ja Espoon hiippakuntien tiedot. Kokonaisluvuilla tarkasteltaessa hiippakuntien väkilukujen osuuksissa ei ollut muutoksia vuosina 2003–2007. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 91; Monikasvoinen kirkko 2008, 54.)

vät yhteydet sekä Pieksämäen että Ylivieskan/Raudaskylän yksiköihin. Mikkelin hiippakunnasta lähdettiin kauemmaksikin opiskelemaan, kuten seuraavasta ilmenee.

Taulukossa 11 on esitetty, miten eri hiippakuntien opiskelijat sijoittuivat yksiköihin. Eniten keskittymistä yhteen yksikköön oli seuraavissa hiippakunnissa: Kuopion hiippakunnan alueen opiskelijoista 75 % opiskeli Pieksämäen yksikössä, Helsingin hiippakunnan opiskelijoista 62 % Helsingin yksikössä ja Turun arkkihiippakunnan opiskelijoista 50 % Porin yksikössä. Muutamissa hiippakunnissa valtaosa opiskelijoista sijoittui kahteen yksikköön: Espoosta Helsingin (42 %) ja Järvenpään (37 %) yksiköihin, Oulusta Ylivieskan (44 %) ja Oulun (22 %) yksiköihin, Lapualta Pieksämäen (28 %) ja Ylivieskan (28 %) yksiköihin sekä Tampereelta Pieksämäen (30 %) ja Kauniaisten (25 %) yksiköihin.

TAULUKKO 11. Eri hiippakuntien opiskelijat yksiköittäin (%).

Yksikkö	Hiippakunta								
	Turku	Tampere	Oulu	Mikkeli	Kuopio	Lapua	Helsinki	Espoo	Yhteensä
Helsinki	14	15	4	20	4	11	62	42	24
Järvenpää	-	15	4	13	4	17	17	37	14
Kauniainen	14	25	13	33	0	6	14	16	14
Lahti	-	15	-	20	0	6	-	0	4
Pieksämäki	7	30	13	13	75	28	3	5	23
Pori	50	-	-	-	-	-	3	-	5
Oulu	-	-	22	-	4	6	-	-	4
Ylivieska	14	-	44	-	13	28	-	-	12
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	14	20	23	15	24	18	29	19	162

Suurimpien yksiköiden osalta voidaan kysymystä tarkastella myös toisin päin: mistä eri hiippakunnista niiden opiskelijat tulivat? Pieksämäen yksikössä joka toisen opiskelijan kotipaikka oli oman eli Kuopion hiippakunnan alueella (49 %). Sen lisäksi opiskelijoita tuli lähinnä Tampereen (16 %)

ja Lapuan (14 %) hiippakunnista. Myös Helsingin yksikön opiskelijoista noin puolet (47 %) tuli oman hiippakunnan alueelta. Toinen merkittävä rekrytointialue oli Espoon hiippakunta (21 %). Järvenpään yksikössä tilanne oli samansuuntainen: opiskelijoista 32 % tuli Espoon ja 23 % Helsingin hiippakunnasta. Sen sijaan kolmas pääkaupunkiseudulla sijaitseva yksikkö, Kauniainen, oli luonteeltaan kahta edellä mainittua ja myös kaikkia muitakin yksiköjä valtakunnallisempi. Eniten opiskelijoita sinne tuli Mikkelin (22 %) ja Tampereen (22 %) hiippakunnista ja vasta näiden jälkeen seuraavaksi eniten lähialueilta Helsingin (17 %) ja Espoon (13 %) hiippakunnista. Ylivieskan Raudaskylän opiskelijoista puolet oli kotoisin Oulun hiippakunnasta ja neljännes Lapuan hiippakunnasta. Opiskelijoista 15 % tuli Kuopion hiippakunnasta. Lahden, Porin ja Oulun yksiköiden prosenttiosuuksien laskeminen on pienten opiskelija- ja vastaajamäärien vuoksi vain suuntaa antavaa. Yhteisesti voi kuitenkin todeta, että kaikkien näiden opiskelijarekrytointi näyttää painottuvan maantieteellisesti lähialueille.

Yksittäinen paikallisseurakunta ei näyttänyt olevan mikään merkittävä selittävä taustatekijä. Niistä seurakunnista tai seurakuntayhtymistä, joiden alueella yksiköt sijaitsevat, tuli keskimääräistä hieman enemmän hakijoita, mutta muuten hakijat jakautuivat tasaisesti eri seurakuntiin.

3.6 Kirkolliseen toimintaan osallistuminen

Opiskelijoiden osallistumista seurakunnan tai kristillisen järjestön toimintaan kartoitettiin ensimmäisessä kyselyssä kysymyksellä, jossa mainittiin yleisimpiä lapsi- ja nuorisotyön toimintamuotoja sekä diakoniatyö. Osallistumisaktiivisuutta arvioitiin kolmiportaisella asteikolla.

Aktiivisinta osallistuminen oli nuorisotyön alueilla. Opiskelijoista 61 % oli osallistunut paljon rippikoulun isostoimintaan ja vastaavasti 47 % seurakunnan muuhun nuorisotoimintaan. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoilla nämä luvut olivat 80 % ja 60 %. Myös kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan valituista opiskelijoista 70 % oli osallistunut paljon rippikoulun isostoimintaan. Sen sijaan muuhun nuorisotyöhön heistä oli osallistunut paljon vain 37 %. Osuus on pienempi kuin kaikilla kirkon alan opiskelijoilla keskimäärin ja samoin pienempi kuin diakoniopiskelijoilla (41 %). Valtaosa opiskelijoista oli osallistunut myös lapsi- ja varhaisnuorisotyön toimintaan ainakin jonkin ver-

TAULUKKO 12. Opiskelijoiden osallistuminen kirkolliseen toimintaan (%).
1 = ei ollenkaan, 2 = jonkin verran, 3 = paljon.

Toiminta	1	2	3	Yht.	N	Keski- arvo (1–3)
Rippikoulun isostoiminta	23	16	61	100	150	2,4
Muu nuorisotoiminta	19	34	47	100	146	2,3
Tyttö- ja poikakerhot, leirit tai partio	29	32	39	100	149	2,1
Päiväkerho, pyhäkoulu	24	50	26	100	151	2,0
Kerhon tai partion ohjaaja	42	23	35	100	137	1,9
Nuorten aikuisten toiminta	42	40	18	100	135	1,8
Diakoniatyö tai muu palvelutoiminta	53	39	9	100	130	1,6
Muu toiminta	46	22	32	100	129	1,9

ran. Joka tapauksessa on nähtävissä, että erityisesti rippikoulun isostoiminta on merkittävä kirkolliseen koulutukseen rekrytoitumisen väylä. Myös muu nuorisotyö on tärkeää, vaikka se näkyy opiskelijoiden taustoissa hieman vähemmän. Tämä ero saattaa johtua siitä, että paikoitellen isostoiminta on korvannut muun nuorisotoiminnan, jonka tarjonta on näin vähentynyt. Koulutukseen hakeutumisen ajankohtaan mennessä kirkon isostoiminnassa oli parhaimmillaan ollut mukana noin kolmannes ikäluokasta (Kirkko muutosten keskellä 2004, 173), mutta koulutukseen valituista heitä oli lähes kaksi kolmannesta.

Vähiten kokemuksia opiskelijoilla oli diakoniatyöstä. Noin puolella diakonisen hoitotyön (50 %), diakonisen sosiaalityön (54 %) ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön (49 %) suuntautumisvaihtoehtoon valituista ei ollut mitään aiempaa kokemusta diakoniatyöhön osallistumisesta. KPAMK:n opiskelijoilla tämä osuus oli vielä suurempi (69 %). Diakoniatyöhön ja nuorisotyöhön valitut poikkesivat siis toisistaan selvästi siinä suhteessa, mitkä olivat opiskelijan henkilökohtaiset kokemukset opiskelemastaan alasta.

Vajaa kymmenesosa opiskelijoista oli osallistunut aktiivisesti myös muuhun kirkolliseen toimintaan. Tästä esimerkkinä mainittiin muun muassa musiikkitoiminta, leiriohjaajana toimiminen, erilaiset tapahtumat, kurssit, erityisnuorisotyö ja lähetykseen liittyvä toiminta.

Nuorisotyöhön osallistumiseen liittyvät tulokset ovat samansuuntaisia kuin teologiseen tiedekuntaan pyrkineillä. Vuonna 1997 oli 62 % toiminut joskus vapaaehtoisena työntekijänä jossakin seurakunnallisessa tai muussa kristillisessä toiminnassa ja puolet nuorista hakijoista oli ollut aktiivisesti mukana kristillisessä nuorisotoiminnassa. Teologien osalta tässä osallistumisaktiivisuudessa on kuitenkin havaittu laskua 1900-luvun lopulla. Niemelän mukaan nuorisotyön vastuutehtävissä toimiminen on oppimisteoreettisten uranvalintateorioiden mukaan merkittävä urasuuntautumista ohjaava tekijä. (Niemelä 2000, 124–125.)

4 USKONNOLLISUUS

Diakonia- ja nuorisotyöntekijöiden ydinosaamiseen kuuluu yhtenä alueena hengellisen työn osaaminen. Se sisältää tiedollisia, taidollisia ja katsomuksellisia elementtejä. Kirkon työntekijän identiteettiin kuuluvat siis keskeisesti myös kysymykset spiritualiteetista ja uskosta. (Diakoniatyöntekijöiden ydinosaamiskuvaus 2007; Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus 2007; Salomäki 2008, 10–11.) Sekä kirkon alalle opiskelevien että siellä jo työskentelevien suhde herätysliikkeisiin ja muihin uskonnollisiin liikkeisiin on jo pitkään kiinnostanut tutkijoita. Näiden liikkeiden merkitys kiinteinä viiteryhminä on viime vuosina kuitenkin vähentynyt ja tilalle on tullut löyhempää sitoutumista. (Niemelä 2000, 128; Niemelä 2004; Niemelä & Salomäki 2006, 268.) Siksi oli kiinnostavaa tutkia opiskelijoiden suhdetta myös hengellisiin liikkeisiin ja heidän käsitystään omasta uskostaan. Näihin asioihin liittyvät kysymykset olivat mukana kaikissa kyselyissä.

4.1 Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin

Opiskelijoiden suhdetta eri herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin selvitettiin kysymyksellä, jossa lueteltiin 18 perinteistä ja uudempaa herätysliikettä, evankelis-luterilaisen kirkon sisällä vaikuttavaa suuntausta ja vapaa- ta kirkkokuntaa. Ensimmäisessä kyselyssä vaihtoehtoja oli 15, mutta toisesta kyselystä lähtien joukkoon lisättiin helluntailaisuus, vapaakirkko ja yhteiskristillisuus sekä annettiin avoin vaihtoehto. Vastaajaa pyydettiin arvioimaan suhdettaan jokaiseen liikkeeseen neliportaisella asteikolla. Asteikkoa tulkittiin järjestysasteikollisena ja vastauksista laskettiin keskiarvot. Lisäksi valmistumisvaiheesta laskettiin jokaisen muuttujan luokkien 2, 3 ja 4 yhteenlasketut prosenttiosuudet, mitkä kertovat liikkeistä vähintäänkin vaikutteita saaneiden osuudet. Vaikka luokka 2 osoittaa melko ohutta yhteyttä liikkeeseen, se otettiin kuitenkin tähän tunnuslukuun mukaan, koska liikkeisiin edes jossain määrin kuuluvien osuudet olivat yleensä hyvin vähäi-

TAULUKKO 13. Suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin.

Keskiarvot (K): 1 = en kuulu, 2 = en kuulu, mutta ajattelussani on vai-
kutteita, 3 = kuulun jossain määrin, 4 = kuulun kiinteästi. * = ei kysytty
valintakokeiden yhteydessä. Luokkien 2-4 yhteenlaskettu %-osuus val-
mistumisvaiheessa.

Herätysliike tai hengellinen liike	Valinta-	1 vuoden	2 vuoden	Valmistumis-	
	kokeissa	jälkeen	jälkeen	K	2-4 (%)
	K	K	K	K	
1. Tuomas-messu	1,52	1,44	1,45	1,46	34
2. Evankelinen liike	1,75	1,56	1,40	1,41	29
3. Yhteiskristillisuus	*	1,45	1,39	1,32	19
4. Kansanlähetyt	1,60	1,52	1,46	1,30	23
5. Suomen Raamattuopisto	1,47	1,50	1,32	1,27	22
6. Herännäisyys	1,31	1,25	1,24	1,26	18
7. Opiskelija- ja koululaislähetyt	1,32	1,21	1,25	1,25	19
8. Kansan Raamattuseura	1,39	1,34	1,27	1,24	17
9. Taizélaisuus	1,13	1,14	1,14	1,20	18
10. Karismaattinen liike	1,28	1,20	1,21	1,19	13
11. Vapaakirkko	*	1,25	1,18	1,16	13
12. Helluntailaisuus	*	1,26	1,22	1,15	11
13. Muu ns. viides herätysliike	1,14	1,18	1,10	1,13	11
14. Hiljaisuuden ystävät	1,13	1,10	1,08	1,12	11
15. Vanhoillislestadiolaisuus	1,10	1,12	1,12	1,09	11
16. Muu lestadiolaisuus (k. vanh.)	1,15	1,08	1,10	1,08	7
17. Rukoilevaisuus	1,29	1,18	1,07	1,05	6
18. Paavalin synodi	1,02	1,04	1,03	1,04	3
19. Jokin muu	-	1,10	1,07	1,16	7
N	159-166	135-140	104-107	101- 103	101-103

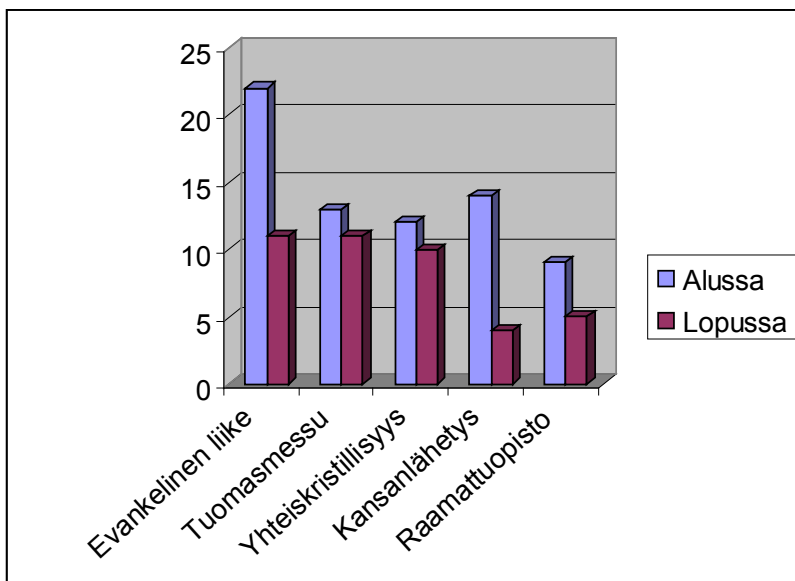
siä. Tässä käytetty prosenttiluku on myös vertailukelpoinen seurakuntien
työntekijöistä tehdyn tutkimuksen kanssa (Niemelä 2004, 66-69). Viiden
suositumman liikkeen osalta esitetään myös luokkien 3 ja 4 yhteenlasketut
prosenttiosuudet koulutuksen alussa ja lopussa (kuvio 3). Suhde herätys-
liikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin on esitetty taulukossa 13 valmistumis-
vaiheen keskiarvojen mukaisessa suuruusjärjestyksessä.

Jo ensimmäisessä tutkimusraportissa (Launonen 2005) todettiin, että ha-
kijoiden suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin ei ole kovin kiin-

teä. Keskiarvojen valossa pitkittäistutkimuksen kokonaiskuva on se, että eri liikkeiden korostukset ovat antaneet opiskelijoille vaikutteita, mutta aktiivinen liikkeiden toimintaan osallistuminen ei ole kovin tavallista. Liikkeiden kannatus näyttää olevan myös laskevaa opintojen edetessä. Eniten laski evankelisuuden, Kansanlähetyksen, rukoilevaisuuden ja Suomen Raamattuopiston kannatus. Kaikista muutoksista kuitenkin vain kaksi oli tilastollista merkitseviä. Varianssianalyysin mukaan rukoilevaisuuden kannatuksen muutos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ($F = 6,286, p \leq 0,001$) ja evankelisuuden kannatuksen muutos tilastollisesti merkitsevä ($F = 4,511, p \leq 0,01$). Näistä huomio kiinnittyy erityisesti jälkimmäiseen, joka kuului suosituimpien liikkeiden joukkoon. Laajaa nuorisotyötä tekevä evankelinen liike menetti merkittävästi kannatustaan opintojen kuluessa ($K = 1,75 \rightarrow 1,41$). Liikkeen selvästi muita korkeampi kannatus hakuvaiheessa johtaa miettimään, ovatko jotkut vastaajat sekoittaneet evankelisuuden ja evankelis-luterilaisuuden. Tämän epäilyksen rohkenee esittää, vaikka SLEY:n nuorisotyö onkin tunnetusti aktiivista ja tavoitettavaa.

Opiskelijoiden kannatus suuntautui perinteisiin herätysliikkeisiin, uusiin, ekumeenisesti värittäytyneisiin hengellisiin liikkeisiin ja vapaisiin kristilisiin suuntiin. Valmistumisvaiheessa eniten vaikutteita opiskelijoiden ajatteluun olivat antaneet Tuomas-messu ja evankelinen liike. Ne erottuivat sekä keskiarvojen että prosentiosuuksien valossa muista ryhmistä. Tuomas-messun kannatus pysyi koko opintojen ajan vakaana. Opiskelijoista 34 % koki opintojen päättyessä saaneensa liikkeestä vähintään vaikutteita. Kannatuksen laskusta huolimatta evankelisen liikkeen vastaava osuus oli toiseksi korkein eli 29 %. Viiden suosituimman liikkeen joukossa olivat lisäksi yhteiskristillisuus ja uuspietistiseen suuntaan kuuluvat Kansanlähetyksen ja Suomen Raamattuopisto. ”Jokin muu” -vaihtoehdossa oli vain hajamainintoja. Muutamat ilmoittivat siinä evankelis-luterilaisen kirkon tai sen piirissä toimivan viiteryhmän. Yksittäisiä mainintoja saivat NMKY, baptismi ja Luther-säätiö.

Hanna Salomäki on todennut, että siinä ikävaiheessa, mitä opiskelijat pääasiassa edustivat, uskonnollinen aktiivisuus vähenee muutenkin. Tähän vaikuttaa muutto opiskelupaikkakunnalle ja vanhojen verkostojen muuttuminen. Tämä voi vaikuttaa myös siihen, että yhteydet herätysliikkeiden ryhmiin vähenevät. (Salomäki 2008, 82.) Tulosten perusteella voi olettaa, että suurimmat muutokset tapahtuvat niiden liikkeiden kohdalla, joiden toi-

KUVIO 3. Suosituimpien liikkeiden kannatus koulutuksen alussa ja lopussa (%).

minnassa korostuu kiinteä ryhmäsidonnaisuus. Kun osallistuminen entiseen ryhmään heikkenee opiskelujen takia, myös kokemus liikkeeseen kuulumisesta heikkenee.

Tulokset poikkesivat jonkin verran Kati Niemelän (2004) tuloksista seurakuntien työntekijöiden hengellisestä viitekehystä. Kaikkien työntekijöiden keskuudessa neljä eniten vaikuttanutta liikettä olivat herännäisyys, Tuomas-yhteisö, Kansan Raamattuseura ja evankelinen liike. Selvästi eniten vaikutusta oli herännäisyydellä: 43 % työntekijöistä oli saanut siitä vähintään vaikutteita. Opiskelijoiden joukossa vastaava luku valmistumisvaiheessa oli vain 18 %. Myös Kansan Raamattuseuran kannatuksessa oli selvä ero: työntekijöistä 32 % oli saanut siitä vähintään vaikutteita, mutta opiskelijoista vain 17 %. Sen sijaan Tuomas-yhteisön (sekä työntekijät että opiskelijat 34 %) ja evankelisen liikkeen (työntekijät 31 %, opiskelijat 29 %) kannatuksissa ei ollut mainittavaa eroa. (Niemelä 2004, 66; Niemelä & Salomäki 2006, 365–367.) Herännäisyyden suuri kannatus työntekijöiden keskuudessa johtui pääasiassa monien pappien kuulumisesta tähän liikkeeseen, mutta myös nuorisotyönohjaajien on havaittu ajattelevan samansuuntaisesti. (Ks. Niemelä 2004, 67–68; Jantunen 2004, 137–138.)

Valmistumisvaiheessa suuntautumisvaihtoehtojen kesken oli eroja lähinnä yhteiskristillisyyden, herännäisyyden ja vapaakirkon kohdalla. Varianssi-analyysi osoitti, että yhteiskristillisyyden kannatuksessa erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($F = 5,758$, $p \leq 0,001$). Vahvinta sen kannatus oli diakoniopiskelijoilla ($K = 1,71$) ja heikointa diakonissaopiskelijoilla ($K = 1,00$). Erot herännäisyyden kannatuksessa olivat tilastollisesti merkitseviä ($F = 4,494$, $p \leq 0,01$). Korkein keskiarvo oli KPAMK:n opiskelijoiden kannatuksessa ($K = 1,54$) ja alin tässäkin diakonissaopiskelijoilla ($K = 1,00$). Suhteessa vapaakirkkoon erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ($F = 2,727$, $p \leq 0,05$). Vahvinta kannatus oli diakoniopiskelijoilla ($K = 1,32$) ja heikointa Diakin nuorisotyön opiskelijoilla ($K = 1,03$).

Valmistumisvaiheessa suosituimpien liikkeiden vaikutuksessa eri yksiköissä oli seuraavia piirteitä. Vertailu on tehty ilman Lahden, Oulun ja Porin yksiköitä pienten vastaajamäärien vuoksi. Muissakaan yksiköissä määrät eivät olleet kovin suuria, joten tulokset ovat vain suuntaa antavia. Tuomas-messuyhteisöllä oli suhteellisesti eniten vaikutusta Järvenpäässä, missä 25 % opiskelijoista kuului siihen ainakin jossain määrin ja vähiten Pieksämäellä (4 %). Evankelisuuden kannatusta ilmeni lähinnä Kauniaisten yksikössä (18 %). Myös Helsingin (12 %) ja Järvenpään (10 %) yksiköissä liikkeellä oli kannatusta. Ylivieskan Raudaskylässä ainakin jossain määrin evankelisuuteen kuuluvia oli 8 % ja Pieksämäellä 4 %. Kansanlähetykselle sai kannatusta lähinnä Kauniaisissa, Pieksämäellä ja Järvenpäässä. Yhteiskristillisyyttä koettiin läheisimmäksi Helsingissä, missä 22 % opiskelijoista kuului liikkeeseen ainakin jossain määrin.

Kouluttavista yksiköistä kahdella on herätysliiketausta – Kauniaisten yksiköllä viidenteen herätysliikkeeseen luokiteltava Suomen Raamattuopisto ja Ylivieskan yksiköllä herännäisyys. Siksi oli kiinnostavaa tarkastella erikseen näiden yksiköiden ja liikkeiden suhdetta. Suomen Raamattuopiston kannatus Kauniaisissa oli koko ajan vahva – vahvimmillaan ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Vastausten keskiarvot neljässä kyselyssä olivat 2,1 / 2,8 / 2,4 / 2,1. Ensimmäisen vuoden huipun jälkeen keskiarvot laskivat seuraavien vuosien aikana lähtötasoonsa. Viimeisen lukeman keskihajonta oli 1,0. Valmistumisvaiheessa vastaajista noin kolmannes oli liikkeeseen ainakin jossain määrin kuuluvia, mutta yhtä paljon oli myös niitä, jotka kokivat olevansa sen vaikutuspiirin ulkopuolella (”en kuulu”).

Salomäen tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin koulutukseen hakeneita, ha-

vaittiin Kauniaisten yksikön opiskelijoiden selvä painotus viidenteen herätysliikkeeseen. Vahvimmin oli edustettuna Kansanlähetyksen ja sen jälkeen Suomen Raamattuopisto ja Kansan Raamattuseura. Mutta myös muut liikkeet saivat kannatusta. Kaiken kaikkiaan Kauniaisiin hakeutuneille opiskelijoille oli tyypillistä laaja-alainen herätysliiketausta. (Salomäki 2008, 56, 85.)

Herännäisyyden kannatus puolestaan Ylivieskan yksikössä oli neljässä kyselyssä keskiarvojen valossa 1,5 / 1,6 / 1,7 / 1,5 (viimeisen luvun keskiarvo 0,8). Keskiarvot eivät olleet niin korkeita kuin vastaavassa taustayhteisön vertailussa Kauniaisissa, mutta ne olivat koko ajan hieman korkeammat, kuin herännäisyyden keskimäärin. Kuitenkaan kukaan KPAMK:n opiskelijoista ei kokenut kuuluvansa kiinteästi herännäisyyteen.

Salomäen mukaan KPAMK:n opiskelijoiden herätysliiketausta painottui hakuvaiheessa evankelisuuteen ja muiden liikkeiden kannatus jäi vähäisemmäksi. Kun yksikön hakijoita verrattiin muihin tämän tutkimuksen hakijoihin, huomiota herättävää oli Kansanlähetyksen kannattajien vähäisyys. (Salomäki 2008, 56.) Valmistumisvaiheessa evankelisuuden kannatus oli laskenut, niin että se oli samalla tasolla herännäisyyden kanssa.

Kauniaisten ja Ylivieskan Raudaskylän yksiköiden suhteesta taustayhteisöihinsä voidaan todeta, että Raamattuopiston kannatus Kauniaisissa on vahvaa, mutta loppua kohti vähenevää. Herännäisyyden vaikutus Ylivieskassa ei ole yhtä voimakasta, mutta kuitenkin jossain määrin havaittavaa. Molemmille yhteinen piirre on se, että opiskelun loppuvaiheessa taustayhteisön vaikutus heikkenee ja palaa lähtötasolle.

Hanna Salomäki on todennut, että nuorten uskonnollinen maailma on moninaistunut ja uskonnollisten liikkeiden väliset raja-aidat madaltuneet. Nuoret voivat kokea kuuluvansa samanaikaisesti useampaankin eri yhteisöön. (Salomäki 2008, 41). Tässä saadut tulokset vahvistavat tätä kuvaa. Joustavuus ja liikkuvuus eri liikkeiden suhteen ilmenee kevyenä sitoutumisena ja vaihtoehtojen runsautena. Perinteiset suomalaiset, luterilaista traditiota edustavat herätysliikkeet ovat saaneet rinnalleen uusia liikkeitä, joissa näkyy kansainvälisiä, ekumeenisiä ja yhteiskristillisiä vaikutteita.

4.2 Jumalaan uskomisen

Kristillisiin uskomuksiin liittyvät kysymykset ovat keskeisiä uskonnollisuustutkimuksen elementtejä. Tällöin on yleensä selvitetty muun muassa ihmis-

ten uskoa Jumalaan, suhdetta keskeisiin kristillisiin opinkappaleisiin ja käsitteitä kuolemasta. Viime aikoina perinteinen institutionaalinen uskonnollisuus on vähentynyt ja yksilöllisiä painotuksia sisältävä uskominen lisääntynyt. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 52–55.)

Opiskelijoiden uskoa Jumalaan selvitettiin kahdella kysymyksellä. Ensimmäinen sisälsi neljä vastausvaihtoehtoa, ääripäinään ”Uskon Jumalaan niin kuin ev.-lut. kirkko opettaa” ja ”En usko Jumalan olemassaoloon”. Toisessa kysymyksessä pyydettiin arvioimaan kymmenportaisella asteikolla Jumalan tärkeyttä omassa elämässä.

Taulukossa 14 on ensin mainitun kysymyksen vastausten prosenttiosuudet koko tutkimuksen ajalta. Valintakokeiden yhteydessä todettiin, että neljä viidesosaa hakijoista ilmoitti uskovansa Jumalaan, niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa (Launonen 2005, 30). Valittujen ja kaikkien hakijoiden kesken ei tässä kysymyksessä ollut eroja. Oheisessa taulukossa on valintakokeiden osalta koulutukseen valittuja koskevat tiedot. Ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden jälkeen tilanne pysyi melko muuttumattomana, mutta valmistumisvaiheessa kirkon opetuksen mukaisesti uskovien osuus nousi, niin että heitä oli nyt lähes yhdeksän kymmenestä. Eri tavalla uskovien ja epävarmojen osuus oli valmistumisvaiheessa vähäisempi kuin opintojen kuluessa. Khiin neliö -testi osoitti, että muutokset eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä ($p > 0,05$).

TAULUKKO 14. Usko Jumalaan (%).

Usko Jumalaan	Valintakokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen	Valmistumisvaiheessa
Uskon Jumalaan, niin kuin ev.lut. kirkko opettaa	80	81	79	88
Uskon Jumalaan, mutta eri tavalla kuin kirkko opettaa	15	10	15	10
En tiedä, uskonko Jumalaan vai en	5	8	6	3
En usko Jumalan olemassaoloon	0	1	0	0
Yhteensä	100	100	100	100
N	172	139	106	104

Suuntautumisvaihtoehtoittain tarkasteltuna vastauksissa oli joitakin eroja. Yhden vuoden jälkeen evankelis-luterilaisen kirkon opetuksen kannalla

oli suhteellisesti eniten diakonisen sosiaalityön opiskelijoita (94 %). Nuorisotyöalan opiskelijat Diakissa (81 %) ja KPAMK:ssa (75 %) olivat lähimpinä koko joukon keskiarvoa. Diakonisen hoitotyön opiskelijoista kirkon opetuksen mukaisesti uskoi 65 % vastaajista. Kahden vuoden jälkeen, samoin kuin valmistumisvaiheessa, yhtenäisimmin kirkon opetuksen kannalla olivat KPAMK:n opiskelijat (100 %!). Diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön opiskelijoista samalla tavoin uskovia oli valmistumisvaiheessa yhdeksän kymmenestä opiskelijasta. Diakonisen hoitotyön opiskelijoiden osuus oli kahden vuoden jälkeen pudonnut puoleen, mutta valmistumisvaiheessa se oli jälleen kaksi kolmasosaa (67 %). Varianssianalyysi osoitti, että suuntautumisvaihtoehtojen erot keskiarvoilla mitattuina olivat ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen tilastollisesti melkein merkitseviä ($F = 3,097, p \leq 0,05$), mutta valmistumisvaiheessa ei tilastollisesti merkitsevää eroa ollut.

Tulokset poikkeavat huomattavasti niistä tuloksista, jotka koskevat kaikkien suomalaisten uskonnollisuutta. Gallup Ecclesiastica 2007 -kyselyssä ensimmäistä väittämää vastaava lause oli muodossa ”Uskon kristinuskon opettamaan Jumalaan”. Vain 37 % suomalaisista oli tätä mieltä ja määrä on ollut laskussa viime vuosikymmenien aikana – tosin ei enää vuoden 2003 jälkeen. (Monikasvoinen kirkko 2008, 45.) Lisäksi vertailussa on otettava huomioon se suomalaisten uskonnollisuudesta todettu piirre, että Jumalaan uskomisen on vähäisintä nuorten ja nuorten aikuisten ikäryhmässä. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 286) Tässä tutkimuksessa ”kristinuskon” tilalla oli rajatumpi käsite ”ev.lut. kirkko”, ja silti noin 80–90 % opiskelijoista oli joka kyselyssä väitteen kannalla. Opiskelijoiden sitoutuminen kirkon uskoon on siis huomattavan vahvaa.

Toisaalta opiskelijoiden uskonnollisuus tällä mittarilla mitattuna ei kuitenkaan ollut niin yhtenäistä kuin seurakunnan työntekijöillä. Kaikista hengellisen työn työntekijöistä 95 % uskoo kristinuskon opettamaan Jumalaan – diakoniatyöntekijöistä osuus on jopa 98 % ja nuorisotyönohjaajistakin 94 %. (Niemelä 2004, 81.) On kuitenkin oletettavaa, että valmistuttuaan ja kirkon työhön siirryttyään opiskelijoiden ilmaisemat käsitykset uskostaan lähestyvät seurakunnan työntekijöiden käsityksiä eli sitoutuminen vahvistuu sitä mukaa, kun virkavuodet lisääntyvät. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että vanhemmat työntekijät ovat nuoria sitoutuneempia kirkon työhön. (Salomäki 2004, 30.)

TAULUKKO 15. Jumalan tärkeys omassa elämässä (%).

1 = ei lainkaan tärkeä – 10 = erittäin tärkeä.

1–10	Valintakokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen	Valmistumisvaiheessa
1	0	3	0	1
2	2	1	2	0
3	3	3	2	1
4	3	1	0	2
5	5	3	5	3
6	8	7	6	5
7	9	9	5	7
8	17	15	19	14
9	18	21	17	26
10	35	37	44	42
Yhteensä	100	100	100	100
K	8,1	8,2	8,5	8,7
N	172	140	106	105

Kirkon alan opiskelijoiksi hakeutuvat väestöstä luonnollisesti pääosin ne, jotka kokevat kirkon uskon omakseen. Kahden opiskeluvuoden aikana ei heidän ajattelussaan kokonaisuutena tarkastellen tapahtunut juurikaan muutosta. Valmistumisen lähestyessä kirkon opetuksen mukainen ajattelu kuitenkin hieman lisääntyi. On varsin todennäköistä, että tämä identiteettiin liittyvä prosessi jatkuu edelleen opiskelijan valmistuttua ja siirryttyä seurakunnan työntekijäksi. Työelämään siirryttäessä melko harva eri tavalla uskovaista hakeutuu kirkon palvelukseen, jolloin Niemelän tutkimuksen mukaiset tulokset työntekijöiden uskosta ovat mahdollisia myös tässä tutkimuksessa olleille opiskelijoille.

Toinen uskoa koskeva kysymys oli ”Kuinka tärkeä Jumala on elämässäsi”. Vastausvaihtoehdot annettiin 10-portaisella asteikolla, jossa 1 oli ”ei lainkaan tärkeä” ja 10 ”erittäin tärkeä”. Vastauksista laskettiin prosenttijakaumat, ja taulukossa 15 on esitetty kaikkien kyselyjen tulokset rinnakkain.

Vastaajien kokema Jumalan tärkeys omassa elämässä lisääntyi koko ajan opintojen kuluessa. Arvon 10 tai 9 valitsi ensimmäisessä kyselyssä 53 % valituksi tulleista, toisessa kyselyssä 58 %, kolmannessa 61 % ja neljännessä eli valmistumisvaiheessa 68 % vastaajasta. Vastausten keskiarvot nousivat opintojen aikana 8,1:stä 8,7:ään. Muutos ei ollut kuitenkaan tilastollises-

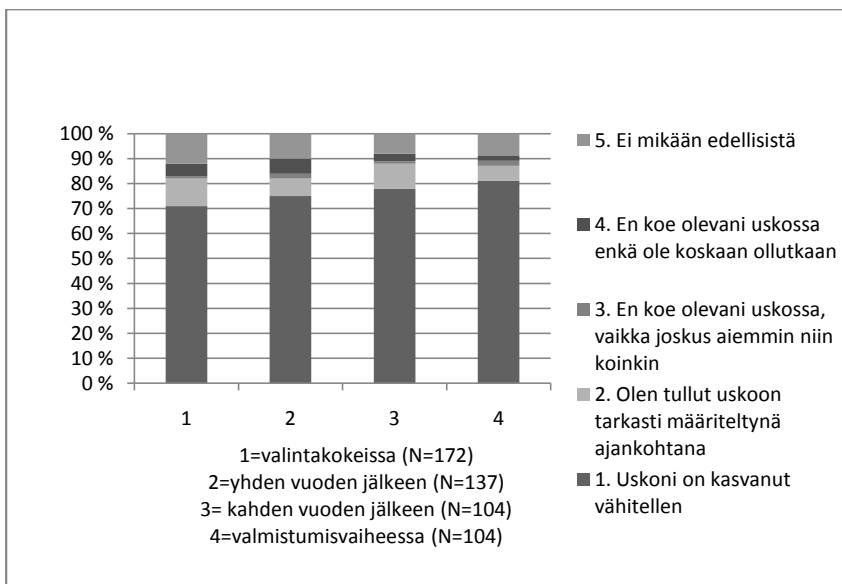
ti merkitsevä. Suuntautumisvaihtoehdoittain suurin keskiarvon nousu oli kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa, jossa se opintojen alussa oli 7,9, sitten 8,4 ja 8,9 ja lopuksi 9,2. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehdossa keskiarvo oli aluksi 8,2, sitten sekä yhden että kahden vuoden opiskelun jälkeen 8,8 ja valmistumisvaiheessa 8,9. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdossa vastaavat luvut olivat 8,4 / 8,2 / 8,5 / 8,6 ja diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehdossa 7,5 / 7,0 / 7,4 / 7,8. Yksiköittäin tarkasteltuna korkeimmat arvot valmistumisvaiheessa annettiin – edellä esillä olleen KPAMK:n (9,2) lisäksi Kauniaisissa (8,8), missä keskiarvo oli kaikissa aiemmissa kyselyissä yli yhdeksän. Alhaisimmat valmistumisvaiheen keskiarvot olivat Järvenpäässä (8,4) ja Helsingissä (8,0). Tämä tarkastelu tehtiin ilman vastaajamääriltään pieniä Lahden, Oulun ja Porin yksiköitä.

Tässä kysymyksessä on havaittavissa samankaltainen kehitys kuin edellisessä uskon sisältöä koskevassa. Tuloksia voidaan tulkita siten, että opiskelijoiden kirkollinen identiteetti vahvistuu opintojen edetessä. Keskiarvojen kohoaminen voi johtua myös vastaajajoukon pienenemisestä. On mahdollista, että vähemmän uskonnolliset opiskelijat ovat opintojen loppuvaiheessa olleet heikommin motivoituneita vastaamaan kirkon alaa koskevaan kyselyyn ja päinvastoin. Tämä on kuitenkin vain osaselitys, sillä toisaalta kahdessa viimeisessä kyselyssä vastaajia on saman verran, mutta tulos on edelleen nousujohtoinen.

Tulokset poikkesivat jälleen selvästi suomalaisten yleisestä uskonnollisuudesta. Vastaavassa kysymyksessä arvon 9–10 antaa yleensä yksi viidestä suomalaisesta. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 155.) Toisaalta opiskelijat eivät koe Jumalaa aivan niin tärkeänä kuin seurakuntien työntekijät. Heistä 70 % antoi vastaavassa kyselyssä arvon 10 ”erittäin tärkeä”. Työntekijöidenkin kohdalla kuitenkin havaittiin, että Jumalan koettu tärkeys kasvaa iän lisääntyessä. (Niemelä 2004, 160–161.)

4.3 Käsitys omasta uskosta

Opiskelijoiden käsitystä omasta uskosta ja sen syntymisestä kartoitettiin kysymyksellä, jossa oli viisi eri vaihtoehtoa. Kaksi niistä liittyi uskomiseen – usko on kasvanut vähitellen tai henkilö on tullut uskoon tiettyinä ajankohdina. Kaksi muuta vaihtoehtoa ilmaisivat tilannetta, että vastaaja ei koe ole-

KUVIO 4. Opiskelijoiden käsitys omasta uskosta (%).

vansa uskossa. Yksi vaihtoehto oli avoin. Kysymys oli samankaltainen kuin seurakunnan työntekijöitä koskevassa tutkimuksessa. (Niemelä 2004). Kyselyiden vastausten jakaumat ovat kuviossa 4.

Yli neljä viidesosaa (82 %) opiskelijoista koki valmistumisvaiheessa, että oma usko oli kasvanut vähitellen. Näin ajattelevien osuus lisääntyi hieman opintojen kuluessa. Niiden osuus, jotka vastasivat tulleen uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana, vaihteli tutkimuksen aikana 6–11 % välillä ja oli valmistumisvaiheessa pienimmillään. Uskostaan luopuneiden osuus oli kaikissa kyselyissä vähäinen. Kysymys oman uskon kehittymisestä liittyy kiinteästi opiskelijan elämänkaareen. Siksi on ymmärrettävää, että tämän kysymyksen valossa asiassa ei välttämättä tapahdu opiskeluaikana suuria muutoksia. Toisaalta opiskeluaikakin on osa omaa henkilöhistoriaa ja opiskelija saa myös uskonsa tulkintaan uusia näkökulmia, mikä voi sitten vaikuttaa tämän käsityksen muuttumiseen.

Suuntautumisvaihtoehtoittain käsityksissä oli selviä eroja. Valmistumisvaiheessa Diakin (95 %) ja KPAMK:n (85 %) nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla oli suhteellisesti useimmin kokemus uskon vähittäisestä kehittymisestä. Huomionarvoista on, että herätyskristilliseen perinteeseen kuuluvan Suomen Raamattuopiston yhteydessä olevassa Kauniaisten toimipaikassa kaikki

vastaajat ilmoittivat tämän vaihtoehdon – tosin vastausprosentti oli vain 42 %. Nuorisotyönohjaajien koulutuksen historiaan liittynyt polarisaatio kasvat- ja herätyskristillisyyden välillä ei näytä enää olevan kovinkaan ajankohtainen ainakaan opiskelijoiden oman taustan perusteella (Ks. Launonen 2004, 233–241). Diakoniopiskelijoista 79 % ilmaisi oman uskon kehittyneen vähitellen, kun taas tietynä hetkenä uskoon tulleita heidän joukossaan oli keskimäärin enemmän (12 %) kuin muissa kirkon alan opiskelijoissa. Diakonissaopiskelijoista vain vähän yli puolet (53 %) kertoi oman uskon kehittyneen vähitellen. Huomattavan suuri osa heistä (29 %) valitsi vaihtoehdon ”ei mikään edellisistä”.

Koko opiskelijajoukkoa koskeva tulos on melko samankaltainen kuin seurakunnan työntekijöistä tehdyssä tutkimuksessakin. Kaikista hengellistä työtä tekevästä 73 % koki uskonsa kehittyneen vähitellen. Nuorisotyönohjaajien (85 %) ja diakoniatyöntekijöiden (64 %) osuudet poikkesivat melko paljon toisistaan. Peräti 32 % diakoniatyöntekijöistä kertoi tullessaan uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Tämä kokemus oli kuitenkin ikäsidonainen. Yleisintä uskoontulon kokemus oli 1940- ja 1950-luvuilla syntyneillä työntekijöillä. Näin ollen diakonia- ja nuorisotyöntekijöiden väliset erot selittyivät osittain työntekijäryhmien erilaisella ikärakenteella. (Niemelä 2004, 77)

Vajaa kymmenesosa opiskelijoista, enimmäkseen diakonissaopiskelijoita, ei valinnut tässä tutkimuksessa mitään tarjotusta neljästä vaihtoehdosta, vaan muotoili vastauksen omin sanoin. Joissakin yhdistettiin kaksi vaihtoehtoa tai muunneltiin niitä:

Olen ollut uskossa lapsuudesta lähtien, niin kauan kun voin muistaa. (4/96, nainen, diakonissa.)

Olen aina uskonut jollain tavalla Jumalaan, mutta opiskellessa ja muuten tietoa saaden uskoni on ehkä vahvistunut entisestään ja ehkä tietyllä tavalla myös kasvanut pois osittain lapsen uskosta, vaikka minusta on kyllä hyvä säilyttää ripaus lapsenuskoakin. (4/10, nainen, diakoni.)

En osaa käyttää sanontaa ”tulla uskoon” koska ajattelen, että usko tulee minuun. Olen saanut uskon parannuksen armon kautta, sen jälkeen kun

minussa oli herännyt voimakas synnintunto. Muistan tuon hetken kirkaasti ja selvästi. (4/87, nainen, diakonissa.)

Myös epäilyt tai uskon ja epäuskon rajalla oleminen saivat erilaisia ilmauksia. Joistakin vastauksista ilmeni, että aiemmin vahva usko oli vähitellen heikentynyt. Toiset kertoivat uskonsa olleen jo pitemmän aikaa vähäistä eikä se ollut muuttunut suuntaan tai toiseen. Muutamat kuvasivat olevansa pikemminkin epäilyn kuin uskon tilassa. Ajattelua saattoi sävyttää myös avoin, pohdiskeleva asenne.

Epäily. (4/19, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Uskon elämässä olevan hyvä ja paha, mutta onko se Jumala niin sitä en tiedä. (4/69, nainen, diakonissa.)

En koe olevani uskossa, mutta pyrin pitämään mieleni avoimena kristinuskon tai jonkin jumalan mahdolliselle vaikutukselle. (4/79, nainen, diakonissa.)

Sanalliset vastaukset osoittivat myös sen, että uskoon liittyvät käsitykset ja kokemukset ovat hyvin henkilökohtaisia. Kysymyksessä annetut muutamat valmiit vaihtoehdot eivät olleet riittäviä kattamaan sitä moninaisuutta, mitä tähän ilmiöön liittyi. Kun neljä viidesosaa vastaajista oli sitä mieltä, että usko on kasvanut vähitellen, ei voida olettaa, että näiden vastausten takana olivat keskenään samanlaiset kertomukset.

5 MOTIVAATIO KOULUTUKSEEN JA TYÖHÖN

Ammatillinen motivaatio on yksi ammatillisten kvalifikaatioiden osalualue. Niihin kuuluvat tietojen ja taitojen ohella myös arvot, asenteet ja motivaatio. (Ellström 1994, 48–50; Launonen 2004, 27–29.) Ammatteihin, tässä tapauksessa kirkon alan ammatteihin opiskelevien motivaatiota voidaan tarkastella sekä alan koulutukseen että itse työhön liittyvän motivaation kannalta. Tämä tehtiin tässä tutkimuksessa kahdella eri väittämäsarjalla. Ensimmäinen liittyi pääasiassa niihin lähtökohtiin, miksi on hakeutunut alalle opiskelemaan ja mihin opintojen kautta tähtää. Toinen väittämäsarja liittyi kirkon työntekijänä toimimiseen ja kirkkoon työpaikkana. Molempien vastausvaihtoehdot oli annettu Likert-tyyppisellä viisiportaisella asteikolla, jossa 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä.

5.1 Motivaatio kirkon alan koulutukseen

Koulutukseen liittyvä motivaatio voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin motivaatiotekijöihin. Sisäiset motivaatiotekijät nousevat henkilön omasta vakaumuksesta ja eettisistä pyrkimyksistä. Ne liittyvät esimerkiksi auttamishaluun tai hengellisiin lähtökohtiin. Ulkoiset motivaatiotekijät ovat luonteeltaan enemmän käytännöllisiä. Ne voivat liittyä itse opiskelemiseen, ansiotyöhön tai toisten ihmisten vaikutukseen. Koulutukseen liittyvien motivaatiöväittämien keskiarvot ovat taulukossa 16.

Opiskelijoita eniten motivoivat tekijät pysyivät muuttumattomina koko koulutuksen ajan. Vahvimpia olivat auttamiseen liittyvät tekijät – halu työskennellä ihmisten kanssa, palveleminen ja ihmisten auttaminen heidän ongelmissaan. Vähintään 94 % vastaajista oli valmistumisvaiheessa näiden kolmen kärkimuuttujan sisältämistä väittämistä täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Niiden tuntumassa oli myös halu itsensä toteuttamiseen (vastaava prosenttiosuus 87 %). Valintakokeisiin verrattuna näihin liittyvät vastusten keskiarvot laskivat heti koulutuksen alettua muutaman kymmenyksen, mutta pysyivät sen jälkeen melko muuttumattomina.

TAULUKKO 16. Kirkon alan koulutukseen liittyvä motivaatio.

Keskiarvot (K): 1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = osittain samaa, osittain eri mieltä, 4 = jokseenkin samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä.

Motivaatiotekijät	Valinta- kokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen	Val- mistumis- vaiheessa
	K	K	K	K
1. Haluan työskennellä ihmisten kanssa	4,9	4,8	4,7	4,7
2. Voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni	4,8	4,6	4,6	4,7
3. Haluan auttaa muita heidän ongelmissaan	4,7	4,5	4,5	4,5
4. Saan mahdollisuuden omien lahjojen ja taipumusten toteuttamiseen	4,6	4,2	4,3	4,3
5. Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä.	4,2	4,3	4,2	4,3
6. Haluan välittää Jumalan rakkautta	4,1	4,0	4,2	4,3
7. Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa	4,4	4,2	4,2	4,2
8. Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle	3,7	3,7	3,8	4,0
9. Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä	4,4	3,7	3,9	3,9
10. Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle	4,3	3,8	3,9	3,9
11. Haluan pohtia uskontoon liittyviä kysymyksiä muiden kanssa	4,0	3,7	3,9	3,8
12. Haluan julistaa evankeliumia	3,7	3,6	3,7	3,9
13. Haluan saada selvyyttä omiin elämänkysymyksiini	3,6	3,8	3,6	3,4
14. Haluan toteuttaa Jumalalta saamaani kutsumusta	3,5	3,6	3,6	3,8
15. Haluan saada jonkun ammatin itselleni	3,7	3,7	3,7	3,3
16. Toivon saavani selvyden, mitä todella toivon tulevaisuudelta	3,3	3,3	3,4	3,2
17 Työ seurakunnassa on turvattua	3,3	3,0	3,0	3,1
18. Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle	3,5	3,1	3,0	2,9
19. Vanhempani kannustavat minua tälle alle	3,3	3,1	3,1	2,8
20. Ystävilläni on suuri vaikutus opiskelumotivaatiooni tällä alalla	2,7	2,9	3,0	2,8
21 Kodin uskonnollisuus tukee motivaatiotani opiskella tällä alalla	3,0	2,8	2,9	2,8
22. Tälle alalle on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutuslalle	2,0	2,4	2,4	2,3
23. Haluan saada edes jonkin opiskelupaikan	2,4	2,3	2,1	2,2
N	166–172	138–141	104–107	105

Koko joukon tarkastelussa suurin muutos tapahtui väittämän ”Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä” kohdalla. Valintakokeissa vastausten keskiarvo oli 4,4, mutta ensimmäisen vuoden jälkeen vain 3,7 ja valmistumisvaiheessa jälleen hieman korkeampi. Varianssianalyysi osoitti, että erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($F = 8,290$, $p \leq 0,001$). Suurimmat keskiarvojen muutokset olivat diakonissaopiskelijoilla 4,3 / 3,0 / 3,3 / 3,4 ja Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla 4,6 / 4,1 / 4,1 / 3,9.

Toinen väittäjä, jossa tapahtui koko joukkoa ajatellen suuria muutoksia, oli ”Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle”. Keskiarvo laski ensimmäisen vuoden aikana 4,3:sta 3,8:aan ja nousi lopulta 3,9:ään. Varianssianalyysi osoitti, että nämä erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($F = 5,591$, $p \leq 0,001$). Tähän tulokseen vaikuttivat ennen kaikkea kaksi suuntautumisasihtoa. Diakonisen hoitotyön opiskelijoilla vastausten keskiarvo oli koulutuksen alussa 4,3, ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen 3,2, toisen vuoden jälkeen 3,5, ja valmistumisvaiheessa 3,8. Vastaavasti Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla keskiarvot laskivat opiskelun kuluessa 4,4:stä 3,8:aan.

Uskonnolliset motiivit vahvistuivat jonkin verran. Näitä olivat halu välittää Jumalan rakkautta (valintakokeissa $K = 4,1$, valmistumisvaiheessa $K = 4,3$), kokemus Jumalan tarkoituksen toteutumisesta ($K = 3,7 \rightarrow K = 4,0$) ja halu toteuttaa Jumalalta saatua kutsumusta ($K = 3,5 \rightarrow K = 3,8$). Muutokset eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä.

Muissakin uskonnollisissa motivaatiotekijöissä keskiarvot pysyivät vähintään lähellä lähtötasoa, toisin kuin lievästi laskeneissa kärkimuuttujissa. Suurimmat muutokset liittyivät siihen, että vanhempien ja kirkon työntekijöiden opiskeluun motivoiva merkitys koettiin vähemmän merkittävänä opintojen edetessä.

Valmistumisvaiheessa suuntautumisasihtojen kesken oli jonkin verran eroja. Varianssianalyysi osoitti, että väittämässä ”Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle” erot olivat tilastollisesti merkitseviä ($F = 5,247$, $p \leq 0,01$). Tämä motiivi ei sinänsä ollut millenkään ryhmälle kovin keskeinen, mutta korkein keskiarvo oli KPAMK:n opiskelijoilla ($K = 3,2$) ja alin diakonissaopiskelijoilla ($K = 1,9$). Kirkkoon liittyvät myönteiset kokemukset motivoivina tekijöinä erosivat suuntautumisasihtojen kesken tilastollisesti melkein merkitsevästi ($F = 3,152$, $p \leq 0,05$). Korkein keskiarvo tässäkin oli KPAMK:n opiskelijoilla ($K = 4,4$)

ja matalin diakonissaopiskelijoilla (K=3,4).

Uskonnollista motiivia koskevissa tekijöissä oli valmistumisvaiheessa jonkin verran eroja. Esimerkiksi diakoniopiskelijoista 97 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kiinnostus uskoa koskeviin kysymyksiin on opintoihin motivoiva tekijä. Diakonissaopiskelijoista vastaava osuus oli 72 %. Diakoniopiskelijoista samoin kuin Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoista 88 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että Jumalan rakkauden välittäminen on opiskeluun motivoiva tekijä. Diakonissaopiskelijoista näin ajatteli 72 %. Nämä erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä.

Yksi suurimmista keskihajonnoista oli väittämässä ”Haluan saada jonkun ammatin itselleni” (K = 3,3; s = 1,4). Väittämän muotoilu ”jonkun opiskelupaikan” tähtäsi siihen, että opiskelulla ennen kaikkea käytännöllistä merkitystä ja että se on yksi vaihtoehto monien joukossa. Eniten väittämän kannalla olivat valmistumisvaiheessa diakonisen hoitotyön opiskelijat, joista 61 % oli asiasta jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Diakin nuorisotyönohjaajista tällä kannalla oli 54 %, diakoniopiskelijoista 44 % ja KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoista opiskelijoista 32 %.

Myös evankeliumin julistamisessa opiskelumotiivina oli eroja. Valmistumisvaiheessa Ylivieskan/Raudaskylän opiskelijoista 85 % piti sitä ainakin jossain määrin opiskelumotiivinaan ja Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoista vastaavasti 70 %. Diakoniopiskelijoilla tämä osuus oli 68 % ja diakonissaopiskelijoilla 55 %. Nämä erot olivat kuitenkin valmistumisvaiheessa pienemmät kuin opintojen aiemmissa vaiheissa.

Väittäjä ”Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa” piti valmistumisvaiheessa enemmän paikkansa nuorisotyöalan kuin diakonia-alan opiskelijoiden kohdalla. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoista jokseenkin tai täysin samaa mieltä oli 90 % ja KPAMK:n opiskelijoista peräti 92 %. Sen sijaan diakonia-alalla osuudet olivat pienemmät: diakonisen sosiaalityön opiskelijoilla 68 % ja diakonisen hoitotyön opiskelijoilla 61 %. Tuloksessa näkyy ensinnäkin se, että nuorisotyöopiskelijoilla oli diakonia-alan opiskelijoita enemmän oman alan kokemusta jo ennen opiskelun alkua, kuten luvussa 3.6 todettiin. Toiseksi tulos kertonee siitäkin, että nuorisotyössä työntekijän persoona pääsee enemmän esille ja vaikuttaa toimintaan osallistuviin – jotka ovat nimenomaan lapsia ja nuoria. Näitä esikuvia oli varmasti ollut, vaikka vastauksista ei ilmennytkään, ajoituiko opiskelijan tarkoittama asia menneisyyteen vai nykyisyyteen.

Opiskelumotivaatiotekijöitä tarkasteltiin myös faktorianalyysin avulla. Siinä pyrittiin katsomaan, mitkä motiivit vaikuttavat rinnakkain ja voidaan näin ryhmitellen muodostaa kootusti erilaisia motivaatiotyyppisiä. Faktorianalyysissä käytettiin varimax-rotatiota ja pääakseliratkaisua. Käytetty neljän faktorin ratkaisu selittää 49 % kokonaisvaihtelusta.

TAULUKKO 17. 1. faktori: Hengellinen kutsumus.

	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	h ²
Haluan välittää Jumalan rakkautta	,90				0,84
Haluan toteuttaa Jumalalta saatua kutsumusta	,85				0,80
Haluan julistaa evankeliumia	,84				0,77
Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle	,66	(,33)			0,58
Haluan pohtia uskoon liittyviä kysymyksiä	,50			(,43)	0,28
Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä	,49	(,36)			0,41

Ensimmäisessä faktorille latautuivat hengelliset motivaatiotekijät. Erityisesti kolme vahvaa kärkimuuttujaa kuvaavat alalla opiskelua kutsumuksena, joka lähtee uskosta Jumalaan ja tähtää hänen tahtonsa toteuttamiseen maailmassa evankeliumia julistamalla ja lähimmäisiä rakastamalla. Faktorille annettiin nimeksi *Hengellinen kutsumus*. Sen selitysosuus oli 16 % muuttujien välisestä varianssista. Faktorin perusteella muodostettiin samanniminen summamuuttuja, johon otettiin mukaan kaikki kuusi muuttujaa. Sen Cronbachin alfakerroin oli ,89.

Toisen faktorin motivaatiotekijät liittyivät käytännön työhön. Niissä on kysymys lähimmäisen palvelemisesta ja auttamisesta sekä halusta työskennellä ihmisten kanssa omia lahjojaan toteuttaen. Toisessa faktorissa työstä ei puhuta eksplisiittisesti hengellisenä, vaikka kirkkoon työyhteisönä viitataan. Lähimmäisen palvelemiseen ja omien kykyjen sopivuuteen liittyvät muuttujat saivat sivulatauksia myös ensimmäiseen, hengellisen kutsumuksen faktoriin. Faktorin nimeksi annettiin *Auttamismotivaatio*. Faktori selitti 14 % muuttujien välisestä varianssista. Tästä faktorista tehtiin samanniminen summamuuttuja ja sen Cronbachin alfakerroin oli ,82.

TAULUKKO 18. 2. faktori: Auttamismotivaatio.

	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	h2
Haluan työskennellä ihmisten kanssa		,69			0,49
Haluan auttaa muita heidän ongelmissaan		,67			0,51
Saan mahdollisuuden omien lahjojen ja taipumusten toteuttamiseen		,64			0,48
Voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni	(,33)	,64			0,53
Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle	(,37)	,61			0,52
Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä		,53		(,51)	0,58

Kolmannelle faktorille latautui tekijöitä, jotka eivät liity työn sisältöön tai luonteeseen, vaan kuvastavat opiskelua enemmänkin elämäntilanteeseen sopivana käytännöllisenä ratkaisuna. Opiskelija ei välttämättä halua lainkaan kirkon alalle töihin tai on asiasta epävarma. Epävarmuutta kuvastaa neljäs muuttuja. Motivaatiota voi pitää luonteeltaan praktisena tai jopa välineellisenä muihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Faktorin nimeksi annettiin *Välineellinen motivaatio*. Se selitti 10 % muuttujien välisestä varianssista. Neljästä muuttujasta muodostettiin summamuuttuja, jonka Cronbachin alfa-arvo oli ,77. Kolmanteen faktoriin sijoittui myös muuttuja ”Kotikasvatuk-

TAULUKKO 19. 3. faktori: Välineellinen motivaatio.

	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	h2
Haluan saada edes jonkun opiskelupaikan			,78		0,61
Tälle alalle on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutuslalle			,71		0,70
Haluan saada jonkun ammatin itselleni			,69		0,50
Toivon saavani selvyuden, mitä todella haluan tulevaisuudelta			,59		0,41

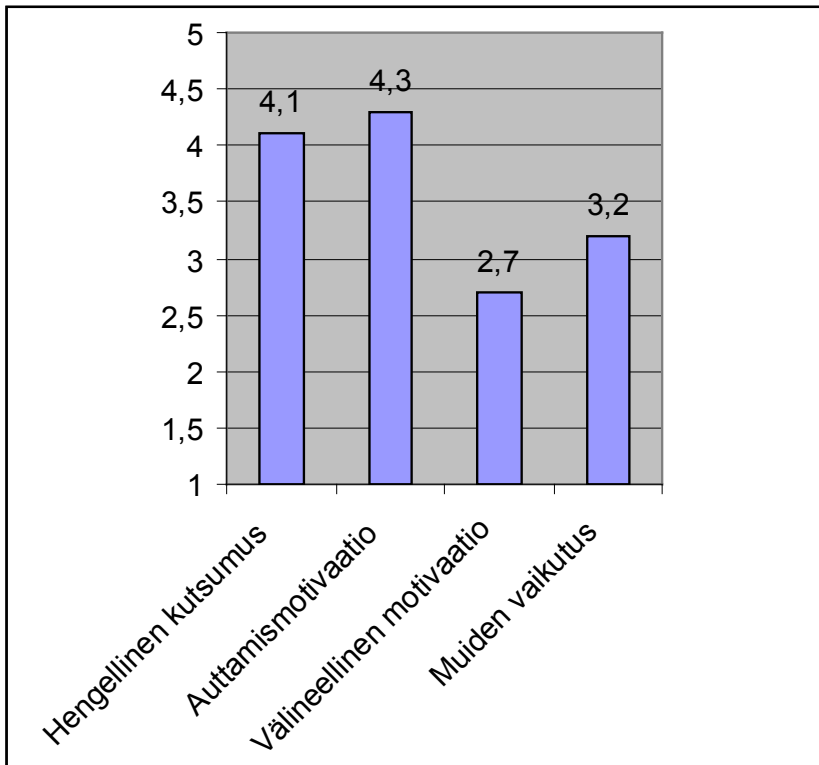
seni on uskonnollinen”. Se sai kuitenkin kovin alhaisen latauksen (,26) ja jätettiin faktorista ja summamuuttujasta pois.

TAULUKKO 20. 4. faktori: Muiden vaikutus.

	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	h ²
Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle				,59	0,41
Ystävilläni on suuri vaikutus opiskelumotivaatiooni tällä alalla				,55	0,37
Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa		(,37)		,46	0,39
Vanhempani kannustavat minua tälle alalle			(,35)	,45	0,37
Työ seurakunnassa on turvattua				,43	0,29
Haluan saada selvyyttä omiin elämänkysymyksiini				,36	0,28

Neljäs faktori kuvaa motivaatiota, jota ohjaavat ulkoiset vaikutteet tai joissa on kysymys vielä omasta etsinnästä. Muuttujien lataukset eivät olleet aivan niin korkeita kuin kolmessa edeltävässä faktorissa. Tähän latautuneet muuttujat kuvaavat asennetta alan opiskeluun myönteisenä, mutta motivaatio on vasta muotoutumassa. Kaksi kärkimuuttujaa kertovat kirkon työntekijän ja ystävien vaikutuksesta alalle hakeutumiseen. Faktori sai nimekseen *Muiden vaikutus*. Sen selitysosuus oli 9 % kaikista muuttujista. Muodostetun samannimisen summamuuttuja Cronbachin alfa oli ,70.

Näin ollen muodostuneet neljä summamuuttujaa olivat siis 1) *hengellinen kutsumus*, 2) *auttamismotivaatio*, 3) *välineellinen motivaatio* ja 4) *muiden vaikutus* (Kuvio 5). Näistä ensimmäinen ja toinen edustavat enemmän sisäistä ja kolmas lähinnä ulkoista motivaatiota. Neljännessä on aineksia molemmista.

KUVIO 5. Motivaatiotekijöiden summamuuttujat valmistumisvaiheessa (K, 1–5).

Sisäiset motivaatiotekijät osoittautuivat selvästi ulkoisia vahvemmiksi. Hengellinen kutsumus ja auttamismotivaatio olivat ne tekijät, jotka eniten motivoivat kirkon alan opintoihin. Auttamismotivaatio oli näistä kahdesta hieman vahvempi, mutta molempien keskiarvo oli päälle neljän. Kaksi muuta motivaatioryhmittymää asettuivat näitä alemmaksi keskitasolle ja niiden keskiarvot olivat kolmosen tuntumassa.

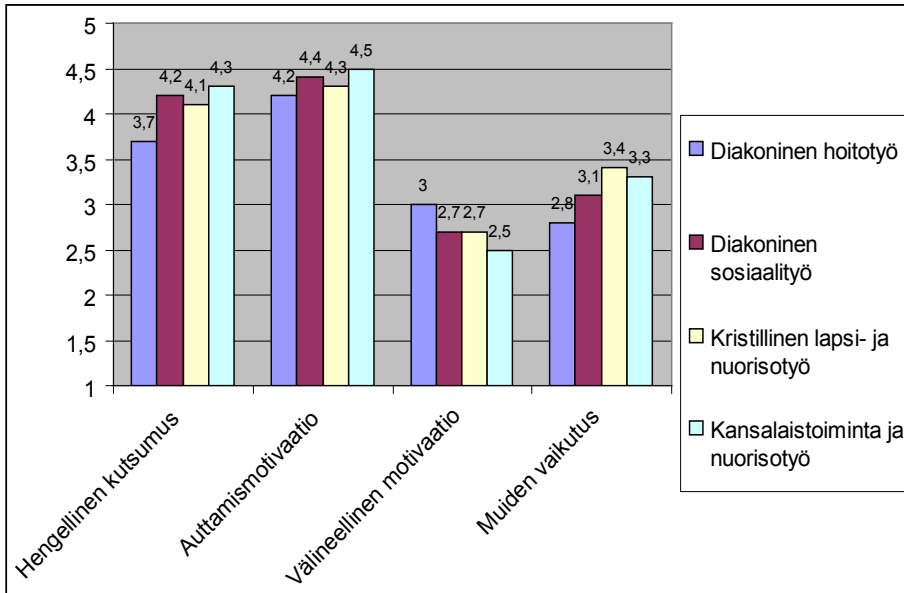
Motivaatiotekijät ohjaavat arvioimaan opetussuunnitelman rakennetta ja sisältöä. Hieman pelkistään voidaan ajatella, että teologiset ja seurakuntatyön ammatilliset opinnot tukevat hengelliseen kutsumukseen liittyvää motivaatiota ja vastaavasti sosiaali- ja terveystieteiden sekä kasvatustieteiden opinnot tukevat auttamismotivaatiota. Opiskelijoiden arvion mukaan erityisesti opintojen alussa olisi voinut olla enemmän kirkon alan opintoja. Tämän perusteella voidaan myös olettaa, että opiskelijoiden hengelliseen kutsumukseen liittyvä motivaatio ei ole saanut tuossa vaiheessa riittävästi rakennusaineita.

Salomäki teki valintakokeissa kerätyn aineiston perusteella vastaavanlaisen faktorianalyysin. Siinä löytyi kuusi motivaatioulottuvuutta, jotka olivat kutsumuksellisuus, opiskelupaikan takaaminen, ammatillisuus, auttamishalukkuus, elämäkysymysten pohdinta ja kodin vaikutus. (Salomäki 2008, 27–30.) *Kutsumuksellisuus* on sisällöltään hyvin samankaltainen tämän tutkimuksen *hengellinen kutsumus*. Myös *opiskelupaikan takaaminen* ja *välineellinen motivaatio* vastaavat pitkälti toisiaan, samoin *ammatillisuus* ja *muiden vaikutus* sekä *auttamishalukkuus* ja *auttamismotivaatio*. Salomäen viides ja kuudes faktori – *elämäkysymysten pohdinta* ja *kodin vaikutus* eivät erottuneet tässä tutkimuksessa. Niiden sisältämät muuttujat ryhmittivät tässä syntyneisiin neljään faktoriin. Tämä kuvastanee erilaisten motivaatiotekijöiden yhdenmukaistumista ja selkiytymistä koulutuksen aikana

Kati Niemelä on esittänyt seitsemän motivaatioulottuvuutta teologisen tiedekunnan hakijoiden motiiveista. Nämä olivat välineellinen suuntautuminen, hengellinen kutsumus, auttamissuuntautuminen, opiskelupaikan varmistuminen, itsensä toteuttaminen, muiden ihmisten vaikutus ja tieteellinen suuntautuminen. Näistä kuusi ensimmäistä on löydettävissä myös edellä esitellyistä diakonia- ja nuorisotyöalan motiiveista. Oikeastaan vain seitsemäs, tieteellinen suuntautuminen, puuttuu tässä yhteydessä. (Niemelä 1999, 90–102.)

Salomäki toteaa, että teologian opiskelijoiden ja diakonia- ja nuorisotyöalan opiskelijoiden uravalintamotiivit muistuttavat hyvin paljon toisiaan. Samankaltaisuus tulee ilmi siinäkin, että monille nuorille nämä alat ovat vaihtoehtoisia opiskelumahdollisuuksia. (Salomäki 2008, 31.)

Suuntautumisvaihtoehdoittain tarkasteltuna motivaatiotekijät asettuivat lähes samaan tärkeysjärjestykseen kuin edelläkin. Ainoastaan diakonisen hoitotyön opiskelijoilla kolmas ja neljäs tekijä olivat toisessa järjestyksessä. Heillä välineellinen motivaatio oli hieman vahvempi kuin muiden vaikutus. Tätä motivaatiota kuvaava keskiarvo oli heillä myös muita suuntautumisvaihtoehtoja korkeampi. Muiden motivaatiotekijöiden kohdalla diakonisaopiskelijoilla oli kaikkia muita alemmat keskiarvot. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoilla oli muita korkeampi motivaatio kahden kärki-summamuuttujan kohdalla. Diakonisen sosiaalityön opiskelijat olivat molemmissa toiseksi eniten motivoituneet. Muiden vaikutusta kuvaavan summamuuttujan kohdalla suurimman arvon saivat kristillisen lapsi- ja nuorisotyön opiskelijat. Tämän neljännen summamuuttujan kohdalla suuntau-

KUVIO 6. Motivaatiotekijöiden summamuuttujat suuntautumisvaihtoehtoinen valmistumisvaiheessa (K, 1–5).

tumisvaihtoehtojen väliset erot olivat varianssianalyysin mukaan melkein merkitseviä ($F = 3,599$, $p \leq 0,05$). Muissa summamuuttujissa suuntautumisvaihtoehtojen väliset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Vastaajille esitettiin myös avoin kysymys ”Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?” Vastaukset ryhmiteltiin sisällönanalyysin avulla neljään pääluokkaan: 1) opiskelemiseen liittyvät tekijät, 2) työhön liittyvät tekijät, 3) muut tekijät ja 4) ei motivoivia tekijöitä. Toisessa kyselyssä opiskelemiseen liittyviä vastausyksiköitä oli reilusti yli kolmannes (48/123), kolmannessa lähes puolet (40/87), mutta neljännessä enää vain muutama (6/110). Opintojen alkuvaiheessa työstä nousevat motivaatiotekijät olivat voimakkaampia kuin opiskelusta nousevat tekijät. Puolivälissä, keskellä opintojen prosessia, koulutukseen liittyvät tekijät olivat sen sijaan vahvempia, kun taas valmistumisvaiheessa niiden merkitys oli hyvin vähäinen. Opiskelemiseen liittyviä vastauksia käsitellään tässä alaluvussa ja työhön liittyviä vastauksia seuraavassa alaluvussa.

Ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen opiskelemiseen liittyvissä motivaatiotekijöissä korostuivat ensinnäkin teologiseen ja hengelliseen pohdintaan liittyvät syyt:

Opiskelen tällä hetkellä kristillinen usko opintokokonaisuudessa, joten teologian opiskelu, joka minua kiinnostaa todella paljon, vaikuttaa eniten opiskelumotivaatiooni. (2/22, nainen, diakoni.)

Uusien näkökulmien saaminen elämään. Helpottavaa huomata etten ole yksin tässä suuressa mysteereitä sisältävässä maailmassa... Minulla on oikeus etsiä ja löytää! (2/27, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Toisen selkeän ryhmän opintoihin liittyvissä motivoivissa tekijöissä muodostivat opiskelutovereihin ja -ympäristöön liittyvät tekijät:

Koulutovereista on tullut melko hyviä ystäviä ja opinnot tuntuvat olevan hyvin suunniteltuja; ne tukevat juuri sitä työtä, johon aion mennä valmistuttuani. (2/16, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Positiivinen opiskeluympäristö, opettajien asenne työtään ja opiskelijoita kohtaan, positiivinen ja innostava palaute opettajilta. (2/111, nainen, diakoni.)

Kahden opiskeluvuoden jälkeen hengelliseen pohdintaan liittyvät vastaukset vähenivät. mutta opiskelemiseen ja opiskeluympäristöön liittyvät tekijät säilyivät edelleen vahvoina. Sen lisäksi uutena korostuksena tulivat opiskelun ja työelämän yhteyksiin ja erityisesti harjoitteluihin liittyvät tekijät:

Harjoitteluiden kautta on hienoa päästä näkemään käytännön työtä. Arvostan diakin vahvaa linkittymistä yhteiskuntaan ja työelämälähtöisyyttä. (3/33, nainen, diakoni.)

Tosi mahtava Osallisuus ja sosiaalinen tuki -jakson diakoniatyön harjoittelu! (3/18, nainen, diakoni.)

Myös valmistumisen läheisyys alkoi jo kahden opiskeluvuoden jälkeen olla motivaatiota antava tekijä:

... se, että opiskeluista on kohta edessä vähemmän kuin mitä niitä on jo takana. On hyvä saada edes joku pätevyys. (3/20, nainen, diakoni.)

Lähinnä tunne siitä, että haluan valmistua ja opinnäytetyö innostaa, koska aihe on mielenkiintoinen ja itselleni sopiva. (3/42, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Valmistumisvaiheessa opiskelemista sinänsä ei enää pidetty motivoivana tekijänä. Opiskelemiseen liittyvissä vastauksissa näkyi jo työhön siirtymisen ajankohtaisuus. Nämä kaksi asiaa nähtiin toisiinsa liittyvänä jatkumona.

Haluan tehdä sitä työtä mihin olen opiskellut ja ammatissa johon valmistun!!! (4/30, nainen, diakoni.)

Halu saada työtä alalta, jota on opiskellut ja johon on valmistumassa. (3/38, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Edellä mainittujen selkeiden motivaatiotekijöiden lisäksi opiskelijat mainitsivat muitakin, esimerkiksi omasta myönteisestä elämäntilanteesta nousevia tekijöitä. Jotkut eivät osanneet tarkemmin eritellä motivaationsa lähtökohtaa. Tämänkaltainen erittelemätön motivaatio oli tyypillisempää opintojen alku- kuin loppupuolella:

Olen naimisissa ja yhden lapsen äiti. Olen ollut kotona ennen opiskelua kaksi vuotta ja tunsin tarvetta päästä opiskelemaan alaa, joka minua kiinnostaa. --- vielä on tarmoa opiskella ja tulevaisuus on edessä päin. (2/63, nainen, diakonissa.)

Jokin kiinnostaa minua tällä alalla mutta en osaa sanoa mikä. (2/47, nainen, diakonissa.)

Muutamia mainintoja oli myös siitä, että opiskelua ei koettu motivoivana. Valmistumisvaiheessa yksi vastaaja totesi opintojen loppuvaiheen vieneen kaikki voimavarat, niin että työelämään siirtymistä ei jaksanut ajatella:

Motivaatio kateissa jo pitkään. Pakko vain valmistua saadakseen jonkin ammatin. (2/17, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Tällä hetkellä motivaatiota alalle hakeutumiseen tai työpaikan hakuun ei juurikaan ole. Opiskelun loppumetrit imevät kaikki mehut, eikä jaksaminen riitä työpaikan ajatteluun asti. (4/49, nainen, diakoni.)

5.2 Motivaatio kirkon työntekijäksi

Opintoihin ja työhön liittyvä motivaatio ovat pitkälti sama asia. Edellä juuri nähtiin, että työhön liittyvät kokemukset ja opinnot tai työelämään siirtymisen läheisyys monessa tapauksessa lisäävät opiskelumotivaatiota. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin kuitenkin erikseen myös työhön liittyvää motivaatiota. Siinä näkökulma oli enemmän työntekijän roolissa ja työyhteisöjen toiminnassa. Sen ohella tutkittiin sitä, millaisina vaihtoehtoina opiskelijat näkevät kirkon ja yhteiskunnan työpaikat. Tämä kysymys nousi siitä, että koulutus tarjosi niin sanotun kaksoiskelpoisuuden, jolloin molemmat sektorit olivat mahdollisia työllistymisen kannalta.

5.2.1 Seurakunnan työ ja työpaikat

Motivaatiota kirkon alan työntekijäksi ja työpaikoille mitattiin 12 väittämällä. Ne liittyivät muun muassa työllistymismahdollisuuksiin, työyhteisöön, työn johtamiseen ja yleensä omaan halukkuuteen kirkon työhön. Taulukossa 21 ovat vastausten keskiarvot. Valmistumisvaiheessa tehdyssä kyselyssä kolme kysymystä muotoiltiin hieman uusin sanoin. Tämä johtui siitä, että vastaamisen aikoihin muutamat opiskelijat olivat ehtineet jo valmistua. Kysymysten muotoilulla pyrittiin huolehtimaan siitä, että ne sopisivat yhtä hyvin vielä opiskelevalle kuin jo valmistuneelle. Vaihtoehtoiset muotoilut on merkitty taulukkoon sulkuihin.

Yleispiirteinä vastauksissa oli nähtävissä, että ensinnäkään kirkon alan työhön ja työpakkoihin liittyvä motivaatio ei ollut yhtä korkea kuin alan opintoihin liittyvä motivaatio. Toiseksi työmotivaatiota kuvaavat keskiarvot laskivat enemmän valintakokeisiin verrattuna ja keskihajonnat lisääntyivät. Muutamien väittämien kohdalla keskiarvojen lasku kuitenkin pysähtyi ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen ja kääntyi sen jälkeen uudelleen nousuun. Selvimmin tämä edestakainen liike oli väittämässä, jotka koskivat kirkon luotettavuutta työnantajana (3) ja opiskelijan valmiutta kirkon työhön (6). Valintakokeissa ilmaistu melko suuri yksimielisyys esitettyjen väit-

tämien kanssa vaihtui ensimmäisen vuoden aikana epävarmuudeksi. Toisen vuoden aikana käsitys omasta valmiudesta kirkon työhön alkoi vahvistua uudelleen, mutta ei kuitenkaan valmistumisvaiheessakaan ylittänyt valintakokeiden tasolle.

Myönteisin työhön liittyvä motivaatiotekijä oli joustava työaika. Vaikka tässäkin keskiarvot laskivat jonkin verran koulutuksen aikana, ne pysyivät kuitenkin suhteellisen korkealla. Jantusen nuorisotyönohjaajia koskevassa tutkimuksessa vastaavanlaisen väittämän keskiarvo oli 3,3. Siinä 59 % oli

TAULUKKO 21. Kirkon alan työhön liittyvä motivaatio.

Keskiarvot (K): 1 = täysin eri mieltä, 2 = jossain määrin eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = melkein samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä.

Motivaatiotekijät	Valintakokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen	Valmistumisvaiheessa
	K	K	K	K
1. Seurakunnan työntekijän joustava työaika sopii minulle hyvin	4,2	3,7	3,9	3,8
2. Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön	4,4	3,8	3,8	3,7
3. Kirkko on mielestäni luotettava työnantaja	4,2	3,5	3,7	3,7
4. Aion valmistuttuani hakea kirkon töihin (Haluan lähitulevaisuudessa työskennellä kirkon palveluksessa)	4,1	3,6	3,6	3,7
5. Tämä (Saamani) koulutus tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet hakeutua kirkon töihin	4,4	4,0	3,9	3,6
6. Tunnen olevani valmis kirkon työhön	4,1	3,0	3,4	3,5
7. Kirkon työntekijöitä arvostetaan yhteiskunnassa	3,5	3,3	3,3	3,5
8. Seurakunta on työyhteisönä työntekijää tukeva	4,0	3,1	3,2	3,1
9. Haluan tehdä pitkän työuran kirkon palveluksessa	3,7	3,1	3,1	3,1
10. Seurakuntien työtä johdetaan hyvin	3,5	2,9	2,9	2,8
11. Aion valmistuttuani (lähitulevaisuudessa) hakeutua muualle opiskelemaan	2,5	2,9	2,7	2,6
12. Kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla	3,0	2,3	2,2	2,1
N	164–168	139–140	105–107	105

melko tai erittäin tyytyväisiä omaan työaikaansa. Miehet olivat tyytyväisempiä työaikaansa kuin naiset ja vanhat työntekijät tyytyväisempiä kuin nuoret. (Jantunen 2004, 89.)

Asenteet, jotka koskivat kirkkoa työpaikkana tai seurakuntaa työyhteisönä, muuttuivat koulutuksen aikana kielteisemmiksi. Suurin erotus, 0,9 prosenttiyksikköä, tätä kuvaavien vastausten keskiarvoissa oli väittämässä, jotka koskivat seurakuntaa työntekijää tukevana työyhteisönä (8) ja kirkon maksamien palkkojen riittävyttä (12). Osittain oli varmasti kysymys siitä, että hakuvaiheen korostuneen positiiviset käsitykset olivat jossain määrin epärealistisia ja perustuivat vähäiseen työkokemukseen.

Alhaisin keskiarvo ($K = 2,1$; $s = 1,1$) oli valmistumisvaiheessa kirkon palkkoja koskevassa väittämässä. Kaksi kolmannesta (67 %) kaikista vastaajista oli täysin tai jossain määrin eri mieltä väittämästä, että kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla. Toisin kuin monet muut työmotivaatiota kuvaavat keskiarvot, tämä ei kääntynyt opintojen kuluessa nousuun, vaan laski tasaisesti. Valintakokeissa näkemys palkoista ei ollut myönteinen eikä kielteinen ($K = 3,0$; $s = 0,8$). Ensimmäisestä opiskeluvuodesta lähtien opiskelijoilla alkoi olla enemmän omia kokemuksia sekä seurakunnan että muiden työnantajien palkkatasoista, joten saatu tulos ei perustunut pelkkiin mielikuviin. Valmistumisvaiheessa myönteisin käsitys palkoista oli KPAMK:n nuorisotyöohjaajaopiskelijoilla ($K=3,0$; $s=1,3$). Heidän käsityksensä oli kääntynyt hieman myönteisempään suuntaan opintojen loppuvaiheessa, päinvastoin kuin Diakin kolmella suuntautumisvaihtoehdolla. Eniten eri mieltä kirkon maksamien palkkojen riittävydestä olivat valmistumisvaiheessa diakonisen hoitotyön ($K = 1,8$; $s = 0,9$) ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon ($K = 1,9$; $s = 0,9$) opiskelijat.

Pärnäsen kaikkia seurakuntatyöntekijöitä koskevassa tutkimuksessa 32 % oli täysin tai melkein samaa mieltä siitä, että palkkaus oli oikeudenmukainen verrattuna muissa ammateissa maksettuihin palkkoihin. (Pärnänen 2005, 12.) Jantusen tutkimuksessa nuorisotyönohjaajista 27 % oli vähintään melko tyytyväisiä palkkaukseensa ja vastaavasti melko tai täysin tyytymättömiä osuus oli 61 %. Vanhemmat työntekijät olivat nuorempia tyytyväisempiä palkkaukseensa. (Jantunen 2004, 87.) Tässä tutkimuksessa 15 % opiskelijoista oli valmistumisvaiheessa melkein tai täysin samaa mieltä siitä, että palkkaus oli sopivalla tasolla. Opiskelijoiden käsitykset palkan riittävydestä olivat selvästi kielteisempiä kuin seurakunnan työntekijöiden.

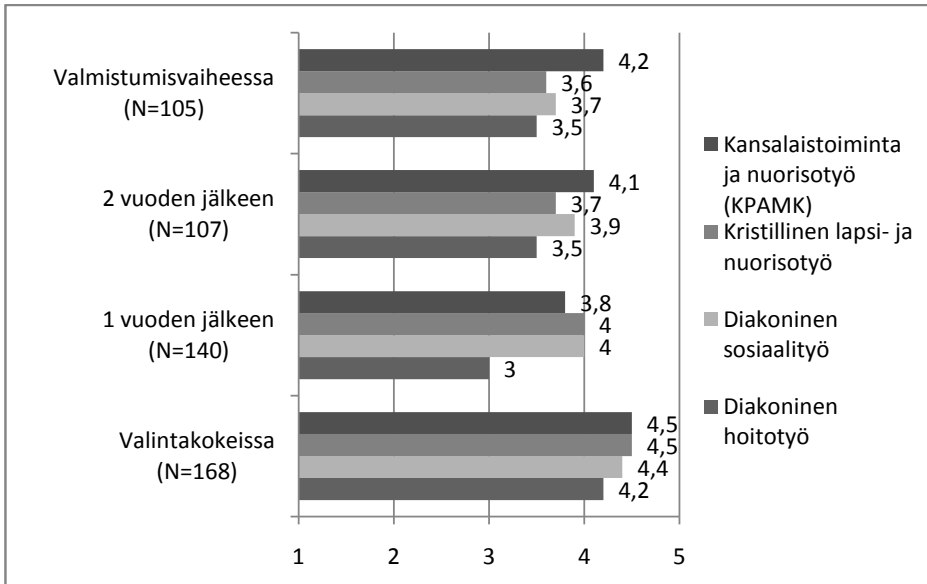
Tarkastelemme vielä erikseen taulukon toista, neljättä ja yhdeksättä väittämää suuntautumisvaihtoehdoittain ja yksiköittäin, koska ne liittyvät suoraan kiinnostukseen seurakunnan työhön. Toinen väittämä oli ”Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön”. Taulukossa 21 esitetty koko joukon yleiskuva oli sellainen, että pääsykoetilanteeseen verrattuna opintojen aikana ilmaistu motivaatio on selvästi alhaisempi ja loppua kohden jopa edelleen hieman laskeva. Keskiarvojen muutos ($K = 4,4 \rightarrow 3,7$) oli tehdyn varianssianalyysin mukaan tilastollisesti erittäin merkitsevä ($F = 15,805, p \leq 0,001$).

Kuviossa 7 on vastausten keskiarvot suuntautumisvaihtoehdoittain. Kaikkien neljän kyselyn vastausten yhteiset keskiarvot olivat seuraavat: diakonin hoitotyö 3,7, diakoninen sosiaalityö 4,0, kristillinen lapsi- ja nuorisotyö 4,0 ja yhteisöpedagogi 4,2. Suoritetussa varianssianalyysissä näiden keskiarvojen erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä ($F = 3,391, p \leq 0,05$).

Valintakokeissa ilmaistu motivaatio kirkon työhön oli korkea kaikissa suuntautumisvaihtoehdoissa. Korkein se oli nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla ja alin diakonissaopiskelijoilla. (Launonen 2005, 42.) Ensimmäisen vuoden aikana kaikkien motivaatio laski selvästi, eniten diakonissaopiskelijoilla (1,2 prosenttiyksikköä) ja KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla (0,7). Samaan aikaan myös näiden ryhmien keskihajonnat kasvoivat selvästi. Myös kahden muun ryhmän keskiarvot laskivat selvästi.

Toisen vuoden aikana tilanne muuttui sikäli, että diakonissaopiskelijoiden ja KPAMK:n opiskelijoiden motivaatiokeskiarvot kääntyivät nousuun, mutta Diakin diakoni- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden keskiarvot laskivat edelleen. Tämä lasku jatkui kohti valmistumisvaihetta. Opintojen päättyessä selvästi vahvin motivaatio oli KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla, joista 85 % oli väittämstä täysin tai melkein samaa mieltä. Diakin opiskelijoilla tämä osuus oli alhaisempi ja keskenään tasaisempi: diakonit 68 %, diakonissat 67 % ja nuorisotyönohjaajat 65 %. Suurin muutos tapahtui Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla, joilla koko opiskeluaikana keskiarvo laski yhteensä 0,9 prosenttiyksikköä (lopussa $K=3,6; s=1,0$). Diakonissaopiskelijoiden motivaatiokeskiarvo kääntyi kahden vuoden jälkeen nousuun, mutta valmistumisvaiheen korkea keskihajonta ($K=3,5; s=1,3$) kertoo tuloksen kaksijakoisuudesta: kaksi kolmannesta oli väittämstä täysin tai melkein samaa mieltä, mutta yli neljäsosa täysin tai jossain määrin eri mieltä.

Yksiköittäin tarkasteltuna edellä mainitun väittämän perusteella valmistumisvaiheessa motivoituneimpia olivat Ylivieskan opiskelijat (85 % täysin

KUVIO 7. Väittämän ”Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön” vastaukset suuntautumisvaihtoehtojen mukaan.

Keskiarvot (K): 1 = täysin eri mieltä, 2 = jossain määrin eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = melkein samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä.

tai melkein samaa mieltä). Helsinki (67 %), Kauniainen (64 %) ja Pieksämäki (64 %) olivat lähellä toisiaan. Järvenpäässä (55 %) motivaatio oli alhaisinta. Merkittävää on, että ensimmäisen vuoden päättyessä Järvenpään opiskelijoiden motivaatio oli korkeampi kuin Ylivieskan. Opintojen kulussa motivaatioiden kehitys oli ristikkäinen. Myös Kauniiaisissa ja Pieksämäellä tämän väittämän kanssa samaa mieltä olevien määrä laski opintojen aikana. Tämä tarkastelu tehtiin ilman Lahden, Oulun ja Porin yksiköitä pienten vastaajamäärien takia.

Neljäs väittämä ”Aion valmistuttuani hakeutua kirkon töihin / Haluan lähitulevaisuudessa työskennellä kirkon palveluksessa” vahvistaa edellä mainittua tulosta. Koko koulutuksen aikana keskiarvo putosi ensin 4,1:stä 3,6:een ja nousi lopulta 3,7:ään. Varianssianalyysi osoitti, että nämä erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($F = 8,541, p \leq 0,001$). Myös suuntautumisvaihtoehtojen kesken erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä koko aineiston keskiarvovertailussa ($F = 9,854, p \leq 0,001$). Valmistumisvaiheessa korkein keskiarvo oli kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjel-

man opiskelijoilla ($K = 4,2$). Seuraavina olivat diakonisen sosiaalityön ($K = 3,7$), kristillisen lapsi- ja nuorisotyön ($K = 3,6$) ja diakonisen hoitotyön ($K = 3,4$) opiskelijat.

Varsinkin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla havaittava lähtötilanteen erittäin korkea motivaatio on ymmärrettävästi syntynyt seurakunnan rippikoulu- ja nuorisotyöhön osallistumisen myötä. Koulutuksen kuluessa käsitys työstä laajentui, ammatillistui ja muuttui realistisemmaksi, mikä vaikutti vastauksiin. Diakissa koulutuksen laaja-alaisuus ja painottuminen sosiaalialaan vaikutti niin ikään jossain määrin motivaatioon, kuten sanallisista vastauksista ilmenee. Tähän viittaa myös Diakin ja KPAMK:n motivaatiokeskiarvojen erilainen kehitys koulutuksen aikana.

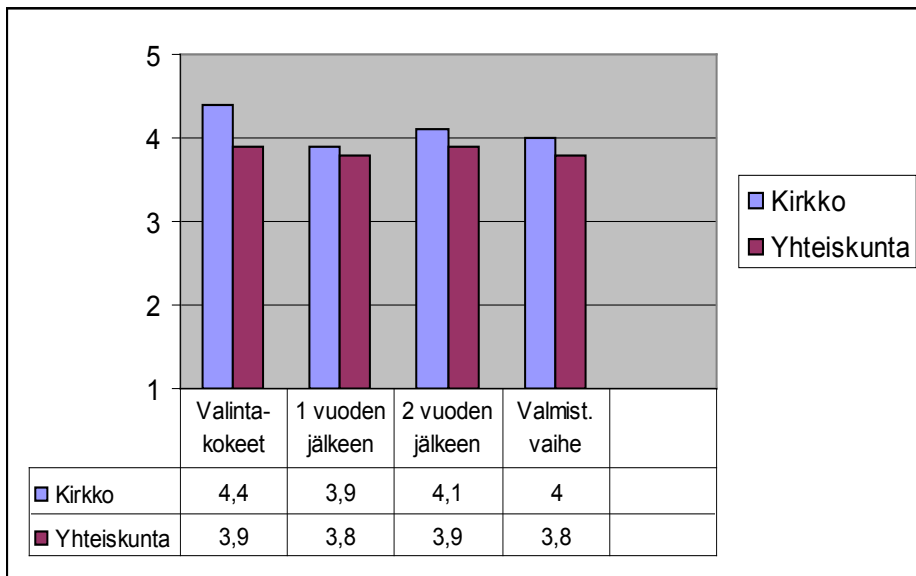
Vertailu suurempien yksiköiden kesken tämän väittämän kohdalla antaa samankaltaisen tuloksen kuin edellä. Eniten väittämän kannalla olivat Ylivieskan opiskelijat (85 % täysin tai melkein samaa mieltä). Seuraavana olivat Pieksämäki (56 %), Kauniainen (55 %) ja Helsinki (50 %). Järvenpää (35 %) erottui tässä kohdassa vieläkin selvemmin muista yksiköistä. Tässäkin vertailussa opintojen aikana tapahtui ristikkäistä liikettä: Järvenpäässä, Kauniaisissa ja Pieksämäellä motivaatio laski, Ylivieskassa ja Helsingissä nousi.

Yhdeksännessä väittämässä oli kysymys halusta pitkään työuraan kirkon palveluksesta. Siinä koko aineiston keskiarvo oli selvästi alhaisempi ($K = 3,1$; $s = 1,0$) kuin edellisissä kohdissa. Suurempien yksiköiden väliset erot olivat edelleen samansuuntaisia. Eniten tällä kannalla olivat Kauniaisten (46 % täysin tai melkein samaa mieltä) ja Ylivieskan (39 %) opiskelijat. Pieksämäellä (24 %) ja Helsingissä (17 %) suunnitelmat pitkästä työurasta kirkossa eivät olleet niin vahvoja. Järvenpää (10 %) jäi tässäkin vertailussa viimeiseksi. Kokonaisuudessaan alhaisemmat tunnusluvut kertovat siitä, että nuoret opiskelijat eivät välttämättä ajatelleet työtä kirkossa elämäntehtävänä. Vastauksissa oli luonnollisesti mukana varovaisuutta, koska kokemukset työelämästä olivat vielä vähäiset. Toisaalta niissä lienee näkynyt myös tietoisuus siitä, että työelämä on ollut muutoksessa eikä pitkästä työurasta saman organisaation tai toimialan palveluksessa ole enää varmuutta – edes kirkon piirissä.

5.2.2 Kirkkoon vai yhteiskuntaan?

Viimeisenä työmotivaatioon liittyvänä kysymyksenä vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa kiinnostustaan kirkon ja yhteiskunnan työpaikkoihin. Ensimmäisessä ja toisessa kyselyssä vaihtoehtoina olivat vain ”kirkko” ja ”yhteiskunta”, mutta kolmannessa ja neljännessä kyselyssä niiden yhteyteen lisättiin selvennykseksi ”esim. seurakunnat ja kristilliset järjestöt” ja ”esim. kunnat ja järjestöt”. Kiinnostuksen määrää pyydettiin arvioimaan valitsemalla sopivin viisiportaisesta luokittelusta. Kuviossa 8 on kyselyiden vastausten jakauma.

Kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuus pysyi koko tutkimuksen ajan melko korkeana. Varianssianalyysi osoitti, että kirkkoa koskevissa asenteissa tapahtuneet muutokset olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($F = 6,512, p \leq 0,01$), mutta yhteiskuntaa koskevat muutokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Kirkkoa koskevassa kiinnostuksessa tapahtui ensimmäisen vuoden aikana selvä lasku, keskiarvo putosi 4,4:stä 3,9:ään. Valmistumisvaiheessa se oli kymmenyksen korkeampi. Kehitys on samankaltainen kuin edellä todettu motivaation muutos. Ensimmäisen vuoden opinnot olivat Diakissa kaikille opiskelijoille yhteisiä perusopintoja. Koulutuksen yh-

KUVIO 8. Kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuus.

Keskiarvot (K) : 1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = ei vähän eikä paljon, 4 = melko paljon, 5 = erittäin paljon.

teiskunnallinen orientaatio oli vahvasti esillä ja todennäköisesti avasi monille opiskelijoille enemmän myös yhteiskuntaan työllistymisen mahdollisuuksia. Toisaalta yhteiskunnan kiinnostavuus ei vastaavasti noussut, vaan pysyi koko ajan suurin piirtein samalla tasolla. Opintojen aikana kirkon alan työpaikat kiinnostivat koko ajan hieman enemmän kuin yhteiskunnan.

Suuntautumisvaihtoehtoin tarkasteltuna kiinnostuksessa oli kuitenkin selviä eroja, kuten taulukosta 22 ilmenee. Edellä mainittu ensimmäisen vuoden aikana tapahtunut kirkon työhön osoitetun motivaation lasku näkyy voimakkaimmin diakonisen hoitotyön opiskelijoilla ja vähiten kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoilla. Myös yhteiskunnan työpaikkoihin osoitettu kiinnostus laski ensimmäisen vuoden aikana diakonisen sosiaalityön ja kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijoilla. Diakonisen hoitotyön opiskelijoilla se pysyi samalla tasolla ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön opiskelijoilla nousi hieman.

Valmistumisvaiheessa kaikilla suuntautumisvaihtoehdoilla oli melko paljon kiinnostusta kirkon työpaikkoja kohtaan. KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla se oli selvästi suurempaa kuin muilla ryhmillä ja heillä myös ero kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuuden kesken oli kaikista suurin, 1,1 prosenttiyksikköä. Diakonisen hoitotyön opiskelijat oli ainoa ryhmä, jolla yhteiskunnan työn kiinnostavuus nousi keskiarvoilla mitattuna kirkon työtä korkeammalle. Diakonissaopiskelijoilla oli kuitenkin myös korkeimmat keskihajonnat kirkon työhön liittyvissä keskiarvoissa: yhden vuoden jälkeen $s = 1,4$ ja kahden vuoden jälkeen $s = 1,5$. Diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön opiskelijoiden kiinnostuksessa näitä kahta alaa kohtaan ei ollut suuria eroja. Kirkon työ oli valmistumisvaiheessa aavistuksen verran kiinnostavampaa, mutta molemmat alat kiinnostivat kuitenkin melko paljon.

Suurin ero valintakokeissa ja valmistumisvaiheessa ilmaistun kirkon työhön liittyvän kiinnostuksen välillä oli Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla eli $-0,6$ prosenttiyksikköä. Diakonissaopiskelijoilla vastaava erotus oli $-0,5$ prosenttiyksikköä, vaikka se yhden vuoden jälkeen oli peräti $-1,2$ prosenttiyksikköä.

Tulos on samansuuntainen kuin Diakista vuosina 1998–2004 valmistuneiden tutkimuksessa. Siinäkin kirkon työhön hakeutuneiden diakonien ja nuorisotyönohjaajien osuudet olivat lähellä toisiaan. Tutkimuksen mukaan sosionomi-nuorisotyönohjaajista 61 % oli ollut vähintään yhdessä kirkon työpaikassa valmistumisensa jälkeen. Sosionomi-diakoneilla vastaava osuus

TAULUKKO 22. Kirkon ja yhteiskunnan työpaikkojen kiinnostavuus suuntautumisvaihtoehtoin.

Keskiarvot (K): 1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = ei vähän eikä paljon, 4 = melko paljon, 5 = erittäin paljon.

Suuntautumisvaihtoehto		Valintakokeissa		1 vuoden jälkeen		2 vuoden jälkeen		Valmistumisvaiheessa	
		Kirkko	Yhteiskunta	Kirkko	Yhteiskunta	Kirkko	Yhteiskunta	Kirkko	Yhteiskunta
Diakoninen hoitotyö	K	4,2	4,2	3,0	4,2	3,5	3,5	3,7	3,9
	N	33		23		15		18	
Diakoninen sosiaalityö	K	4,3	4,1	4,1	3,8	4,3	3,9	4,1	3,9
	N	45		38		34		34	
Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö	K	4,6	3,7	4,1	3,8	4,1	3,9	4,0	3,8
	N	65		63		44		40	
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö (KPAMK)	K	4,4	3,6	4,3	3,4	4,4	3,9	4,4	3,3
	N	19		16		14		13	
Yhteensä	K	4,4	3,9	3,9	3,8	4,1	3,9	4,0	3,8
	N	162		140		107		105	

oli 55 % ja sairaanhoitaja-diakonisoilla 40 %. Lukumääräisesti eniten kirkollisissa tehtävissä oli sosionomi-diakoneita. (Djupsjöbacka 2006, 48.)

Suurempia yksiköitä tarkasteltaessa valmistumisvaiheessa eniten kirkon työpaikoista olivat kiinnostuneet Ylivieskan (83 % erittäin tai melko paljon) ja Kauniaisten (82 %) opiskelijat. Vähäisintä kiinnostus oli Järvenpään (65 %) opiskelijoilla.

Kiinnostus yhteiskunnan työpaikkoihin vaihteli työaloittain. Valmistumisvaiheessa se oli Diakin opiskelijoilla suurempaa kuin KPAMK:n opiskelijoilla. Heidän opetussuunnitelmansa olikin jo ensimmäisestä vuodesta lähtien enemmän kirkon työhön orientoiva. Vaikka sekä Diakin että KPAMK:n nuorisotyöopiskelijoiden kiinnostus yhteiskunnan työpaikkoihin nousi toisen opiskeluvuoden aikana ensimmäiseen verrattuna, se jäi lopulta kuitenkin pienemmäksi kuin heidän kiinnostuksensa kirkon työpaikkoihin.

Yksikkökohtaisessa tarkastelussa suurinta kiinnostusta yhteiskunnan työpaikkoihin osoittivat Järvenpään (85 % erittäin tai melko paljon). Vähäisintä kiinnostus oli Ylivieskan (46 %) ja Kauniaisten (64 %) yksikössä.

5.2.3 Hengellinen kutsumus ja halu auttaa

Edellä mainittuun avoimeen kysymykseen ”Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?” (kysymys 11) muodostui toiseksi pääluokaksi *työstä nousevat tekijät*, johon sisältyi yhden vuoden jälkeen lähes puolet vastausyksiköistä (58/123), kahden vuoden jälkeen hieman vähemmän (37/87) ja valmistumisvaiheessa yli kolme neljäsosaa (86/110). Tässä pääluokassa oli kolme keskeistä motivaatioteemaa: työ hengellisenä kutsumuksena, työ ihmisten auttamisena sekä tutkinnon suorittaminen ja työelämään siirtyminen. Yhden vuoden opintojen jälkeen työ hengellisenä kutsumuksena oli näistä tärkein. Opintojen keski- ja loppuvaiheessa sen merkitys hieman väheni, mutta säilyi edelleen yhtä tärkeänä kahden muun teeman kanssa.

Näen koko ajan ympärilläni ihmisiä, joilta on kateissa toivo. He hapa-roivat ja ajelehtivat elämäänsä. Uskon, että ihminen on tarkoitettu elämään yhteydessä luojaansa, Jumalaan. Jos tuo yhteys oleellisesti katoaa, se voi olla iso syy ihmisen pahoinvointiin. Toivoisin voivani välittää Jumalan armollisuutta ja huolenpitoa toisille ihmisille. Minua kannustaa se, että luulen saavani vahvuutta ja välineitä tuohon työhön diakonissaopinnoista. Ja sitten kun joskus ehkä olen virallisesti Jumalan työvälineel-toveri, minulla on enemmän kanttia läbestyä ihmisiä asiani kanssa. (2/117, nainen, diakonissa.)

Kutsumus ja Jumalan yhteydessä oleminen. Vilpitön kiinnostus ihmisten auttamiseen ja Jumalan rakkauden levittämiseen. Opiskelutovereidenkin kannustus auttaa jaksamaan, jos välillä tuntuu, että itse väsy. (3/14, nainen, diakoni.)

Valmistumisvaiheessa hengellinen kutsumus oli edelleen tärkeä. Opintojen myötä tulleella kokemuksella siihen sisällytettiin käsitys Jumalan antamasta tehtävästä ja lähimmäisenrakkaudesta.

Haluan välittää Jumalan rakkautta, voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni, koen että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle. (4/28, nainen, diakoni.)

Ehkä se on se kutsumus. Koulutus on tuonut mukanaan useita vaihtoehtoja sosiaalialan periaatteessa hyvin samankaltaisista työmahdollisuuksista, mutta tietyllä tavalla ne ovat kuitenkin aivan erilaisia kuin kirkollinen työ, josta olen alun perinkin ollut kiinnostunut... (4/21, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Uskon että evankeliumista ja kaikesta siitä mitä Raamattu opettaa, moni ihminen saisi voimaa elämäänsä ja sitä sisältöä, mikä heiltä puuttuu ja siksi tekee heidän elämänsä vakaaksi ja turvattomaksi, he ikään kuin ajelehtivat elämäänsä. Haluaisin olla välittämässä kristillisen uskon toivoa. (4/77, nainen, diakonissa.)

Toinen merkittävä työhön liittyvä teema oli *auttaminen ja työ ihmisten parissa*. Näissä vastauksissa oli erityisesti koulutuksen alkupuolella kysymys myös siitä, että opiskelijan motivaatio liittyi omiin elämänhistoriaan ja kokemukseen itse autetuksi tulemisesta. Tämä motivoi auttamaan muitakin.

Haluan auttaa muita ihmisiä, varsinkin nuoria. Itse olen löytänyt ensimmäisen turvallisen aikuisen joka halusi kuunnella ja auttaa kirkon piiristä, ja tämä motivoi minuakin opiskelemaan tälle alalle. (2/31, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Haluan auttaa lapsia ja nuoria heidän ongelmissaan ja eri elämäntilanteissa, myös yllättävissä. Oman sairastumisen kautta tuli halu kehittää sitä kuinka kirkko auttaa ja tukee yllättäen sairastuneita nuoria ja nuoria aikuisia. Tarjontaa ei juurikaan tällä hetkellä ole. (3/30, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Valmistumisvaiheessa kysymys auttamisesta alkoi täsmentyä tietyn ihmisryhmän kanssa toimimiseksi. Näin oli ennen kaikkea lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä. Joillakin vastaajilla tähän kohtaan liittyi myös ajatuksia siitä, että omalla työllään pystyisi vaikuttamaan ihmisten elämään ja saamaan siinä aikaan muutosta.

Mahdollisuus osallistua lasten ja nuorten uskontokasvatukseen. (4/10, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Mahdollisuus auttaa ja palvella toista ihmistä välittäen Jumalan rakkautta ja ihmeellisyyttä ihmisille jotka ovat vaikeissa tilanteissa. Kirkon työssä myös työteon vapaus auttaa ilman tiukkaa byrokratiaa. (4/78, nainen, diakonissa.)

Ihmisten asenteiden muuttaminen ja seurakuntien uudistaminen ja nykyaikaistaminen. Halu auttaa ihmisiä ja vaikuttaa heidän elämäänsä. (4/81, nainen, diakoni.)

Kolmas työhön liittyvä motivaatiotekijä oli *tutkinnon suorittaminen ja työelämään siirtyminen*. Opintojen alussa se ei ollut niin keskeinen kuin kaksi edellistä. Silloin painottui lähinnä se, että koulutuksen kautta saa itselleen tutkinnon ja pääsee mukaan työelämään. Kirkollisten opintojen suorittaminen sosionomin ja sairaanhoitajan tutkinnon yhteydessä eli niin sanotun kaksoiskelpoisuuden suorittaminen oli koulutukseen selvästi motivoiva tekijä.

Ammatin monipuolisuus, koska saadaan kaksoistutkinto, kunnalliselle ja kirkolliselle puolelle. Enemmän mahdollisuuksia työllistyä. (2/60, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Sosionomin tutkinto takaa sen, että voin työskennellä myös muualla kuin kirkon palveluksessa, esim. lastensuojelun puolella. (2/66, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Terveystieteiden tutkinto ja kirkollisen viran yhteispätevyys. Diakonissan pätevyys antaa paremmat edellytykset toimimaan monialaisissa tehtävissä. (2/80, nainen, diakonissa.)

Valmistumisvaiheessa tutkinnon suorittaminen ja työelämään siirtyminen oli ylivoimaisesti suurin motivoiva tekijä. Monien vastaajien omat kokemukset seurakuntatyöstä olivat vahvistaneet halukkuutta hakeutua kirkkoon pysyvästi töihin. Tähän johtopäätökseen oli vaikuttanut myös vertailu niihin kokemuksiin, mitä oli saatu työnteosta muuallakin. Muutamat vastaajat suhtautuivat luottavaisesti kirkon työpaikkoihin, koska ne ovat pysy-

vämpiä kuin muualla yhteiskunnassa tarjolla olevat pätkätyöt. Työntekijällä on myös tukena hyvin järjestäytyneet ammattiliitot.

Kokemukset kirkon töistä ovat olleet positiiviset. Monipuolinen työ jossa pääsen toteuttamaan omia taitojani monipuolisesti ja opin koko ajan uutta. (4/27, nainen, diakoni.)

Koen alan omaksi. Olen ollut töissä muualla kuin seurakunnassa ja tämän kokemuksen jälkeen tiedän, että paikkani on seurakunnassa. Jos vain töitä löytyy. (4/37, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Kirkon virat ovat melko pysyviä ja turvallisia työpaikkoja, kun taas kaupungilla on tarjottavana melko lailla vain määräaikaisia töitä. Kirkon työntekijänä saa olla oikeasti sellainen kun on ja kelpaa sellaisenaan. (4/69, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Hyvä työympäristö ja työnantaja. Lisäksi työntekijöiden asioita ovat ajamassa osaavat liitot, kuten diakoniatyöntekijöidenliitto. (4/79, nainen, diakoni.)

6 AMMATILLINEN OSAAMINEN

Kirkon nuoriso- ja diakoniatyön ammatillista osaamista on määritelty Kalojen ydinosoamiskuvauksissa. Niissä määrittely on tehty laaja-alaisesti, mutta molempien ytimessä on hengellisen työn osaaminen. Tähän kuuluvat teologinen tietämys ja tulkintataito, eettinen ja arvo-osaaminen sekä seurakuntatyön käytännölliset taidot. (Kirkon nuorisotyön ohjaajan ydinosoamiskuvaus 2007, Diakoniatyöntekijöiden ydinosoamiskuvaus 2007). Tässä tutkimuksessa pyrittiin ammatillisen osaamisen mittaamisessa liittymään ydinosoamisten määrittelyyn. Asiaa hankaloitti se, että tutkimushankkeen käynnistyessä ydinosoamiskuvausten laadintaprosessit olivat vielä kesken – erityisesti diakoniatyön osalta. Näin ollen kuvausten lopullisia muotoiluja ei voitu ottaa huomioon, sillä kyselylomake pyrittiin pitämään pitkittäistutkimuksen ajan mahdollisimman muuttumattomana vertailukelpoisen aineiston keräämiseksi.

Ammatillisen osaamisen tarkastelu on jaettu kahteen osaan: hengellinen osaaminen ja muu ammatillinen osaaminen. Hengellinen osaaminen tarkoittaa sellaista erityistä kirkon alan ammatillista osaamista, mitä muiden alojen ammattilaisilta ei edellytetä. Muu ammatillinen osaaminen on luonteeltaan sellaista, että sitä edellytetään muiltakin sosiaali-, terveys- ja kasvatustalan ammattilaisilta..

6.1 Hengellinen osaaminen

Kirkon alan erityistä osaamista eli hengellisen työn osaamista arvioitiin kahdeksantoista väittämän ja Likert-tyyppisen viisiportaisen asteikon avulla, jossa ääripäät olivat 1 = erittäin huonosti ja 5 = erittäin hyvin. Kaikkien kyselyiden vastausten keskiarvot ovat taulukossa 23.

TAULUKKO 23. Käsitys omasta kirkollisesta ammatillisesta osaamisesta.

Keskiarvot (K): 1 = erittäin huonosti, 2 = melko huonosti, 3 = en huonosti enkä hyvin, 4 = melko hyvin, 5 = erittäin hyvin.

Kirkollisen ammatillisen osaamisen alueet	Valinta-	1 vuoden	2 vuoden	Val-
	kokeissa	jälkeen	jälkeen	mistumis-
	K	K	K	vaiheessa
	K	K	K	K
1. Osaan kuunnella ja auttaa	4,4	4,2	4,2	4,2
2. Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	4,1	4,1	4,1	4,2
3. Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	3,5	3,7	4,0	4,1
4. Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	4,0	3,9	4,0	4,0
5. Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	3,9	3,9	3,9	4,0
6. Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	3,7	3,7	3,9	4,0
7. Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	3,7	3,6	3,8	4,0
8. Tunnen kristillisen etiikan perusteet	3,8	3,7	3,9	3,9
9. Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	3,8	3,7	3,7	3,9
10. Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	3,4	3,5	3,8	3,9
11. Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	3,6	3,5	3,7	3,8
12. Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	3,3	3,3	3,6	3,8
13. Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	3,7	3,6	3,8	3,7
14. Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	3,6	3,4	3,6	3,7
15. Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	3,2	3,1	3,4	3,5
16. Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	3,3	3,3	3,4	3,4
17. Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	3,3	3,3	3,3	3,3
18. Osaan ohjata retriitin työskentelyä	2,5	2,4	2,4	2,2
N	150-172	138-141	106-107	103-105

Vahvimmat osaamisalueet olivat kuunteleminen ja auttaminen (valmistumisvaiheessa K = 4,2) ja Raamatun ymmärtäminen (K = 4,2). Kokemus näihin liittyvästä osaamisesta pysyi melko muuttumattomana opintojen alusta loppuun. Myöskään Raamatun tuntemiseen ja soveltamiseen tai kristillisen opin tuntemiseen ja ymmärtämiseen liittyvässä osaamisessa ei tapahtu-

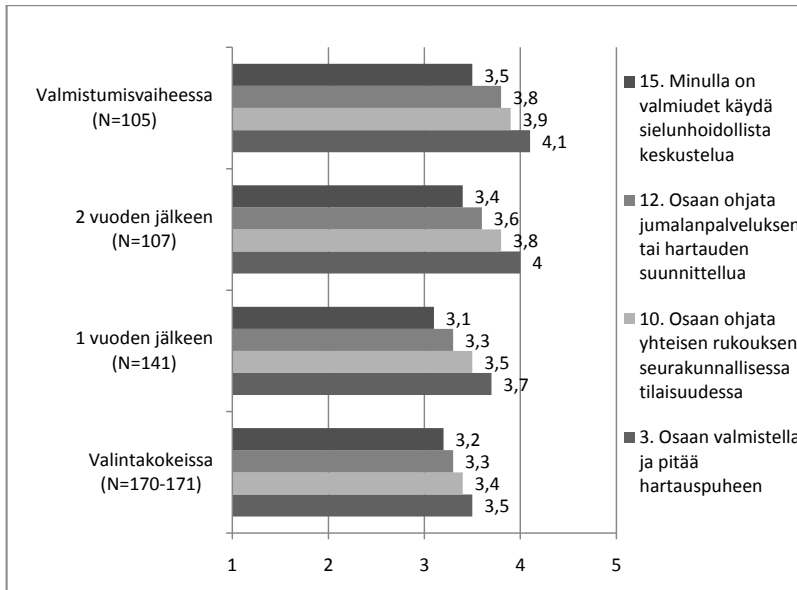
nut kovin suurta muutosta.

Teologisen osaamisen vähäiseen muutokseen voi löytyä useampia syitä. Ensimmäinen on se, että jo lähtötaso on melko korkea. Opiskelijoiden uskonnollisuutta selvitetessä havaittiin, että kirkon alan opiskelijat ovat selvästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin. Alalle hakeutuvilla on runsaasti kokemuksia seurakunnan työstä ja vapaaehtoistoiminnasta. Tietyt Raamattuun ja kristilliseen uskoon liittyvät perusasiat ovat siis tulleet tutuiksi. Toinen näkökulma on se, että suuntautumisvaihtoehdoittain on jonkin verran eroja, kuten tuonnempana esitetään. Koko joukon keskiarvoissa nämä erot eivät näy, vaan tasoittuvat yhteisiksi tunnusluvuiksi. Siksi teologian opetuksen kehittämistä on tarkasteltava myös suuntautumisvaihtoehdoittain. Kolmas mahdollinen ja yksinkertainen selitys on se, että teologian opetusta ei ole riittävästi. Kaikista kirkon alan opinnoista Raamattuun ja kristilliseen uskoon liittyvät opinnot eroavat luonteeltaan eniten sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen muista sisällöistä. Käytännön seurakuntatyön kompetensseissa on jo enemmän sellaisia piirteitä, joiden oppimiseen saa tukea muistakin alan opinnoista. Teologiset perusopinnot ovat tässä suhteessa itsenäisempiä ja eriytyvämpiä.

Käytännön seurakuntatyöhön liittyvä osaaminen lisääntyi selvästi koulutuksen aikana. Valmistumisvaiheessa kolmanneksi vahvimaksi osaamiseksi arvioitiin hartauspuheen valmistaminen ja pitäminen ($K = 4,1$). Valintakokeiden aikaan se oli vasta 12. sijalla ($K = 3,5$; $s = 1,2$). Myös muut käytännön seurakuntatyöhön liittyvät taidot vahvistuivat vuosi vuodelta. Näitä olivat muun muassa yhteisen rukouksen ohjaaminen (valmistumisvaiheessa $K = 3,9$) ja jumalanpalveluksen, hartauden yhteinen suunnitteleminen ($K = 3,8$) ja sielunhoidollisen keskustelun käyminen ($K = 3,5$). Näitä muutoksia on havainnollistettu kuviossa 9. Kuitenkin on kiinnostavaa, että ”kuuntelemisen ja auttamisen” ja ”sielunhoidollisen keskustelun käymisen” kesken on melko suuri ero. Tämä viittaa siihen, että ensin mainittu ymmärretään enemmän luontaisiin taipumuksiin kuuluvaksi ominaisuudeksi ja jälkimmäinen koulutusta vaativaksi ammatilliseksi kompetenssiksi. Siksi kokemus kuuntelemisen ja auttamisen osaamisesta säilyy suurin piirtein samalla tasolla läpi koulutuksen, mutta sielunhoidon osaaminen lisääntyy vähitellen.

Myös kirkon toimintamuotojen tuntemus parantui. Nimenomaan toinen opiskeluvuosi oli merkittävä käytännön osaamisen oppimisen kannalta. Myös diakonissaopiskelijoiden osaaminen lisääntyi näillä alueilla selväs-

ti valmistumista lähestyttäessä ja keskiarvojen valossa se alkoi lähestyä diakoniopiskelijoita.

KUVIO 9. Eräiden käytännön seurakuntatyön taitojen osaaminen koulutuksen aikana.

Väittämät 3, 10, 12 ja 15. Keskiarvot 1–5.

Suuntautumisvaihtoehdoittain tarkasteltuna osaamisalueiden painopisteissä oli hieman eroja. Keskimäärin diakonissaopiskelijat arvioivat oman osaamisensa vähäisemmäksi kuin muiden suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijat. Poikkeuksena oli valmius sielunhoidolliseen keskusteluun, missä diakonissaopiskelijoiden ($K = 3,6$) ja diakoniopiskelijoiden ($K = 3,7$) keskiarvot olivat muita korkeammat. Tässä diakonia- ja nuorisotyöalan opiskelijat erosivat selvästi toisistaan. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä.

Osaamiseen liittyvissä keskiarvoissa diakonissaopiskelijoiden keskihajonnat ($s = 0,8-1,4$) olivat kautta linjan korkeammat kuin muissa suuntautumisvaihtoehdoissa, mikä kertoo vastaajajoukon kaksijakoisuudesta: osa vastaajista arvioi osaamisensa erittäin tai melko hyväksi ja oli samalla tasolla kuin muutkin suuntautumisvaihtoehdot. Osa taas arvioi osaamisensa erittäin tai melko huonoksi ja tämä joukko oli suhteellisesti suurempi kuin muissa suuntautumisvaihtoehdoissa. Näin koko diakonisen hoitotyön vastaajajoukon keskiarvot jäivät muita alhaisemmiksi.

Diakoniopiskelijat ja KPAMK:n nuorisotyöpiskelijat arvioivat valmistumisvaiheessa teologisen osaamisen muita vahvemmaksi. Suoritettussa varianssianalyyssissa erot olivat tilastollisesti melkein merkitseviä. Raamatun tuntemisessa diakonien ja KPAMK:n opiskelijoiden osaamisen keskiarvo oli korkein eli 4,0 ja alin oli diakonissaopiskelijoiden 3,4 ($F = 2,816$, $p \leq 0,05$). Kristillisen opin tuntemus oli niin ikään diakoneilla ja Raudaskylän nuorisotyönohjaajilla korkein ($K = 4,2$) ja diakonisoilla ja Diakin nuorisotyönohjaajilla matalin ($K = 3,8$) ($F = 3,210$, $p \leq 0,05$). Kristillisen etiikan tuntemuksen arvioivat Raudaskylän opiskelijat muita korkeammaksi ($K = 4,2$) ja Diakin nuorisotyönohjaajat muita alemmaksi ($K = 3,7$) ($F = 2,873$, $p \leq 0,05$).

Varianssianalyysi osoitti, että selvin ero suuntautumisvaihtoehtojen kesken valmistumisvaiheessa oli Raamatun opettamista koskevassa väittämässä. Tässä nuorisotyönohjaajaopiskelijat (KPAMK: $K = 4,2$, Diak: $K = 3,9$) tunsivat osaamisensa olevan selvästi diakonia-alan opiskelijoita (diakonissat: $K = 3,0$, diakonit: $3,6$) vahvempaa. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($F = 6,416$, $p \leq 0,001$). Tilanne on ymmärrettävä siltä osin, että nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden opetussuunnitelmiin sisältyy enemmän rippikoulutyötä kuin diakonia-alalla. Toisaalta Rippikoulusuunnitelma 2001 erikseen toteaa, että diakoniatyöntekijöiden osaaminen on arvokasta saada rippikoulutyöskentelyn tueksi (Elämä – usko – rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001).

Myös muutamissa muissa käytännön seurakuntatyöhön liittyvissä taidoissa nuorisotyönohjaajaopiskelijat arvioivat osaamisensa valmistumisvaiheessa diakonia-alan opiskelijoita paremmiksi. Erot suuntautumisvaihtoehtojen kesken olivat tilastollisesti melkein merkitseviä. Näitä osaamisalueita olivat 1) yhteisen rukouksen ohjaaminen, jossa molempien nuorisotyönohjaajaryhmien keskiarvot olivat 4,2, mutta diakoneilla 3,9 ja diakonisoilla 3,4 ($F = 2,840$, $p \leq 0,05$), 2) Raamatun tutkimisen ohjaaminen, jossa keskiarvot olivat: KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijat 3,8, Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijat 3,6, diakoniopiskelijat 3,4 ja diakonissaopiskelijat 2,8 ($F = 2,915$, $p \leq 0,05$) 3) jumalanpalveluksen suunnittelemineen, jossa keskiarvot olivat vastaavassa järjestyksessä 4,1; 4,0; 3,5 ja 3,4 ($F = 3,578$, $p \leq 0,05$) sekä 4) pienryhmien ohjaaminen, jossa vastaavat keskiarvot olivat 4,3; 4,2; 3,9 ja 3,7 ($F = 2,857$, $p \leq 0,05$).

KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijat arvioivat osaamisensa kautta

linjan hyväksi. Teologisessa osaamisessa heidän rinnallaan olivat diakoniopiskelijat ja käytännön seurakuntatyön osaamisessa Diakin nuorisotyönohjaajaopiskelijat. Tulos herättää muutamia kysymyksiä. Diakin diakoni- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden teologian opetus on pääosin yhteistä. Kuitenkin tulokset poikkeavat jonkin verran toisistaan. Tämä voi selittyä perinteisellä käsityksellä näiden suuntautumisvaihtoehtojen luonteen ja niiden opiskelija-aineuksen erosta. Nuorisotyönohjaajien koulutusta on pidetty enemmän käytäntöön suuntautuvana ja diakonien puolestaan hieman teoreettisempänä. Toisaalta KPAMK:n opiskelijoiden antama tulos kumoaa tätä käsitystä. Selitys voi olla Raudaskylän opinto-ohjelmassa ja koulutuksen toteutuksessa – esimerkiksi pienehkössä ja kiinteässä opiskeluryhmässä. Salomäen mukaan monet KPAMK:n Raudaskylän opiskelijat olivat tietoisesti valinneet opiskelupaikkansa sillä perusteella, että siellä opetussuunnitelma sisälsi Diakia enemmän teologisia aineita ja että sillä oli hyvä maine kirkollisena kouluttajana (Salomäki 2008, 31–32).

Diakonissaopiskelijoita koskevat tulokset liittyvät osittain opintojen rakenteeseen. Esko Ryökäs totesi jo ammattikorkeakouluvaihetta edeltävästä diakonia-alan koulutuksesta, että kirkollisten ja seurakunnallisten sisältöjen integrointi on helpompi tehdä diakonikoulutuksessa kuin sairaanhoitajatutkintoon tähtäävässä diakonissakoulutuksessa. (Ryökäs 2000, 44.) Kuitenkin näyttää siltä, että opintojen loppuvaiheeseenkin sijoittuvat kirkon alan opinnot tuottavat selvästi tavoitteena olevaa osaamista.

Vastaajat arvioivat myös ammatilliseen osaamiseen liittyviä oppimisen haasteita. Heitä pyydettiin valitsemaan edellä mainitusta luettelosta kolme oman oppimisensa kannalta tärkeintä osaamisen aluetta. Taulukossa 24 olevat luvut ilmoittavat, kuinka suuri osa vastaajista valitsi kyseisen vaihtoehdon.

Oman oppimisen tavoitteissa kuunteleminen ja auttaminen pysyivät selvästi tärkeimpinä koko koulutuksen ajan – siitäkin huolimatta, että myös siihen liittyvä osaaminen arvioitiin koko ajan parhaimmaksi. Opintojen jälkimmäisellä puoliskolla se oli jopa tärkeämpi kuin alkuvaiheessa. Vähintään puolet vastaajista ilmaisi koko opintojen ajan sen kuuluvan kolmen tärkeimmän opittavan asian joukkoon. Raamatun sisällön tuntemiseen sekä sen sanoman ymmärtämiseen ja soveltamiseen liittyvä oppiminen myös koettiin koko ajan tärkeäksi.

Huomionarvoista on, että vielä valintakokeissa Raamattuun liittyvää oppimista ei pidetty aivan niin tärkeänä, mutta kylläkin sitten ensimmäisestä

TAULUKKO 24. Oman oppimisen kannalta tärkeimmät kirkollisen ammatillisen osaamisen alueet (%).

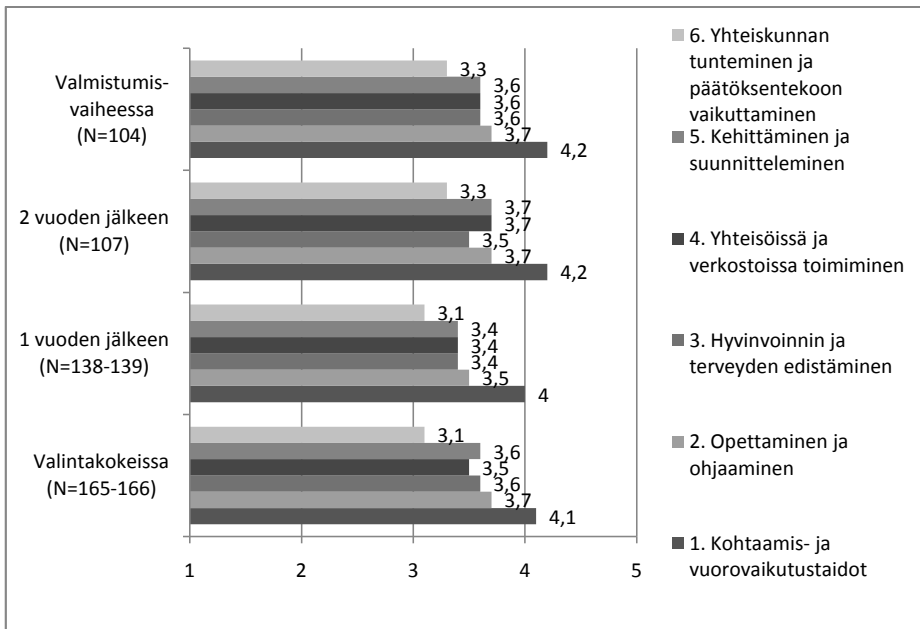
%-luku ilmoittaa, kuinka suuri osa vastaajista valitsi kyseisen vaihtoehdon yhtenä kolmesta.

Kirkollisen ammatillisen osaamisen alueet	Valintakokeissa	1 vuoden jälkeen	2 vuoden jälkeen	Valmistumisvaiheessa
1. Osaan kuunnella ja auttaa	57	50	62	60
2. Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	19	31	35	33
6. Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	25	28	24	30
3. Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	18	30	33	29
4. Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	20	23	29	26
9. Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	24	24	21	25
8. Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	22	38	22	22
7. Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	17	17	24	21
10. Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	24	13	19	21
5. Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	32	27	24	18
12. Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	4	10	9	14
13. Tunnen kirkon nykyiset toimintamoodot	4	12	7	9
17. Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	4	5	4	5
11. Tunnen kristillisen etiikan perusteet	11	10	10	4
15. Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	11	6	6	4
14. Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	4	6	7	2
16. Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	2	6	5	2
18. Osaan ohjata retriitin työskentelyä	1	3	3	1
N	161	141	107	105

opintovuodesta alkaen. Sielunhoidon merkitys lisääntyi koko ajan opintojen edetessä. Edellä jo ilmeni, että siihen liittyvä osaaminenkin kasvoi, mutta opintojen loppuvaiheessa se nousi myös oppimishaasteena kolmen tärkeimmän kompetenssin joukkoon. Sen sijaan opettaminen, jota alussa pidettiin erittäin tärkeänä, ei valmistumisvaiheessa ole enää niin merkittävä. Harjoittelun ja työkokemuksen kautta se näyttää tulleen tutummaksi työvälineeksi, vaikka siihen liittyvä osaaminen vielä valmistumisvaiheessakin arvioitiin lähinnä melko hyväksi.

6.2 Muu ammatillinen osaaminen

Diakoniatyöntekijöiden ja nuorisotyönohjaajien ydinosaamiskuvauksissa on erityisen kirkollisen ammatillisen osaamisen lisäksi myös muita ammatillisen ydinosaamisen alueita. Kirkollisessa ja muussa ammatillisessa osaamisessa on luonnollisesti paljon yhtäläisyyksiä. Esimerkiksi kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot ovat lähellä kuuntelemisen ja auttamisen taitoja. Samoin molemmilla alueilla on mukana opettaminen. Erilaiset työympäristöt asettavat kuitenkin ammatilliselle osaamiselle erilaisia vaatimuksia. Siksi osittaisista päällekkäisyyksistä huolimatta kirkollista ja muuta ammatillista osaa-

KUVIO 10. Muu ammatillinen osaaminen koulutuksen aikana. Keskiarvot 1–5.

mista on syytä käsitellä tässä myös erikseen. Kuviossa 10 on muuta ammatillista osaamista koskevat tulokset.

Yleinen kehityskulku opintojen aikana muun ammatillisen osaamisen kohdalla näyttää olleen sellainen, että ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen osaamisen koettiin olevan pienimmillään. Ero valintakokeisiin verrattuna ei ollut kyllä suuri, mutta suunta lievästi alaspäin selvä. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana alan opintojen myötä käsitys omasta osaamisesta tuli realistisemmaksi. Tämän jälkeen toisesta vuodesta alkaen osaaminen jälleen vahvistui ja oli valmistumisvaiheessa yhtä korkealla tai korkeammallakin kuin aivan alussa. Toinen opiskeluvuosi oli tässäkin merkittävä. Trendi oli kuitenkin sellainen, että muu ammatillinen osaaminen ei vahvistunut opintojen loppua kohden yhtä vahvasti kuin hengellinen osaaminen. Toisaalta muun ammatillisen osaamisen arvioitiin olevan jo lähtökohtaisesti vahvempaa kuin hengellisen osaamisen. Toisin sanoen yleiskuva tällä alueella on se, että osaamisessa ei koeta tapahtuvan kovinkaan merkittäviä muutoksia koulutuksen aikana.

Muun ammatillisen osaamisen alueista kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot koettiin koko koulutuksen ajan selvästi vahvimpana. Se sai tässä saman keskiarvon kuin kuunteleminen ja auttaminen kirkollisissa kvalifikaatioissa. Muut osaamisalueet olivat selvästi heikompia ja keskenään tasavahvoja – lukuun ottamatta yhteiskunnan tuntemista ja päätöksentekoon vaikuttamista, joka säilyi koko opintojen ajan heikoimpana osaamisalueena.

Kun tarkastellaan muuta ammatillista osaamista valmistumisvaiheessa suuntautumisvaihtoehdoittain, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön opiskelijat arvioivat osaamisensa kolmella eri alueella kaikkia muita vahvemmaksi. Nämä olivat opettaminen ja ohjaaminen ($K = 4,3$), yhteisöissä ja verkostoissa toimiminen ($K = 4,0$) ja kehittäminen ja suunnitteleminen ($K = 3,8$). Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön opiskelijat olivat muita vahvempia kahdella alueella: kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot ($K = 4,3$) ja yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen ($K = 3,4$). Diakonisen hoitotyön opiskelijat arvioivat muita vahvemmaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ($K = 3,7$). Yhteenvetona voi todeta, että molemmat nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdot arvioivat osaamisensa diakonia-alan suuntautumisvaihtoehdoja vahvemmaksi neljässä kuudesta osaamisalueesta. Poikkeuksena olivat kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

7 AMMATILLINEN IDENTITEETTI

Ammatillisessa identiteetissä on vahva henkilökohtainen ulottuvuus. Siinä on kysymys omaan elämänhistoriaan perustuvasta käsityksestä itsestä ammatillisena toimijana. Se on prosessi, jossa opiskeluajalla on suuri merkitys. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26; Mäntylä 2007, 92–93.) Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää ammatillisen identiteetin kehittymistä siten, että opiskelijan oma ääni tulee mahdollisimman hyvin kuuluviin. Siksi tätä asiaa tutkittiin avoimien kysymysten avulla.

Ensimmäistä kyselyä lukuun ottamatta kyselylomakkeen viimeisessä osiossa (kysymykset 17–20) vastaajia pyydettiin kirjoittamaan ajatuksiaan kirkollisesta ammatillisesta identiteetistään. Tämän määriteltiin kysymyksen yhteydessä tarkoittavan ”muun muassa kristillisen uskon tuntemista, tulkitsemista ja harjoittamista sekä työhön sitoutumista”. Kysymykset koskivat sitä, mitkä koulutusohjelman opinnot tai mitkä muut seikat olivat vahvistaneet ammatillista identiteettiä, mikä sitä oli heikentänyt ja mitä opiskelija muuten halusi kertoa ammatillisesta identiteetistään.

7.1 Ammatillista identiteettiä vahvistaneet opinnot

Identiteetin vahvistumista selvitettiin ensin kysymyksellä: "Mitkä koulutukseesi kuuluvat opinnot ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi?" (kysymys 17). Siihen annettiin toisessa kyselyssä 121, kolmannessa 91 ja neljännessä 90 vastausta. Vastausten analysoinnissa tuli näkyviin se, että valtaosa opiskelijoista suoritti Diakin koulutusohjelmaa, joka koostui laajoista opintokokonaisuuksista ja pienempi osa KPAMK:n koulutusohjelmaa, jossa oli Diakiin verrattuna paljon lyhyitä opintojaksoja ja -kokonaisuuksia. Diakilaisten vastauksissa käytettiin runsaasti eri opintokokonaisuuksien nimiä ja niiden lyhenteitä, jotka jossain määrin hallitsivat vastausten kokonaiskuvaa.

Diakin ensimmäisen vuoden opinnoissa ylivoimaisesti merkittävimmäksi nousi vastausten perusteella *Kristillinen usko (KU)* -opintokokonaisuus. Se mainittiin 82 vastauksessa eli kahdessa kolmesta. Näistä 65 oli sellaisia, missä se mainittiin ainoana opintokokonaisuutena. Vastauksissa kerrottiin opintokokonaisuuden antaneen uutta tietoa erityisesti Raamatusta ja kristillisestä opista ja auttaneen tulkitsemaan ja ymmärtämään tätä tietoa. Tähän tulkintaan liittyi henkilökohtainenkin taso, kun vastaajat kertoivat oppineensa uutta myös omasta itsestään ja uskostaan. Monet kuvasivat tätä oppimista prosessina. Opintokokonaisuuden toteutuksiin oli liittynyt myös hartauksia, messuja ja hiljaisuuden retriittejä, joihin osallistuminen mainittiin myönteisenä kokemuksena.

Kristillinen usko -jakso, koska siellä käsiteltiin Raamattua ja kristillistä oppia. Jakson aikana ne tulivat tutummiksi. (2/3, nainen, diakoni.)

Opintojakso nimeltä kristillinen usko, siellä ollaan käyty läpi kirkon oppeja, joiden avulla oma usko on selkeytynyt ja tästä seuraa se että pystyy myös paremmin selittämään asioita muille. (2/26, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Kristillinen usko-opintojakso. Jakso antoi eväitä pohtia ja punnita omia, opillisia ja ammatin harjoittamiseen liittyviä kysymyksiä. Erityisen miellyttävänä ja ammatillista identiteettiä tukevana koin jaksoon liittyneen Hiljaisuuden retriitin. (2/76, nainen, diakoni.)

Vastaukset osoittivat toisaalta, että kristillisen uskon perusteisiin liittyvä opetus oli sisältönsä puolesta opiskelijoille erittäin tarpeellinen ja hyödyllinen opintojen alkuvaiheessa. Toisaalta tilanne oli myös se, että Diakin ensimmäisen vuoden ohjelmassa ei ollut muita erillisiä kirkon alan opintokokonaisuuksia. Siksi KU -opintokokonaisuus vastasi niihin suuriin odotuksiin, mitä uusilla, motivoituneilla kirkon alan opiskelijoilla oli.

Muita ammatillista identiteettiä vahvistaneita koulutussisältöjä ensimmäisen vuoden aikana olivat muun muassa arvopohjaopinnot, ammattikuva-analyysit ja seurakunnan toimintaan liittyvät oppimistehtävät. Esimerkiksi oman alan ammattilaisen haastattelu koettiin hyödylliseksi. Nämä vastaukset jäivät kuitenkin selvästi edellä mainitun KU-opintokokonaisuuden varjoon. Tämä voi johtua ainakin osittain siitä, että perusopintoihin

kuuluvat arvo- ja ammatillisuusopinnot toteutettiin Diakissa yleensä integroidusti muiden alojen opiskelijoiden kanssa. Näin ollen näissä jaksoissa on todennäköisesti painottunut monialainen tarkastelunäkökulma eli kirkon alan sekä sosiaali-, terveystyö- ja kasvatustieteiden keskinäiset suhteet. Tämäkin kuuluu luonnollisesti ammatillisen identiteetin kehittämiseen, mutta opiskelijoiden kokemus oli hieman erilainen. Tässä yhteydessä on vielä todettava, että suhteessa monialaisuuteen Kauniaisten ja Ylivieskan/Raudaskylän yksiköt olivat muihin verrattuna lähtökohtaisesti hieman erilaiset, koska niiden opiskelijaryhmät koostuivat vain kirkon alan opiskelijoista.

Vaikka kokemus KU -opintokokonaisuudesta oli lähes kautta linjan myönteinen, joukossa oli myös joitakin opetuksen pettymyksiä.

KU-opintojakso vahvisti ei-uskoani, sillä luennot kuulostivat osaksi enemmän saarnoita ja tyrkytykseltä. Teologisessakaan ei esitetä noin jyrkkiä mielipiteitä. (2/116, nainen, diakonissa.)

Lyhyestä vastauksesta ei tarkemmin ilmene, mitä ”tyrkyttämisellä” tai ”jyrkällä” tarkoitetaan. Se kertoo kuitenkin siitä, että kristilliseen uskoon ja sen perusteisiin liittyvässä opetuksessa on mukana myös henkilökohtaisia ulottuvuuksia, jotka voivat jakaa mielipiteitä jyrkästikin.

Toisen opiskeluvuoden jälkeen tähän kysymykseen annettiin 91 vastausta. Ne olivat edelliseen verrattuna jo paljon moni-ilmeisempiä. Toki KU-opintokokonaisuus mainittiin edelleenkin tärkeänä identiteettiä vahvistavana tekijänä, mutta sen yhteydessä lueteltiin usein myös muita opintokokonaisuuksia. Näitä olivat Diakin koulutuksessa ennen kaikkea Lapsuus ja nuoruus, Osallisuus ja sosiaalinen tuki sekä jossain määrin myös Diakoninen hoitotyö. Näiden lisäksi korostettiin erikseen seurakuntaharjoittelujen merkitystä. Monet Diakin Kauniaisten yksikön opiskelijat mainitsivat ”Miten opetetaan Raamattua varhaisnuorille” -jakson. KPAMK:n koulutusohjelma koostui laajojen opintokokonaisuuksien sijasta monista eri kursseista.

Kristillinen usko (KU), Diakonisen hoitotyön opinnot ja kirkon alan ammatillisuus (KA). Opinnot ovat olleet haasteellisia ja mielenkiintoisia ja herättäneet keskustelua ja ajatuksia. Omia ajatuksia on täytyntä pohdita ja muodostaa käsityksiä erilaisista asioista ja esittää perusteluja sanoilleen ja ajatuksilleen. Yhdessä toimiminen on ollut haasteellista,

mutta näin jälkeen päin hyvin hedelmällistä. (3/2, nainen, diakonissa.)

Kristillinen usko sekä osallisuus ja sosiaalinen tuki -opintokokonaisuudet. Näissä käsitellään kristillisen uskon sanomaa ja tuntemusta. Osallisuus ja sosiaalinen tuki -opintojakso minulle tulevana diakoniatyöntekijänä oli aivan välttämätön, joskin laajuudeltaan liian suppea ja liian vähäinen. (3/15, nainen, diakoni.)

Koulussamme opetetaan teologiaa, käytännön nuorisotyötä, kasvatustieteitä sekä psykologiaa. Luonnollisesti kahteen ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat kurssit ovat olleet vahvistamassa kirkollista identiteettiä. Jos pitää mainita joitain kursseja nimeltä, niitä voisivat olla Kristillisen uskon perusteet, Spiritualiteetti, Gospel-kurssi, Raamatun tuntemus ja käyttö työssä sekä Rippikoulun opettajaksi oppiminen. (3/51, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Valmistumisvaiheessa tähän kysymykseen annettiin 90 vastausta. Niistä voitiin erottaa kolme merkittävää opintojen ryhmää. *Kristillinen usko* -opintokokonaisuus mainittiin edelleen useimmin (39 mainintaa). Tämä on sikäli merkittävää, että opintokokonaisuuden toteutus sijoittui Diakin opinnoissa opintojen alkupuolelle ja silti se koettiin loppuun asti tärkeimmäksi kirkon alan opintokokonaisuudeksi. Toiseksi eniten mainintoja saivat *harjoittelut* (36). Kolmannen ryhmän muodostivat kirkolliset ammattiopinnot *Diakoniatyön ammattiopinnot*, *Osallisuus ja sosiaalinen tuki* ja *Lapsuus ja nuoruus* (yhteensä 35 mainintaa). Ne laskettiin tässä tarkastelussa yhteen, koska kyse oli suuntautumisvaihtoehdoittain eriytyvistä opinnoista ja näin saatiin vertailukelpoinen luku kaikille yhteisten opintojen kanssa. Neljäs opintokokonaisuus, vain hieman edellisiä harvemmin mainittu, oli *Kirkon alan ammatillisuus* (26 mainintaa). Näiden lisäksi muut opintokokonaisuudet saivat lähinnä hajamainintoja. Niitä olivat muun muassa *Lähetys ja kansainvälinen diakonia* sekä *Työ, työyhteisöt ja johtaminen*.

Diakissa Kristillinen usko -opintokokonaisuus siis säilytti opintojen loppuun asti paikkansa eniten opiskelijoiden ammatilliseen identiteettiin vaikuttaneena opintokokonaisuutena. Tähän tulokseen vaikutti yhtäältä se, että opintokokonaisuus sijoittui opintojen ensimmäiseen vuoteen, jolloin se oli ainoa erillinen kirkon alan opintokokonaisuus. Se vastasi opiskelijoiden tähän alaan kohdistuvaan korkeaan motivaatioon ja siksi siihen liittyvä op-

piminenkin oli selvästi vaikuttavaa. Toisaalta Kristillinen usko -opintokonnaisuuden sisällöt liittyivät Raamattuun ja kristilliseen oppiin, jotka ovat kirkon työntekijän identiteetin kannalta keskeisiä.

KU oli hyvä paketti. Siinä käytiin hyvin perusteellisesti läpi kristinuskon perusajatuksia. Ja se pisti itseni pohtimaan omaa suhtautumistani uskontoon. KU:n aikana tapahtui paljon kasvamista itseni kohdalla. (4/15, nainen, diakoni.)

Harjoittelu mainittiin 36 kertaa. Useimmiten sillä tarkoitettiin suuntautumisvaihtoehdon pakollisiin kirkon alan opintoihin kuuluvaa seurakuntaharjoittelua. Sen aikana opiskelijoiden kokemuksen mukaan tapahtui ainakin kahdenlaisia asioita. Yhtäältä opiskelija pääsi käytännössä kokeilemaan sitä, mitä oli teoriassa opiskellut ja oppimaan myös uutta käytännön kautta. Toisaalta hän sai myönteisiä kokemuksia suoriutuessaan työtehtävistä ja saadessaan rohkaisevaa palautetta työskentelystään. Monille opiskelijoille oli erittäin merkittävää se, että työntekijät hyväksyivät heidät vertaisinaan työyhteisönsä. Harjoittelusta saattoi alkaa pitempäänkin kestänyt työyhteys seurakunnassa.

Seurakuntaharjoittelu erittäin paljon. Harjoittelussa näki vähän kirkon työtä. Harjoittelupaikassa työskentely jatkui myös opintojeni loppuun saakka, se on vahvistanu ammatillista identiteettiäni. Pääsee tekemään käytännössä asioita. (4/7, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Erityisesti harjoittelut seurakunnassa ovat vahvistaneet tunnetta siitä, että sovellun kirkon työhön. Harjoittelut mahdollistavat sen, että pääsee kokeilemaan taitojaan käytännön tilanteissa. (4/27, nainen, diakoni.)

Vastausten perusteella näyttää siltä, että kaikilla kirkon alan opinnoilla oli pääsääntöisesti myönteinen vaikutus opiskelijan ammatilliseen identiteettiin. Näitä opintoja olivat teologiset perusopinnot, seurakuntatyön ammattiopinnot ja harjoittelut. Johtopäätöksenä on, että teologisilla perusopinnoilla on tuolloin erittäin suuri merkitys, mutta sen ohella voisi Diakissa olla tuolloin myös hieman enemmän seurakuntatyöhön liittyviä ammattiopintoja. Teologian opinnoissa on Raamatun ja kristillisen opin perustietojen op-

pimisen ohella tärkeää, että opiskelijoilla on myös mahdollisuus pohtia ja keskustella näihin liittyvistä kysymyksistä. Jos opiskelijalla olisi ensimmäisen vuoden aikana hieman vahvempi yhteys käytännön seurakuntatyöhön, sillä olisi todennäköisesti identiteettiä vahvistava merkitys. Toisen vuoden aikana olevat oman suuntautumisvaihtoehdon ammattiopinnot harjoitte- luineen vahvistavat hyvin ammatillista identiteettiä. Valmistumisvaiheessa loppujen lopuksi näytti siltä, että teoreettiset ja käytännölliset kirkon alan opinnot olivat olleet suhteellisen hyvin keskenään tasapainossa.

Huomionarvoista on, että yksikään opiskelija ei maininnut tässä yhteydes- sä opinnäytetyötä. Se on kuitenkin laaja, yksilöllinen opintosuoritus, mikä erityisesti opintojen loppuvaiheessa liittyy sisällöllisesti oman alan keskei- siin kysymyksiin. Ritokoski ja Valtonen esittivät oman tutkimuksensa pe- rusteella, että opinnäytetyö on keskeinen ammatillisen identiteetin kehitty- misen kannalta (Ritokoski & Valtonen 2003, 71). Vaikka väite olikin ehkä enemmän hypoteettinen kuin empiiriseen näyttöön pohjautuva, se on kui- tenkin ymmärrettävä ja helposti perusteltavissa. Jos opinnäytetyöprosessi ei vahvista kirkon alan ammatillista identiteettiä, on kriittisesti tarkasteltava sen yhteyttä muihin ammatillisiin opintoihin. Todennäköisemmin syy on kuitenkin se, että kysymys ”koulutukseen kuuluvista opinnoista” on ohjan- nut vastaajien ajatukset edellä mainittuihin opintokokonaisuuksiin, jotka on toteutettu selkeinä kokonaisuuksina ja joiden merkitystä itselle on hel- pampi arvioida. Opinnäytetyön merkitystä omalle oppimiselle on vaike- ampi välittömästi arvioida – varsinkin, jos se työ on ollut vielä kesken ky- selyyn vastattaessa.

7.2 Muut ammatillista identiteettiä vahvistaneet tekijät

Kysymys ammatillisesta identiteetistä ja sen muodostumisesta edellyttää laa- jempaa tarkastelua, kuin vain koulutuksen sisällön arviointia. Siksi opiskeli- joilta kysyttiin myös ”Mitkä muut tekijät ovat vahvistaneet kirkollista am- matillista identiteettiäsi?” (Kysymys 18.) Vastauksia annettiin ensimmäisen vuoden jälkeen 103, toisen vuoden jälkeen 84 ja valmistumisvaiheessa 85. Vastauksissa ilmaistut identiteettiä vahvistaneet tekijät ryhmiteltiin neljään pääluokkaan. Tekijöiden prosenttiosuudet laskettiin niiden kokonaismää- rästä. Pääluokat ja niiden osuudet kolmessa kyselyssä olivat seuraavat:

- 1) Koulutukseen liittyvät tekijät (32 % / 39 % / 43 %)
- 2) Seurakunnan työhön ja toimintaan liittyvät tekijät (32 % / 30 % / 42 %)
- 3) Henkilökohtaiset tekijät (24 % / 26 % / 13 %)
- 4) En osaa sanoa (12 % / 6 % / 1 %)

Ensimmäisen vuoden jälkeen identiteettiä vahvistavina pääluokkina olivat tasavahvasti kaksi ensin mainittua ja kolmannenkin osuus oli huomattava. Toisen vuoden aikana koulutukseen liittyvien tekijöiden merkitys vahvistui, mutta seurakunnan työhön ja toimintaan sekä henkilökohtaiseen elämään liittyvien tekijöiden merkitys pysyi lähes ennallaan. Valmistumisvaiheessa koulutukseen liittyvät tekijät olivat edelleen vahvistuneet, mutta vielä enemmän kirkon työelämään liittyvät tekijät. Näiden kahden luokan osuus vastauksista olikin yhteensä 85 %. Henkilökohtaisten tekijöiden merkitys väheni selvästi opintojen lähestyessä loppuaan ja neljännen luokan (”en osaa sanoa”) osuus väheni lähes olemattomaksi. Ammatillisen identiteetin vaikutukset näyttävät etenevän siis niin, että vaikka koulutus ja työelämä ovat sekä alku- että loppuvaiheessa yhtä merkittäviä tekijöitä, koulutuksen kasvava vaikutus alkaa hieman aikaisemmin työelämään verrattuna.

Koulutukseen liittyvissä tekijöissä oli kysymys toisaalta opintojen tai koulutusohjelman sisällöistä ja toisaalta opiskeluympäristöstä. Ensimmäisen vuoden aikana opiskeluympäristöllä, esimerkiksi oppilaitoksen ilmapiirillä, opiskelutovereilla ja opettajilla, oli suuri merkitys.

Opiskelukaverit ja ystävät, sillä niiden kanssa olen käynyt monta keskustelua uskon asioista ja niihin olen voinut luottaa täysin. Meidän koulun ilmapiiri on hyvä, avoin, lämmin ja kristillinen. (2/4, mies, nuorisotyön-ohjaaja.)

Toisenkin opiskeluvuoden jälkeen oppimisympäristöön liittyvät piirteet olivat edelleen tärkeitä. Opettajien osuus opiskelijan omien ammatillisten pohdintojen ja työotteen ohjaamisessa oli merkittävä. Sen ohella opintojen sisältöihin liittyvät seikat – erityisesti harjoittelut – alkoivat saada yhä enemmän painoa.

Kirkollisten aineiden opettajat, erityisesti diakoniaa opettaneet opettajat.

Toiset ovat saaneet minut epäilemään ja kyselemään, vaatimaan vastauksia. Toiset ovat opettaneet auttamaan lähimmäisiä ilman, että hyppään heidän kaivoonsa. He siis ovat auttaneet ymmärtämään, että ei pidä ottaa toisen kärsimystä omaksi, vaan auttaa kärsivä ylös kuopasta putoamatta sinne itse. (3/2, nainen, diakonissa.)

...Lisäksi pari opettajaa! Yksi opettaja on kannustanut minua opiskelemaan diakoniatyöntekijäksi, vaikka aluksi opiskelin ”vain” sosionomiksi. En kokenut keskustelujamme painostuksena vaan kannustuksena, sillä ala kiinnostoi minua, mutta asiaa piti kypsyttellä mielessä -> kirkon työntekijä, oma persoonani, omat näkemykseni uskonnosta. (3/22, nainen, diakoni.)

Seurakunnassa suoritettu 10 viikon työharjoittelu... sain olla seuraamassa ja toteuttamassa diakoniaa käytännössä. (3/4, nainen, diakoni.)

Valmistumisvaiheessa hyvään ilmapiiriin ja ryhmähenkeen liittyvät asiat koettiin edelleen merkittävinä. Onkin mielenkiintoista huomata, että myös ammattikorkeakoulussa voidaan kokea ”kurssimaista” yhteishenkeä, mikä oli tyypillistä aikaisemmille koulutusmuodoille. Koulutuksen rakenteethan ovat nykyisin hyvin erilaiset. Tutkituista nimenomaan nuorisotyönohjaaja-opiskelijat kertoivat tästä myönteisestä ryhmähengestä.

Suurimpia vahvistajia on kuitenkin koulun yleisilmapiiri, sekä opettajien henkilökohtainen tuki esim. pitkäkestoisessa ryhmässä. (4/12, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Ryhmähenkemme; siis nimenomaan itseni kanssa samaan aikaan aloittaneiden ryhmä: juurruimme toisiimme, teimme asioita yhdessä, teimme asioita yhteiseksi hyväksi, toisten mielipiteiden/näkökulmien arvostus ja kunnioitus, toisten uskon arvostus ja kunnioitus, asioiden pohtiminen, asioiden kyseenalaistaminen. (4/22, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Muita koulutukseen liittyviä tekijöitä olivat tässäkin kohdassa harjoittelut – nimenomaan muut kuin seurakuntaharjoittelut. Niissä moni opiskelija joutui arvioimaan kirkollista ammatti-identiteettiään osana laajempaa ammatillista identiteettiä.

Se, että olen saanut myös muissa harjoitteluissa toimia kirkon edustajana. Erityisesti harjoittelussa X:n merimieskirkossa, jossa kohtasin merimiehiä, rekkamiehiä, ulkosuomalaisia jne. kirkon työntekijänä. (4/6, nainen, diakoni.)

Harjoittelut sairaalassa ovat saaneet kiinnostumaan sairaanhoidosta mutta myös vahvistaneet kaipuuta sellaiseen työyhteisöön, jossa kristinuskoa arvostetaan. (4/16, nainen, diakonissa.)

Toisen vastausten pääluokan muodostivat seurakunnan työhön ja toimintaan liittyvät tekijät. Ensimmäisenä opiskeluvuotena omaehtoisella seurakunnassa työskentelemisellä tai vapaaehtoisena toimimisella näyttää olleen suuri merkitys. Osalla opiskelijoista jatkui yhteys omaan kotiseurakuntaan, osa oli löytänyt tehtäviä jostakin uudesta seurakunnasta tai kristillisestä järjestöstä. Myös kesätyöt, joita oli tarjolla erityisesti seurakuntien rippikoululeireillä, olivat hyvä mahdollisuus saada alaan liittyvää työkokemusta.

Olen samalla kun käyn koulua tehnyt välillä omalle seurakunnalleni töitä, siellä olen oppinut luomaan puheita ja hartauksia eri tilaisuuksiin. (2/22, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Olen pitänyt koulun ohessa pyhäkoulua kerran viikossa. Näin olen saanut olla yksi seurakunnan työntekijöistä, sekä opettaa oppimiani asioita (mukauttaen) toisille. (2/40, nainen, diakoni.)

Edellä mainittu kokemus – ”olen saanut olla yksi seurakunnan työntekijöistä” – toistui hieman eri sanoin monella vastaajalla. Siihen liittyi seurakunnan työntekijöiltä saatu myönteinen palaute, rohkaisu ja henkilökohtainen työnohjauksellinenkin tuki. Kahden vuoden jälkeen näiden tekijöiden osuus oli ensimmäisen vuoden jälkeisellä tasolla.

Valmistumisvaiheessa seurakunnan työhön ja toimintaan osallistumisen merkitys oli selvästi lisääntynyt identiteettiä vahvistavana tekijänä. Vastauksissa näkyi lukuvuosien välissä tehdyn kesätyön merkitys, samoin kuin pitkäkestoinen, ohjattu oheisharjoittelu. Työn ja harjoittelun ohella monet mainitsivat myös omaehtoisen ja vapaaehtoisen seurakunnan toimintaan osallistumisen. Niissä tapauksissa näkökulma oli vapaaehtoisen vastuunkantajan

roolin ja seurakuntalaisen roolin välimaastossa eikä niitä kaikissa tapauksissa pysty erottamaankaan toisistaan. Tältä osin tässä siis lähestyttiin osittain kolmatta pääluokkaa, henkilökohtaisia tekijöitä.

Olen ollut kaikki kesälomat työssä kirkon nuorisotyössä, se ja seurakunnan työntekijöiden kannustukset ovat antaneet voimaa opiskeluun. (4/28, nainen, diakoni.)

Kummiseurakunta-harjoittelu. Kun on koko opiskelun ajan ollut mukana seurakunnan toiminnassa diakonissan ohjauksessa. (4/26, nainen, diakonissa.)

Vapaaehtois pohjalta seurakunnan toiminnassa mukana olo ja muutenkin seurakunnan toimintaan osallistuminen osana omaa elämää! (4/30, nainen, diakoni.)

Kolmanteen pääluokkaan kuuluivat *henkilökohtaiset tekijät*. Siihen sisältyi muun muassa omaan hengelliseen elämään, perheeseen ja ystäviin sekä omaan pohdintaan ja elämänkokemuksiin liittyviä vastauksia. Niiden analysoinnissa pyrittiin erottamaan edellisessä kohdassa mainittu seurakunnassa vastuunkantajana toimiminen omaehtoisesta seurakunnan hengelliseen toimintaan osallistumisesta. Jälkimmäinen luokiteltiin henkilökohtaisiin tekijöihin muun oman hengellisen elämän hoitamisen kanssa. Tämäkin alue koettiin erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena tärkeäksi:

Oikeastaan samat asiat, jotka ennen vahvistivat vain kristillistä vakaumustani. Seurakuntayhteys, henkilökohtainen uskonelämä, erilaisten ihmisten kohtaaminen. Seurakuntayhteys ja uskon hoitaminen on kirkon työntekijälle ensiarvoisen tärkeää, ja on myös tärkeää tietää mitä muualla ihmiset ajattelevat, jotta heitä voisi auttaa. (2/2, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Toisen opiskeluvuoden aikana henkilökohtaisissa tekijöissä lisääntyi myös omaan ammatillisuuteen liittyvä pohdiskelu. Vastauksissa käsiteltiin kutsusta, auttamistyötä ja lähimmäisen kohtaamista. Mukana oli myös oman persoonan ja ammattikuvan välistä pohdintaa. Näissä identiteetin muotoutumisen vaiheissa myös opettajilla oli tärkeä asema.

On mahtavaa ja palkitsevaa osata kuunnella ja auttaa ihmistä hänen ongelmissaan ja olla hänelle tietynlainen tuki elämän varrella ja juuri siksi kirkollinen työ kiinnostaa minua. (3/32, nainen, diakonissa.)

Omat pohdinnat, voinko olla kirkon työntekijänä, kun olen normaalia paljon vilkkaampi, nauravampi ja puhuva ihminen (ei mene hirveän hyvin perinteisen diakonin muottiin). (3/22, nainen, diakoni.)

Oman lähipiirin, perheen ja ystävien, merkitys näkyi läpi koulutuksen. Vaikka tämän tuki korostui enemmän koulutuksen alussa, se mainittiin myös valmistumisvaiheessa.

Aviomies myös kannustaa ja auttaa, sekin on tosi iso juttu. (3/18, nainen, diakoni.)

Toisaalta myös lähimmäisten kannustus ja myönteinen palaute ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiä. (4/75, nainen, diakonissa.)

Henkilökohtaisiin tekijöihin liittyvien vastausten lisääntymisestä voi nähdä, että toisen opiskeluvuoden aikana ainakin osalla opiskelijoista vahvistui oma ammatillinen identiteetti, jossa koulutukseen ja elämäkokemukseen liittyvät tekijät alkoivat yhdistyä persoonalliseksi näkemykseksi. – Samankaltainen prosessi on ollut havaittavissa teologian opiskelijoilla soveltavien opintojen yhteydessä (Salomaa 2007, 358–361). Valmistumisvaiheessa henkilökohtaisiksi luokiteltavat tekijät kuitenkin selvästi vähenivät. Työelämään siirtymisen läheisyys ja koulutuksen kokonaiskuvan hahmottuminen merkitsivät sitä, että subjektiivinen, muista tekijöistä irrallinen tarkastelutapa ei ollut enää yleistä.

Ensimmäisen vuoden jälkeen 13 ja toisen vuoden jälkeen 5 vastausta sekä valmistumisvaiheessa vain yksi vastaus luokiteltiin neljänteen pääluokkaan, jossa vastaaja ei osannut nimetä mitään erityisiä identiteettiä vahvistaneita asioita. Osa oli sitä mieltä, että mikään ei ole vahvistanut ammatillista identiteettiä. Osa koki identiteettinsä vahvistuneen, mutta ei eritellyt sen syitä tarkemmin. Muutamat totesivat, että identiteetti oli heikentynyt tai sitä ei ole lainkaan. Vastausten määrän väheneminen loppua kohden kuitenkin osoittaa, että lähes kaikilla opiskelijoilla ammatillinen identiteetti

tuli selvemmäksi opintojen kuluessa. Tätä johtopäätöstä vahvistavat myös edellä olleet vastaukset.

7.3 Ammatillista identiteettiä heikentäneet tekijät

Identiteetin kehittyminen ei kuitenkaan ole suoraviivaista ja ongelmatonta. Vaikka tulokset loppua kohden olisivatkin myönteisiä, matkan varrella on monia seikkoja, jotka hidastavat ja vaikeuttavat identiteetin kehittymistä. Tätä selvitettiin kysymyksellä ”Ovatko jotkut tekijät hidastaneet, vaikeuttaneet tai estäneet kirkollisen ammatillisen identiteettisi vahvistumista?” (kysymys 19). Ensimmäisen vuoden jälkeen saatiin 108 vastausta, toisen vuoden jälkeen 79 ja valmistumisvaiheessa 81. Identiteettiä heikentäneitä tekijöitä kuvaavat ilmaisut ryhmiteltiin neljään pääluokkaan ja ilmaisujen osuudet niiden kokonaismäärästä laskettiin prosentuaalisesti. Pääluokat ja niiden prosenttiosuudet kolmessa eri kyselyssä olivat seuraavat

- 1) Koulutukseen liittyvät tekijät (41 % / 35 % / 45 %),
- 2) Henkilökohtaiset tekijät (30 % / 28 % / 12 %)
- 3) Kirkkoon liittyvät tekijät (6 % / 15 % / 20 %)
- 4) En osaa sanoa (23 % / 22 % / 23 %).

Koulutukseen liittyvät tekijät olivat joka kyselyssä suurin yksittäinen ryhmä ja niiden vaikutus oli valmistumisvaiheessa suurimmillaan. Toiseksi tärkein pääluokka opintojen alkupuolella oli *henkilökohtaiset tekijät*. Näiden merkitys kuitenkin väheni opintojen loppupuolella ja niitä tärkeämmäksi nousivat *kirkkoon liittyvät tekijät*. Neljännen pääluokan – *en osaa sanoa* – osuus pysyi koko ajan melko vakiona. Hieman alle neljännes vastauksista sijoittui tähän luokkaan.

Koulutukseen liittyvissä, identiteetin muodostumista heikentävissä tekijöissä oli kaksi keskeistä teemaa. Ensimmäinen oli Diakin sosionomikoulutuksessa sosiaalialan ja kirkon alan opintojen määrällinen suhde. Monet kokivat, että sosiaalialan opinnot korostuivat yllättävän paljon. Tämä tuli näkyviin erityisesti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen:

*Mielestäni koulutuksessa on liian vähän kirkollista opetusta ja välillä profloitu-
minen tapahtuu puhtaasti yhteiskunnalliselle puolelle. (2/11, nainen, diakoni.)*

Sosiaalialan jotkin opintokokonaisuudet ovat saaneet tympääntymään ja masentumaan. Ei saa opiskella sitä mikä kiinnostaa, vaan joutuu opiskella kaikkea mahdollista sosiaalityöstä... vaikka ymmärrän myös sen tarpeellisuuden. Balanssi on vain väärä. (2/41, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Jotkut vastaajat korostivat vain kirkollisten opintojen vähäisyyttä mainitsematta erikseen sosiaalialan opintoja. Ensimmäisen vuoden jälkeen edellä mainitulla tavalla ajattelivat lähinnä nuorisotyönohjaajaopiskelijat. Kriittiki väheni jonkin verran toisen opiskeluvuoden aikana, mutta ei poistunut. Tuolloin myös moni diakoniopiskelija oli samalla kannalla. Tämä näkemys oli esillä myös valmistumisvaiheessa:

Ehkä se, että kirkollisia opintoja on kuitenkin aika vähän. Eli jos koulutuksessa olisi joku selkeästi esim. 30 op kokonaisuus kirkollisille, niin olisi aikaa perehtyä ja saada sitä tietoa juuri siitä alasta, mikä kiinnostaa juuri itseä eniten. (3/17, nainen, diakoni.)

Se, että paljon on jäänyt kirkollisissa opinnoissa käsittelemättä tärkeitä asioita. Kirkolliset opinnot ovat liian hajanaiset ja niitä on aivan liian vähän. (4/6, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Diakonian opinnot ovat olleet liian ”keskitettyjä” yhteen opintokokonaisuuteen. Olisi mukavaa jos sen puolenvuoden voisi säilyttää, mutta myös lisätä diakonian opintoja koko koulutuksen ajaksi. (4/79, nainen, diakonissa.)

Myös epäonnistunut harjoittelu saattoi vaikuttaa identiteetin kehittymiseen ja jopa koko kirkollisen suuntautumisen uudelleen harkintaan:

Paska harjoittelu kirkon nuorisotyössä. Se pisti miettimään asioita uudelleen oikein kunnolla ja saikin tekemään ratkaisuja, jotka johtivat oikealle alalle, diakoniaan. (3/42, mies, diakoni.)

Toinen koulutukseen liittyvä ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentävä tekijä oli joidenkin ahdistavaksi tai jännitteiseksi kokemana opiskelu-

ilmapiiri. Sitä saattoivat heikentää muun muassa opilliset kiistakeskustelut, kirkollisen ja ei-kirkollisen alan opiskelijoiden väliset jännitteet, hengellisen yhdenmukaisuuden paine ja opiskelijoiden väliset ikäerot. Ilmapiirikysymykset olivat sekä opiskelijaryhmän sisäisiä että myös opettajista johtuvia ja niistä kertoivat erityisesti nuorisotyönohjaajaopiskelijaksi opiskelevat naiset ja diakonissaopiskelijat.

...Ehkä koulun oma vahva hengellinen ilmapiiri on välillä ahdistanut, koska tuntuu ettei se anna tilaa juuri tälle omalle prosessille, joka kuitenkin vaatii aikaa ja tilaa. Jokainen on tässä suhteessa yksilöllinen. (2/64, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Välillä tunnen pientä ahdistusta kaikesta tästä uskontolöpinästä. Uskon asioita käydään eri tavalla läpi, kuin olen tottunut. Olo ei ole niin ”vapaa”. Se on pistänyt miettimään miksi olen täällä. Uskon kuitenkin että sekin selviää ajan kanssa ja kun raamattu ja kaikki muut jutut tulevat vielä paremmin tunnetuksi. (2/86, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Opiskelijoiden keskuudessa vallitseva ahdasmielisyys ja toisten ratkaisujen ”tuomitseminen”. (3/9, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Kun aikaisemmin todettiin, että opiskeluryhmään liittyvillä ilmapiiriteikijöillä oli positiivinen vaikutus, niin tässä näkyy asian kääntöpuoli. Opiskelijoiden kokemukset vaihtelevat. Sen, minkä yksi saattaa kokea turvallisuutta lisäävänä ja yhteishenkeä vahvistavana, joku toinen kokeekin ahdistavana ja ulossulkevana. Tämä seikka haastaa opettajia ottamaan ryhmänsä huomioon kokonaisvaltaisesti ja tasapuolisesti. Se on toki keskinäinen haaste myös kaikille opiskelijoille, jotka ryhmään kuuluvat.

Opintojen loppuvaiheessa tuli selvästi näkyviin, että myös diakonissaopiskelijoiden ryhmässä oli jännitteitä. Osa oli alusta lähtien hyvin motivoitunut kirkon alan koulutukseen ja diakonissan työhön, osa taas ei ollut siitä lainkaan kiinnostunut. Huonosti motivoituneiden asenne vaikutti koko ryhmän ilmapiiriin ja hidasti enemmän motivoituneiden identiteetin kehittymistä. Tämä tuli valmistumisvaiheen vastauksissa esille.

Opiskelijaryhmässämme emme ole keskustelleet aiheesta lähestulkoon ollenkaan ennen tätä DAO-opintokokonaisuutta. Ryhmässämme on useita opiskelijoita, joiden kristillinen identiteetti on heikko. Muutamat tuntuvat lähestulkoon taistelleen opiskelujen ajan sitä vastaan, että kirkollista identiteettiä alkaisi muodostua. Heidän vastahankaisuutensa kaikkea kristillistä ja uskontoon liittyvää kohtaan on tukahduttanut keskustelua ja ilmeisesti hiljentänyt heitä, joilla oli alunperin kiinnostusta kristinuskon syventämisestä ja kirkollisen identiteetin kasvattamisesta kohtaan. Ensimmäisinä lukukausina tuntui, että kaikki uskontoon ja hengellisyyteen liittyvä oli kielletty puheenaihe sairaanhoitaja & diakonissa -ryhmässämme. Surullista. (4/72, nainen, diakonissa.)

Olen joiltain osin kokenut luokkakavereiden motivaation ja kiinnostuksen puutteen haitanneen omaa ammatillista kasvuani kirkon työhön. Onneksi on ollut myös niitä motivoituneita tapauksia. (4/78, nainen, diakonissa.)

Toinen pääluokka oli *henkilökohtaiset tekijät*. Vastaukset sisälsivät hyvin erilaisia ajatuksia eivätkä muodostaneet mitään selkeitä temaattisia alaryhmiä. Monet kävivät mielessään vielä kahdenkin vuoden jälkeen pohdintaa siitä, riittääkö ammattitaito vastaamaan työn haasteisiin tai riittääkö oma hengellinen vakaumus kirkon työhön. Tähän liittyi pohdiskelu siitä, millaisena muut ihmiset näkevät seurakunnan työntekijän.

Ehkä se on hidastanut, että riittääkö omat taidot sitten kun valmistuu niin toimimaan nuorisotyönohjaajana. Sekin on mietityttänyt, että riittääkö oma hengellisyys. Jos seurakunnassa meinaa tehdä töitä, niin omat elämän arvot pitäisi olla kunnossa. Kyllä ne on kunnossa, silti aina välillä mietityttää. (3/55, mies, nuorisotyönohjaaja.)

... aika monen ihmisen suhtautuminen minuun meinasi muuttua kuultuaan, että opiskelen kirkollista alaa. Esim. he olivat aluksi varovaisia puheissaan ja tuli olo ikään kuin olisin jotenkin parempi ihminen... (3/21, nainen, diakoni.)

Joillekin uusien asioiden opiskelu oli hidasta. Kysymys saattoi olla yleisistä

oppimiseen liittyvistä vaikeuksista tai sitten erityisesti kirkollisten ja teologisten pohjatietojen vähäisyydestä. Tällöin vertailu opiskelutovereihin saattoi aiheuttaa huonommuudentunnetta.

Välillä tuntuu että osa asioista joita koulussa käydään menee aivan ohitse ja minun on paljon vaikeampi sisäistää niitä kuin muiden ja varsinkin liian lyhyessä ajassa (2/48, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Ennen rippikoulua ei ollut mitään pohjaa rakentaa uskoa millekään. Kotona ei puhuttu uskonnosta eikä se tuntunut tärkeältä asialta. Nyt tuntuu että olen vähän jäljessä tässä teoriaosuudessa. Ensimmäisen Raamattuni osin (ja aloin tutkimaan tarkemmin) vasta aloittaessani opiskelut täällä. (2/54 nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Henkilökohtaisiin tekijöihin kuuluivat myös perheen tai lähiympäristön tuen puuttuminen, opiskelijan väsymys ja saamattomuus sekä se, että jokin toinen ala olikin alkanut kiinnostaa enemmän. Tähän luokkaan kuuluvien tekijöiden osuus kuitenkin pieneni selvästi opintojen loppua kohti mentäessä, ja se oli valmistumisvaiheessa pienin (12 % vastauksista) mainituista neljästä luokasta. Monet osasivat siinä vaiheessa myös suhtautua näihin kysymyksiin ymmärtävästi.

Korkeintaan jotkin koulutuksen ulkopuolelta tulleet tekijät ja omat elämäntilanteet, mutta eipä näitä tekijöitä liiemmin ole. (4/16, mies nuorisotyönohjaaja)

Kolmas pääluokka, *kirkkoon liittyvät tekijät*, ei ollut kovin keskeinen vielä opintojen alkuvaiheessa – ensimmäisen vuoden jälkeen niiden osuus kaikista vastauksista oli 6 %. Sen merkitys kuitenkin lisääntyi koko ajan opintojen edetessä. Osa opiskelijoista empi kirkon töihin hakeutumista, koska näki siinä ongelmia. Ne liittyivät lähinnä kirkon sisäisiin oppikiistoihin, eettisiin kannanottoihin, kirkon maallistumiseen tai kirkon työntekijöiden moraaliin. Vastauksista ei hahmottunut mitään yhtenäistä linjaa, vaan osa piti kirkkoa liian vapaamielisenä ja osa liian tiukkana. Näkemykset eivät olleet vain mielikuvia, vaan ne perustuivat useimmiten jo omiin työ- tai harjoittelukokemuksiin.

Kirkon johtajiston (piispat ja herrat) pyrkimys miellyttää kaikkia, paine kirkossa mukautua kaikessa maailman muottiin, ihmisjohtoinen ja byrokraattinen hallinto... (2/26, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Muutammat negatiiviset kohtaamiset kirkon työntekijöiden kanssa, kun näkemykset eivät kohtaa, ja saat sellaista palautetta että olet täysin väärässä. (3/33, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Kirkko ei hyväksy minun seksuaalista identiteettiäni, joten on hieman hankalaa pitää seurakuntaa kovin hyvänä vaihtoehtona työnantajana. (2/84, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Valmistumisvaiheessa kirkkoon liittyvien tekijöiden osuus lisääntyi. Se oli 20 % kaikista tämän kysymyksen vastauksista. Ajatukset olivat edelleen kahtalaisia. Joidenkin mielestä kirkko oli kannanotoissaan liian epämääräinen ja linjaton. Toisten mielestä se otti tietyissä kysymyksissä liian jyrkästi kantaa.

Kirkko ei ota rohkeasti kantaa asioihin eli kirkossa kierrellään ja kaarrelaan sekä puhutaan ja annetaan ympäröiväitä vastauksia esimerkiksi homoseksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Minusta on erinomainen asia, että Helsingin seurakuntayhtymä on tarttunut härkää sarvista ja aloittaa ”Jesse diggaa sua” -kampanjan, koska on todellinen huolenaihe ja/tai ongelma, että nuoret aikuiset katoavat kirkosta, ovat niin sanotusti katoava luonnonvara. (4/20, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Luterilaisen kirkon viime vuosien kehitys toisinajatteli joita ulos potkivaksi instituutioksi. Tämä on saanut harkitsemaan, että onko oma paikkani jossain järjestössä vai seurakunnassa. (4/56, mies, diakoni.)

Kirkkoon liittyvien tekijöiden osuuden lisääntyminen opintojen edetessä on luonnollista, sillä työelämään siirtymisen vaihe tuli opiskelijoille koko ajan yhä ajankohtaisemmaksi. Kirkko työympäristönä ja työnantajana muuttui valmistumisvaiheessa yhä henkilökohtaisemmaksi ajatukseksi ja todellisuudeksi.

Neljäs pääluokka koostui vastauksista, joissa todettiin, että ammatillista identiteettiä heikentäviä seikkoja ei ole ollut tai niitä ei tule mieleen. Opintojen kaikissa vaiheissa näitä vastauksia oli yli viidennes kaikista. Määrää voi pitää merkittävänä ja se oli valmistumisvaiheessa toiseksi suurin pääluokka. Suurin oli siis koulutukseen liittyvät tekijät. Kouluttavien oppilaitosten ja koulutuksen kehittämisen kannalta tämä on hyvä tulos. Kun identiteettiä heikentäviä tekijöitä lähdetään korjaamaan, on periaatteessa helpompi vaikuttaa koulutusjärjestelmän sisällä oleviin kuin sen ulkopuolisiin tekijöihin.

Ensimmäisessä pääluokassa, koulutukseen liittyvissä tekijöissä sosiaalialan ja kirkon alan opintojen suhteeseen liittyvät näkemykset tulivat selvästi esille. Niiden johdosta on tarpeen miettiä erityisesti ensimmäisen vuoden kirkon alan opintojen sisältöjä ja jaksotusta Diakin sosiaalialan koulutusohjelmassa. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että tämän tutkimuksen tehtävänä oli selvittää ainoastaan kirkollisen ammatillisen identiteetin kehittymistä. Näin ollen vastaukset eivät ensisijaisesti kerro siitä, miten sosiaalialan ammatillinen identiteetti on kehittynyt tai miten sosiaalialan opintoja pitäisi kehittää. Vielä on korostettava sitä, että tutkittujen ammattikorkeakoulujen koulutusnäkömyksen mukaan kirkon alan ja toisaalta sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden opinnot tai ammatilliset identiteetit eivät ole irrallisia toisistaan. Siksi opetussuunnitelmia ja niiden kehittämistä pitää pyrkiä tarkastelemaan aina kokonaisuutena.

7.4 Muita arvioita ammatillisen identiteetin kehittymisestä

Opiskelijoille annettiin vielä mahdollisuus vastata vapaasti kysymykseen ”Mitä muuta haluat kertoa kirkollisesta ammatillisesta identiteetistäsi?” (kysymys 20). Ensimmäisen vuoden jälkeen annettiin 68 vastausta, toisen vuoden jälkeen 58 ja valmistumisvaiheessa 49. Aineistosta löydettyt ilmaisut ryhmiteltiin neljään pääluokkaan ja ilmaisujen osuudet niiden kokonaismäärästä laskettiin prosentuaalisesti. Pääluokat ja niiden osuudet kolmessa eri kyselyssä olivat seuraavat

- 1) Vahvistuva identiteetti (56 % / 51 % / 61 %),
- 2) Heikko tai epäselvä identiteetti (12 % / 19 % / 20 %),
- 3) Identiteetti muualla (4 % / 2 % / 2 %)
- 4) Muuhun kuin identiteettiin liittyvä vastaus (29 % / 29 % / 16 %).

Vastausten määrät olivat pienempiä kuin aiemmissa kysymyksissä eli monet vastaajat kokivat tärkeimmän tulleen jo sanotuksi. Sisällöllisesti tässä kohdassa toistuikin monia jo kerrottuja seikkoja. Vastausten ryhmittyminen eri luokkiin antoi kuitenkin vielä mahdollisuuden tarkastella identiteetin muodostumisen vaiheita ja tekijöitä kokonaisvaltaisesti.

Vastaukset osoittivat, että suurin osa opiskelijoita koki kirkollinen identiteettinsä olleen kehittymässä hyvään suuntaan. Koulutuksen alusta lähtien yli puolet vastauksista luokiteltiin ryhmään *vahvistuva identiteetti*. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana oli jo tapahtunut muutoksia, vaikka monet kokivat identiteettinsä olevan vasta muotoutumassa. Opiskelijat näkivätkin identiteetin kehittymisen prosessina, joka vaatii aikaa ja tukea. Siihen kuului myös keskeneräisyyden tunne.

Se on vielä kehittymässä. Olen vielä varsin alkuvaiheessa opintoja. Toivon opintojen tukevan ammatillisen identiteetin kehittymistä. Tähän mennessä näin on vaikuttanut olevan. (2/16, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen seurakunnassa työskentely ei tunnu läheskään niin kaukaiselta ajatukselta, kuin koulua aloitellessa. (2/37, nainen, diakonissa.)

Identiteetti kasvaa vähitellen ja opettajienkin pitäisi rohkaista sitä kannustamalla esim. Raamatun tutkimiseen. (2/65, nainen, diakoni.)

Joillakin identiteetti tuntui olevan hyvin vahva jo ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen:

Olin jo pari vuotta aiemmin ennen koulutukseen hakeutumista päättänyt, että haluan kirkon nuorisotyönohjaajaksi ja se vakaumus elää edelleen. Haluan todellakin valmistua täältä ja päästä kirkkoon töihin... (2/17, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Kahden opiskeluvuoden jälkeen oli edelleen kokemuksia siitä, että identiteetti oli vielä kehittymisvaiheessa. Mukaan oli tullut kuitenkin sävyjä ammatillisen ajattelun vahvistumisesta. Tähän olivat vaikuttaneet muun mu-

assa seurakuntaharjoittelut.

Olen opiskelija, mutta silti jo tuntuu, että haluaisin tehdä työtä diakonisana. Olen kasvanut tulevaan työhöni hyvin positiivisesti ja kasvaminen jatkuu vielä ja tiedän, että en ole täysin valmis diakonissaksi, mutta tavoitteenani on tulla hyväksi ammattilaiseksi. (3/24, nainen, diakonissa.)

Harjoittelu seurakunnassa on tehnyt ihmeitä ja nyt todella voin kuvitella olevani joskus seurakunnassa töissä. (3/13, nainen, diakoni.)

Valmistumisvaiheessa opiskelijat näkivät identiteetin kehittymisen jo konkaisemmin ja pystyivät arvioimaan opintojen eri vaiheita erikseen. Toiset näkivät sen nousujohtoisena prosessina. Toisten mielestä se oli edestakainen liike, jossa alun korkea motivaatio heikkeni välillä paljonkin, mutta vahvistui sitten taas loppua kohti. Tämä kehityshän oli havaittavissa edellä jo vastausten määrällisen analyysin yhteydessä ja se näkyi selvimmin diakonissakoulutuksessa.

Ammatillinen identiteetti on vahvistunut koulutuksen aikana. Opiskelujen alkaessa en olisi voinut kuvitella itseäni kirkon työntekijäksi. Tällä hetkellä olen suuntautumassa seurakuntaan erittäin vahvasti. (4/37, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Alussa motivaatio kirkon työhön oli suuri, mutta opiskelujen kuluessa se pääsi hiipumaan. Tämä johtui pääosin siitä, että seurakuntaharjoittelu ja kirkon alan ammattiopinnot ovat opintojeni lopussa ja niitä sai odottaa niin kauan. Kirkollisten ammattiopintojen aikana motivaatio nousi huomasti ja kirkollinen ammatillinen identiteetti on alkanut pikkuhiljaa muotoutua. (4/49, nainen, diakonissa.)

Valmistumisvaiheessa katsottiin myös eteenpäin. Identiteetin kasvu nähtiin pitkänä ja ehkä hitaanakin prosessina, joka tulisi jatkumaan myös tulevaisuudessa. Tässä suhteessa työelämään siirtyminen oli jatkoa opiskelulle.

Uskoisin, että ammatillinen identiteettini vahvistuu työssä olemisen myötä. (4/43, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Se kehittyi varmasti pikku hiljaa töissä ollessa ja siksi olenkin onnellinen saadessani tehdä diakoniatyötä valmistuttuani. (4/21, nainen, diakoni.)

Jotkut opiskelijat kokivat kirkollisen ammatillisen identiteetin *heikoksi tai epäselväksi*. Varsinkin koulutuksen alkuvaiheessa joillekin aiheutti epävarmuutta oman vakaumuksen pohdinta. Monilla oli myös melko vähän kokemusta seurakunnan työstä. Kun seurakuntaharjoittelut olivat vielä edessäpäin, työhön liittyvään käytännön osaamiseen liittyi epävarmuutta. Jotkut olivat kiinnostuneita enemmän kirkon alan opinnoista kuin itse työstä.

Nyt on kriisi menossa. Horjun edestakaisin uskon ja epäuskon rajalla tietämättä kumpaan suuntaan lähtisin. (2/23, nainen, diakonissa.)

Itselläni ei ole mitään aiempaa kokemusta seurakuntatyöstä ja oma kokemattomuus vaivaa. Varsinkaan, kun ei ole ollut vielä edes seurakuntaharjoittelua. En ole myöskään erityisen hyvä esiintyjä, enkä koe esim. erilaisten hartauksien pitoa tai erilaisia leirejä omakseni. Eniten minua kiinnostaa yksittäisten ihmisten tapaaminen ja keskustelu. Omat mahdolliset vahvuudet kirkollisessa ammatissa ovat vielä hakusessa. (2/39, nainen, diakoni.)

Tällä hetkellä en koe olevani kovinkaan motivoitunut kirkon töihin. Haluan kuitenkin sisällyttää sen opintoihini, koska koen kirkollisista opinnoista olevan muuten apua, mihin työhön sitten menenkin. (3/42, nainen, diakoni.)

Valmistumisvaiheessa tähän pohdintaan liittyi kysymys kirkon opetuksen ja oman ajattelun suhteesta. Opiskelijat ilmaisivat kyllä motivaatiota kirkon työhön, mutta epäilivät toisaalta kirkon opetuksen olevan erilaista kuin oma ajattelu.

Se on kaksijakoinen. Toisaalta kirkon työ kiinnostaa kovasti ja tuntuu, että siihen on kutsumus. Toisaalta tuntuu, että kirkko nakertaa omaa kivijalkaansa jatkuvasti eikä ota tarpeeksi rohkeasti kantaa kristillisen uskon puolesta. Kirkon työntekijä voi tulevaisuudessa olla ymmällään ihmisten kysyessä mitä kirkko opettaa mistäkin asiasta. (4/3, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Nykyään pelkään vastata uskoani koskeviin kysymyksiin ”niin kuin kirkko opettaa”, koska en uskalla täysin sitoutua siihen. Uskon, niinkuin Raamattu opettaa, mutta opettaako kirkko enää Raamattua? (4/27, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Muutamat vastaajat – ensimmäisen vuoden jälkeen kolme, toisen vuoden jälkeen sekä valmistumisvaiheessa yksi – totesivat ammatillisen identiteettinsä olevan jossain *muualla* kuin tämänhetkisen koulutuksen tarkoittamissa tehtävissä. Heille tuntui olevan selvää, että valmistuttuaan he eivät hakeudu tämän koulutuksen mukaisiin tehtäviin, vaan esimerkiksi teologian opintoihin. Näiden opiskelijoiden osuus kokonaismäärästä oli siis kuitenkin hyvin pieni.

Muuhun kuin identiteettiin liittyvissä vastauksissa toistui pääasiassa samoja, lähinnä koulutuksen sisältöön tai omaan motivaatioon liittyvät asioita, joita oli tullut esille jo edellisissä kysymyksissä. Tämä kysymys antoi kuitenkin mahdollisuuden myös oman tunnetilan kertomiseen:

Minusta on ihana opiskella alaa ja toivon, että joku päivä minusta tulee hyvä työntekijä (oli se sitten kirkon tai kunnan palveluksessa). (2/49, nainen, diakoni.)

8 OPISKELIJOIDEN KÄSITYKSET KOULUTUKSEN KEHITTÄMISTARPEISTA

Pitkittäistutkimus tarjosi myös luontevan mahdollisuuden selvittää opiskelijoiden käsityksiä koko koulutuksen kehittämistarpeista. Niinpä viimeiseen kyselyyn liitettiin vielä yksi kysymys: ”Miten haluaisit kehittää käymääsi kirkon alan koulutusta?” (kysymys 21).

Tähän liittyviä johtopäätöksiä voitiin tehdä toki muidenkin kysymysten avulla. Tämän viimeisen, kokoavan kysymyksen kautta haluttiin kuitenkin tarjota opiskelijoille mahdollisuus nostaa esille juuri heille itselleen tärkeitä kehittämiskohtia. Tässäkin kohdassa on huomattava, että tutkimuksen tähtäyspiste ja sitä kautta kysymyksen muotoilu liittyi nimenomaan kirkolliseen koulutukseen. Asiaan liittyy se edellä mainittu haaste, että lähtökohdaisesti koulutusohjelmia tulisi tarkastella kokonaisuuksina – sairaanhoitajan, sosionomin ja yhteisöpedagogin koulutuksina, joihin integroituvat kirkollisesti kelpoistavat sisällöt. Kun yhteiskunnallinen ja kirkollinen osaaminen nivoutuvat toisiinsa, niitä tuottavia opintoja ei ole kaikin osin helppo erottaa toisistaan. Tämä varaus on pidettävä mielessä, kun tutkimustehtävän mukaisesti tässä viimeisessäkin kohdassa arvioidaan vain kirkon alan opintoja ja niiden kehittämistä.

Kysymykseen saatiin 81 vastausta. Aineiston analyysissä koulutuksen kehittämiseen liittyvät ilmaisut luokiteltiin neljään pääluokkaan. Pääluokat ja kehittämisilmaisujen osuudet kokonaismäärästä olivat:

1. Koulutuksen sisältö (52 %)
2. Koulutuksen rakenne ja toteuttaminen (24 %)
3. Yhteydet työelämään (15 %)
4. Ei kehittämistoiveita (8 %)

Selvästi suurimman pääluokan muodostivat *koulutuksen sisältöön* liittyvät

vastaukset, joita oli yli puolet kaikista. Tämän luokan 56 maininnasta 46 liittyi teologiaan ja kirkon alan opintoihin. Tämä teema tuli esiin jo edellisten kysymysten yhteydessä. Opiskelijoiden hyvin selkeä kanta oli, että teologia ja kirkollisia opintoja tulisi olla enemmän. Osa maininnoista oli yleisellä tasolla. Opiskelijat toivoivat lisää muun muassa kirkollisia (4/8, 4/26, 4/64, 4/78), kirkon alan (4/20, 4/22, 4/28, 4/55), kristillisiä (4/53) tai kristillisen uskon ja hengellisyyden (4/37) opintoja sekä teologiaa (4/38), kirkollisuutta (4/26) ja kirkollisia juttuja (4/44).

Tarkemmin ilmaistut sisällölliset toiveet kohdistuvat Raamatun tuntemiseen ja opettamiseen, kirkon opin ymmärtämiseen ja käytännön seurakuntatyön sisältöihin. Näistä teemoista Raamattu mainittiin useimmin.

Enemmän raamattuopetusta ja opetusta siitä miten opettaa Raamattua. (4/9, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Koulutuksessa voisi olla enemmän Raamatusta asiaa. Raamatun tunteminen jää oman harrastuneisuuden varaan. Muuten koulutus antaa mielestäni hyvät eväät kirkon työntekijäksi. (4/36, nainen, nuorisotyönohjaaja.)

Haluaisin ottaa mukaan enemmän ihan tavallisia raamattutunteja (tämä on tärkeää, sillä useilla opiskelijoilla Raamatun tuntemusta ei ole lainkaan). (4/66, nainen, diakonissa.)

Kaksi opiskelijaa viittasi opiskelijajärjestön laatimaan vetoomukseen, joka oli suunnattu kouluttaville oppilaitoksille kirkollisen opetuksen lisäämiseksi. Toinen heistä kirjoitti:

... valmistimme vetoomuksen kirkon nuorisotyönohjaajia valmistaville oppilaitoksille (KPAMK ja DIAK). Tuossa vetoomuksessa on käsitelty niitä asioita, joita itsekkin haluaisin kirkon alan koulutukseen lisää eli ainakin Raamattuun ja käytännön asioihin liittyvää opetusta. Muuten olen tyytyväinen oman koulutusohjelmani opintoihin. (4/17, mies, nuorisotyönohjaaja.)

Lisäksi kirkon alan opinnoissa mainittiin muun muassa jumalanpalvelu-

selämään (4/8, 4/60, 4/68), sielunhoitoon (4/51, 4/66), virsiin (4/66, 4/76), rippikouluun (4/7, 4/45) ja rukoukseen (4/47) liittyvä opetus.

Muissa koulutuksen sisältöä koskevissa kehittämistoiveissa tuli jälleen esille kirkon alan opintojen suhde sosiaalialaan. Näkemykset olivat kahtalaiset. Yhtäältä toivottiin, aikaisempien vastausten tapaan, että sosiaalialan opin-
toja olisi vähemmän. Toisaalta taas esitettiin, että sosiaalialan opinnot voi-
taisiin sisällyttää täysimääräisinä tutkintoon. Myös diakonissakoulutukseen
toivottiin lisää sosiaalialan sisältöjä.

...ja sosiaalipuolellakin enemmän perustietoja esim. sosiaaliturvasta. Kaikki tieto on hyväksi! (4/26, nainen, diakoni.)

*Olin myös pettynyt siitä että kaksoiskelpoisuus vei sosionomi-opintojen si-
sällöstä osan pois. Diakoniksi haluavat voisivat opiskella ensin sosionomiksi
ja sitten lisäopintojen avulla diakoniksi. (4/75, nainen, diakoni.)*

Tämän lisäksi oli toivomuksia siitä, että koulutukseen voisi sisältyä myös
musiikkia, erityisesti kitaransoiton opetusta (4/25, 4/30, 4/38, 4/64).

Noin neljäsosa vastauksien sisältämistä kehittämistoiveista liittyi *koulutuk-
sen rakenteeseen ja toteuttamiseen*. Muutamat vastaajat kiinnittivät huomiota
kaksoiskelpoisuuden tuottavien opintojen kuormittavuuteen ja olivat val-
miita pidentämään koulutusta puolella vuodella, jotta työn määrä tasaantui-
si (4/10, 4/20, 4/36). Kirkon alan sisältöjen ajoittumista tasaisemmin kou-
lutuksen eri vaiheisiin pidettiin myös yhtenä ratkaisuna (4/29, 4/56, 4/80).
Tehtävien kasautuminen lisää myös opintojen keskeyttämiseriskiä.

*Jos tehtäviä todella täytyy olla näin paljon, olisi opiskelijaystävällisem-
pää hajauttaa niitä pidemmälle aikavälille. Opiskelijoiden turha kuor-
mitus lisää opintojen keskeyttämistä ja valmistumisen viivästymistä eten-
kin knto+sosionomi-opiskelijoilla, moni samana vuonna aloittanut opis-
kelijatoverini on keskeyttänyt opinnot tai laittanut tilapäisesti jäihin tä-
män vuoksi. Oma valmistumiseni myös viivästyy. Kokemus kerääntyvistä
tehtävistä, vaikka kokoajan tehtäviä tekisi, on masentavaa. (4/63, nai-
nen, nuorisotyönohjaaja.)*

Myös tässä yhteydessä nousi esiin kysymys diakonissaopiskelijoiden ryhmien heterogeenisuudesta. Asia oli jo esillä luvussa 7.3. Eräs vastaaja painotti, että tähän tulisi kiinnittää huomiota jo opiskelijavalintojen yhteydessä.

Sairaanhoitaja-diakonissaksi opiskelemaan ei pitäisi valita ihmisiä, jotka eivät arvosta kirkkoa ja kristinuskoa. Hakuvaiheessa, lähinnä opettajien tekemissä haastatteluissa, pitäisi paneutua selvittämään, haluaako hakija opiskelemaan muustakin syystä kuin pelkästään siitä, että ko. opintoihin on helpompi päästä kuin esim. tavallisen sairaanhoitajan opintoihin. Minun mielestäni on todella törkeää ja lähestulkoon halventavaa sekä diakia että muita opiskelijoita kohtaan, jos opiskelijaryhmään valitaan ihmisiä, jotka vastahankaisella asenteellaan sabotoivat avointa keskustelua ja tyrmäävät joidenkuiden idulla olevan motivaation kristillisyyttä ja kirkon työtä kohtaan. (4/72, nainen, diakonissa.)

Osa vastaajista toivoi koulutuksen läheisempää yhteyttä työelämään, mikä luontevimmin toteutuu harjoittelujen kautta (4/7, 4/18, 4/25). Tämä toive kiteytyi usein sanoihin ”enemmän käytäntöä” (4/1, 4/12, 4/13, 4/62, 4/67).

Enemmän pitkäaikaista harvempaa ihmisten kohtaamista ja todelliseen työelämään sitouttamista. Esimerkiksi kerran viikossa tai kahdessa jos tapaisi esim. jotakuta diakonian asiakaskuntaan kuuluvaa henkilöä koko koulutuksen ajan tai ainakin vuoden ja pitäisi hartauksia ynnä muita diakonin tehtäviin kuuluvia toimintoja opiskelun ohella vaikka vain muutamana kerran vuodessa, voisi oma ammatillisuus saada paljon lisää eväitä. (4/3, nainen, diakoni.)

Lisäisin seurakunnassa tapahtuvia työharjoitteluja. Heti opintojen alussa olisi jo hyvä päästä tutustumaan seurakuntaan. (4/67, nainen, diakonissa.)

Muutamilla vastaajilla ei ollut erityisiä koulutuksen kehittämistoiveita, vaan he halusivat tässä kohtaa kertoa vain oman tyytyväisyytensä. Eräs heis-

tä korosti, että oppimista voi tapahtua myös koulutusohjelman ja oppilaitoksen ulkopuolellakin.

Olen tyytyväinen saamaani opetukseen. Meitä on alusta asti kehoitettu itseenäiseen tutustumiseen ja osallistumiseen seurakunnan toimintaan sekä Raamatun lukemiseen. Pelkät kurssit eivät riitä, on oltava itse halukas oppimaan lisää... (4/70, nainen, diakonissa.)

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kasvu kirkon työntekijäksi -hankkeen pitkittäistutkimus kohdistui kaikkiin suomenkielisiin diakonia- ja nuorisotyöalojen opiskelijoihin, jotka aloittivat opintonsa Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa nuorten koulutuksen aloituspaikoilla lukuvuonna 2004–2005. Näitä opiskelijoita seurattiin koko opintojen ajan valintakokeista valmistumiseen saakka. Ensimmäinen tutkimusraportti ilmestyi vuonna 2005. Siinä selvitettiin valintakokeissa tehdyn kyselyn perusteella, keitä ovat koulutukseen hakeneet, mikä on heidän motivaationsa kirkolliseen ammatilliseen koulutukseen ja työhön sekä mikä on heidän käsityksensä ammatillisista valmiuksistaan. Toisessa, vuonna 2007 ilmestyneessä raportissa, kuvattiin ammatillisen motivaation, osaamisen ja identiteetin kehittymistä kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Tämä kolmas tutkimusraportti jatkoi edellä mainittujen väliraporttien viitoittamilla linjoilla ja pyrki muodostamaan kokonaiskuvan ammatillisen motivaation, osaamisen ja identiteetin muutoksista koko koulutuksen aikana. Tutkimusaineistona olivat *Kasvu kirkon työntekijäksi* -hankkeen seurantalutkimuksen kaikki neljä kyselyä. Ensimmäinen kysely tehtiin paperilomakkeilla ja toisesta kyselystä lähtien kyselyt tehtiin internet-pohjaisella Webropol-ohjelmistotyövälineellä. Vastaukset analysoitiin sekä tilastollisin että laadullisin menetelmin.

Ensimmäisen kyselyn vastausprosentti valituksi tulleiden osalta oli 76 %, toisen kyselyn 67 %, kolmannen 59 % ja neljännen 62 %. Diakonisen hoitotyön opiskelijoiden vastausaktiivisuus oli muita suuntautumisvaihtoehtoja alhaisempi erityisesti toisessa ja kolmannessa kyselyssä, mikä viittaa opiskelijoiden vähäisempään kiinnostukseen kirkon alan opintoihin. Läsnä olevien opiskelijoiden määrä väheni opintojen aikana 227:stä 170:een eli 55 opiskelijaa (24 %), joten opiskelijoiden eri syistä tapahtunut liikkuvuus oli huomattavaa. Tätä liikkuvuutta – mikä useimpien kohdalla tarkoitti opintojen keskeytymistä – esiintyi erityisesti diakonia-alan koulutuksissa. Mo-

lemmissä suuntautumisvaihtoehdoissa opiskelijamäärä pieneni noin kolmanneksen. Nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla liikkuvuus oli vähäisempää, mikä saattaa viitata näiden koulutusryhmien suurempaan sosiaaliseen kiinteeseen. Siitä saatiin viitteitä myös opiskelijoiden vastauksista.

Opiskelijat olivat selvästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin. Tosin uskonnollisuus on muuttumassa, mikä näkyi esimerkiksi siinä, että suhde herätysliikkeisiin ja hengellisiin liikkeisiin ei ollut kovin kiinteä. Liikkeiden merkitys myös väheni opintojen kuluessa. Eniten kannatusta saivat evankelisuus, kansanlähetys, Tuomas-messuyhteisö ja yhteiskristillisuus. Perinteisten luterilaisten herätysliikkeiden kannatus näyttää olevan heikkenemässä ja ei-luterilaiset vaikutteet ovat nousemassa niiden rinnalle.

Toisaalta valmistumisvaiheessa lähes yhdeksän kymmenestä opiskelijasta uskoi Jumalaan niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa. Tässä suhteessa opiskelijat olivat merkittävästi uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin, mutta hieman vähemmän uskonnollisia kuin seurakuntien työntekijät. Opiskelijoiden uskonnollisuus nousi selvästi viimeisen vuoden aikana. On kuitenkin oletettavaa, että opiskelijoiden ja työntekijöiden ero kaventuu edelleen siinä vaiheessa, kun opiskelijat siirtyvät työelämään evankelis-luterilaisen kirkon palvelukseen. Opiskelijoiden uskonnollisuutta kuvasi myös se, että valmistumisvaiheessa 68 % kuvasi arvolla 9–10 (asteikolla 1–10) Jumalan tärkeyttä omassa elämässään.

Neljä viidesosaa opiskelijoista koki valmistumisvaiheessa, että oma usko oli kasvanut vähitellen. Kuusi prosenttia vastasi tulleen uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana. Tulos on samankaltainen seurakunnan työntekijöilläkin.

Kirkon alan opintoihin motivoivista tekijöistä muodostettiin valmistumisvaiheessa neljä motivaatioulottuvuutta, jotka olivat *hengellinen kutsumus*, *auttamismotivaatio*, *välineellinen motivaatio* ja *muiden vaikutus*. Voimakkaimmat olivat hengellinen kutsumus ja auttamismotivaatio. Jälkimmäinen oli kaikissa suuntautumisvaihtoehdoissa korkea, sen sijaan hengellinen kutsumus oli diakonissaopiskelijoilla hieman heikompi ja vastaavasti välineellinen kutsumus hieman vahvempi kuin muilla.

Auttamismotivaatio pysyi koko opintojen ajan korkeana. Hengellinen kutsumus vahvistui jonkin verran koulutuksen kuluessa. Avoimissa vastauksissa tuli ilmi, että ensimmäisenä opiskeluvuotena motivoivina tekijöinä ovat teologisen ja hengellisen pohdinnan mahdollisuus sekä omaa kasvua tuke-

va opiskeluympäristö. Toisena vuotena alkoi korostua työelämäyhteyksien ja harjoittelujen merkitys.

Kaikkien opiskelijoiden korkea motivaatio kirkon työhön laski ensimmäisen vuoden aikana, diakonissaopiskelijoilla eniten ja diakoniopiskelijoilla vähiten. Toisen opiskeluvuoden aikana tämä motivaation lasku kuitenkin tasaantui tai lähti nousuun. Valmistumisvaiheessa vahvin motivaatio oli KPAMK:n nuorisotyönohjaajaopiskelijoilla. Diakin eri suuntautumisvaihtoehtoissa motivaatio oli lopussa hyvin samalla tasolla, kun diakonissaopiskelijoillakin opintojen päätösvaiheessa motivaatio nousi selvästi.

Ammatillisen osaamisen alueella vahvimaksi arvioitiin koko koulutuksen ajan kuunteleminen ja auttaminen sekä Raamatun ja kristillisen opin ymmärtäminen. Eniten vahvistuivat seurakunnalliseen osaamiseen liittyvät taidot, mihin vaikutti keskeisesti seurakuntaharjoittelun suorittaminen ja muut työelämäyhteydet. Diakonissaopiskelijoilla tämä kehitys tapahtui muita myöhemmin seurakuntaharjoittelun myöhemmän ajoituksen vuoksi. Opiskelijoille oli tyypillistä, että vahvaksi koetut osaamisen alueet olivat myös jatkuvasti oppimishaasteina. Kuuntelemisen ja auttamisen lisäksi erityisinä oppimishaasteina koettiin Raamatun tuntemiseen, soveltamiseen ja opettamiseen liittyvä osaaminen.

Muussa ammatillisessa osaamisessa vahvimaksi koettiin kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot ja heikoimmaksi yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen. Diakonisen sosiaalityön ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoiden sekä kansalaistoinnin ja nuorisotyön koulutusohjelman opiskelijoiden käsitykset omasta osaamisestaan olivat samalla tasolla. Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoiden käsitys omasta osaamisestaan oli näitä heikompa muilla osaamisalueilla paitsi kehittämisen ja suunnittelemisen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueilla.

Kirkollisen ammatillisen identiteetin muodostumiseen vaikuttivat 1) koulutukseen liittyvät tekijät, 2) seurakunnan työhön ja toimintaan liittyvät tekijät sekä 3) henkilökohtaiset tekijät (Kuvio 11). Kirkollista identiteettiä vahvistavina opintoina opiskelijat pitivät kaikkia teologisia perusopintoja, seurakuntatyön ammattiopintoja ja harjoitteluja. Tiedollisen aineksen oppimisen ohella oli tärkeää, että opiskelijoilla oli mahdollisuus myös pohtia ja keskustella sisältöihin liittyvistä kysymyksistä. Muina ammatillista identiteettiä vahvistavina tekijöinä olivat oppimisympäristön liittyvät myönte-

set tekijät sekä harjoittelujen ja omaehtoisen osallistumisen kautta saadut yhteydet työelämään – samaan tapaan kuin opiskelumotivaatiotakin vahvistavina tekijöinä. Myös oman hengellisen elämän hoitaminen koettiin tässä yhteydessä tärkeäksi.

KUVIO 11. Kirkollisen ammatillisen identiteetin muodostumiseen vaikuttavat tekijät.

Ammatillisen identiteetin kehittymistä heikentäviäkin tekijöitä oli jonkin verran. Erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuotena sellaiseksi koettiin Diaikin sosionomikoulutuksen painottuminen sosiaalialan opintoihin. Opiskelijoiden odotukset ja koulutusohjelman tarjonta eivät selvästikään kohdanneet kirkon alan opinnoissa. Myös opiskeluympäristöön saatettiin kokea ahdistavaksi tai jännitteiseksi esimerkiksi teologisiin tai hengellisiin kysymyksiin liittyen. Muita identiteettiä heikentäviä tekijöitä olivat moninaiset henkilökohtaiset asiat, jotka toisaalta osittain kuuluvat myös normaaliin opiskeluprosessiin.

Suurin osa opiskelijoista koki opintojen päättyessä ammatillisen identiteettinsä vahvistuneen ja olevan edelleen vahvistumassa.

Tutkimustulokset antavat aihetta seuraaviin johtopäätöksiin:

1. Koulutuksen rakenne. *Diakin* ensimmäisen vuoden opintojen arvioinnissa tuli ilmi kaksi asiaa, jotka liittyvät kirkon alan opintoihin. Ensinnäkin Kristillinen usko -opintokokonaisuus koettiin lähes yksimielisesti merkittävimmäksi kirkollista identiteettiä tukevaksi opintokokonaisuudeksi. Sen sisältöjen tai ajoituksen muuttamiseen ei siis näytä olevan tarvetta. Toisaalta siihen liittyvien myönteisten arvioiden kasautuminen kertoo siitä, että ensimmäisenä opiskeluvuotena ei ollut opiskelijan näkökulmasta juurikaan muita merkittäviä kirkon alan opintoja. Asia ilmaistiin myös toisin päin: ensimmäisen vuoden opinnot painottuvat liikaa joko sosiaalialaan tai terveystieteiden alaan. Opiskelijat ovat opiskelemaan tullessaan erittäin motivoituneita kirkon alan opintoihin. On syytä harkita, millä keinoilla voitaisiin paremmin vastata motivaation sisältämiin odotuksiin. Kysymyksen ratkaiseminen ei ole kuitenkaan yksinkertaista, sillä sekä sosionomin että sairaanhoitajan tutkinto edellyttävät oman alan perusteiden hyvää hallintaa. Niin sanottuun kaksoiskelpoisuuteen kuuluu sekä yhteiskunnallisten että kirkollisen kompetenssien hankkiminen. Sairaanhoitajakoulutuksen erityispiirre on opintojen sisältöjen ja toteutustapojen sosiaalialaa tarkempi säätely, mikä rajoittaa vaihtoehtoisten mallien luomista opetussuunnitelman puitteissa.

2. Diakonissakoulutus. Diakonissaopiskelijat poikkesivat monin tavoin muista kirkon alan opiskelijaryhmistä. Heidän vastausaktiivisuutensa, uskonnollisuutensa, kirkon alan ammatillinen osaamisensa ja motivaationsa seurakunnan työhön olivat jonkin verran muita ryhmiä vähäisempiä. Jo aiemmin on todettu, että myös alan vetovoima on pieni. Tästä seuraa se, että opiskelija-aines on heterogeeninen. Osalla on selvä kirkollinen diakoniatyön motivaatio – tämä tuli ilmi avoimien kysymysten vastauksissa – mutta osalta se puuttuu kokonaan ja opiskelu tähtää vain sairaanhoitajan työhön. Myös muita pienempi vastausaktiivisuus tässä tutkimuksessa viittasi siihen, että joukossa on kirkon työhön heikosti motivoituneita opiskelijoita. Toisaalta tällainen heterogeenisuus on ominaista monille muillekin aloille eikä sitä voi eikä tarvitsekaan pyrkiä kokonaan eliminoimaan. Kuitenkin opiskelijarekrytointia, opiskelijavalintaa ja opiskelijoiden ohjausta kehittämällä edellä mainittuja ongelmia voidaan lieventää.

Diakonissaopiskelijoiden kirkon alan ammatillinen osaaminen lisääntyi koulutuksen aikana. Tämän ryhmän kirkolliset opinnot painottuvat muihin suuntautumisvaihtoehtoihin verrattuna koulutuksen loppuvaiheeseen. Diakonissan osaamisen kannalta tärkeää oppimista tapahtuu kolmannen ja neljännen opiskeluvuoden aikana. Tämä asettaa opiskelijan motivaation kovalle koetukselle. Oppimisprosessi poikkeaa siis jonkin verran diakoneista ja nuorisotyönohjaajista. Koulutuksesta vastaavien opettajien on syytä tiedostaa tämä ja tukea opiskelijoiden motivaatiota koko koulutuksen ajan. Joka tapauksessa näyttää ilmeiseltä, että kirkon alan opintojen integroiminen sairaanhoitajan (AMK) tutkintoon on jossain määrin vaikeampaa kuin sosionomin (AMK) tutkintoon. Diakonissakoulutuksen pulmia on jo pyritty ratkomaan muun muassa tutkintoa laajentamalla, mutta kehittämistyötä on edelleen jatkettava.

3. Diakonikoulutus. Diakoniopiskelijat ovat monessa suhteessa tutkituista ryhmistä tasaisin. Opiskelijoiden asenteissa tapahtui muita vähemmän muutoksia. Diakin suuntautumisvaihtoehdoissa opiskelevista diakoniopiskelijoiden kirkollinen motivaatio näyttää olevan selkein. Tämä on ehkä yllättävääkin, koska diakonikoulutuksella on nuorisotyönohjaajakoulutusta paljon pitemmät perinteet sosiaalialan koulutuskentässä ja työelämässä. Tästä ei siis kuitenkaan seuraa se, että diakoniopiskelijoiden orientaatio painottuisi yhteiskuntaan kirkon sijasta. Näyttää siltä, että diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehdossa niin sanottuun kaksoiskelpoisuuteen tähtäävät opinnot tukevat parhaiten toisiaan. Diakonin koulutuksessa ja työssä on perinteisesti ollut sosiaalialaan ja -työhön liittyvä orientaatio ja siksi nämä opinnot nivELYvät hyvin myös diakoniatyön kirkollisiin opintoihin. Diakonikoulutuksen kriittinen piste liittyy diakonissakoulutuksen lailla keskeyttämisiin. Opiskelijamäärät pienenivät koulutuksen aikana kolmanneksella.

4. Nuorisotyönohjaajakoulutus. Diakin ja KPAMK:n nuorisotyönohjaajakoulutukset eroavat lähtökohtaisesti toisistaan, koska ne sijoittuvat eri koulutusaloille. Se tarjoaa myös mielenkiintoisen vertailuasetelman. Vaikka molemmilla on sekä yhteiskunnallinen että kirkollinen orientaatio, niiden opetussuunnitelmat ovat erilaiset. Nuorisotyönohjaajaopiskelijoille on ominaista, että he tulevat pääosin seurakuntien rippikoulu- ja nuorisotyö-

taustasta ja ovat alussa erittäin motivoituneita koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen aloittaminen näyttää johtavan jonkinlaiseen kriisiin, jossa opiskelumotivaatio heikkenee voimakkaasti ensimmäisen vuoden aikana. KPAMK:n kirkollisesti painottuvat opinnot pystyvät paremmin vastaamaan tähän tilanteeseen, sillä motivaatio saadaan toisen vuoden aikana uudelleen nousuun ja myös kirkon alan ammatillinen osaaminen on hyvällä tasolla. Diakin opiskelijoilla sen sijaan motivaatio laskee edelleen myös toisen vuoden aikana. Onkin mahdollista, että Diakin nuorisotyönohjaaja-opiskelijoilla on vaikeuksia integroida ammatillista identiteettiään sosiaalialaan nyt käytössä olleen opetussuunnitelman mukaisesti ja että Diakin sosionomikoulutuksessa painotetaan enemmän diakonian kuin nuorisotyön näkökulmia. Edellä jo todettiin, että diakoniopiskelijoilla ei ole tämänkaltaisia ongelmia. KPAMK:n koulutus puolestaan toteutetaan humanistisella ja opetuslalla. Tämä herättää kysymyksen, pitäisikö Diakin kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdossa vahvistaa kasvatuksen orientaatiota. Tässä yhteydessä on syytä myös todeta, että kaikki yhteiskunnallinen ammattikorkeakoulutasoinen nuorisotyön koulutus toteutuu humanistisella ja opetuslalla.

On suositeltavaa, että Diakin ja KPAMK:n nuorisotyönohjaajakoulutukset lisäävät keskinäistä vuorovaikutustaan, jotta näiden kahden eri koulutusalan vahvuuksia voitaisiin vastavuoroisesti hyödyntää. Myös yhteistyötä yhteiskunnallisen nuorisotyöalan ammattikorkeakoulutuksen kanssa on syytä edelleen vaalia ja kehittää.

5. Oppimisympäristöt. Monien opiskelijoiden kokemus oli, että varsinkin ensimmäisenä opiskeluvuotena oppimisympäristöllä on suuri merkitys. Siihen sisältyvät esimerkiksi opiskelutoverit, opettajat ja monet pedagogiset ratkaisut. Kannustava ilmapiiri ja dialogisuus tukevat opiskelijoiden kasvua. Sitä voidaan edistää esimerkiksi pienryhmissä tapahtuvalla ohjauksella ja muilla henkilökohtaisia oppimistavoitteita tukevilla ratkaisuilla. Oppimisympäristön vaikutusta kirkollisen alan ammatillisen motivaation ylläpitämiseen ja vahvistamiseen on syytä pitää mielessä senkin vuoksi, että opetussuunnitelman muuttamiseen – siis kirkollisten sisältöjen määrälliseen lisäämiseen – on hyvin rajalliset mahdollisuudet. Asian käänköpuoli on se, että jotkut kokevat opiskeluilmapiiirin ahdistavana tai jopa tuomitsevana. Kirkollisen ammatillisen identiteetin rakentuminen voi olla opiske-

lijoille hyvinkin herkkä asia ja siksi se vaatii erityisesti prosesseja ohjaavilta opettajilta taitoa, mutta myös kaikilta opiskelijoilta suvaitsevaa asennetta. Myönteiseen oppimisympäristöön kuuluu myös erilaisuuden ja kesken-eräisyyden hyväksyminen.

6. Työelämäyhteydet. Opiskelijan henkilökohtaisilla työelämäyhteyksillä on erittäin suuri motivoiva merkitys. Se nähdään jo opintojen alussa – ja sitä ennenkin – kun monilla on kokemusta seurakuntien toiminnasta. Myös ensimmäiseen vuoteen sisältyvillä seurakunnan työhön liittyvillä oppimistehtävillä on motivoiva vaikutus. Kirkollisen motivaation kannalta olisi eduksi, jos ensimmäiseen opiskeluvuoteen sisältyisi hieman nykyistä enemmän tämän alan työelämäyhteyksiä. Myös työelämäedustajien mentorointi vahvistaa tätä puolta. Siksi niin sanottuun Kirke-toimintaan kuuluvaa opiskelijaryhmien kirkon työntekijöiden johdolla tapahtuvaa ohjausta on syytä edelleen kehittää.

Diakin opinnoissa sosiaalialan koulutusohjelmassa yleensä toiseen opiskeluvuoteen sijoittuva seurakunnan työharjoittelu lisää selvästi sekä motivaatiota että ammatillista osaamista. Tämä vaihe on monilla opintojen kulminaatiopiste. Omien myönteisten, ennen opintoja saatujen kokemusten rinnalle nousevat uudet työkokemukset ja yhä lisääntyvässä määrin myös sen odotus, että valmistumisen myötä voi saada pysyvän työpaikan kirkossa. Harjoittelujen hyvä hoitaminen on sekä oppilaitoksille että seurakunnille avainkysymys.

Koulutuksen aikana syntyvät työelämäyhteydet avaavat opiskelijoille toisaalta myös niitä arkisempia puolia, mitä kirkkoon työpaikkana liittyy. He kohtaavat henkilökohtaisesti työyhteisöjen ja työn johtamisen ongelmia ja saavat myös kokemuksia seurakuntien palkoista, joita ei aina pidetä kovin kilpailukykyisinä.

Myös koulutusta järjestävien oppilaitosten työelämäyhteyttä on vaalittava. Näin on tapahtunutkin jo vuosien ajan esimerkiksi diakonia- ja nuorisotyönohjaajakoulutusten seurantaryhmien puitteissa. On tärkeää ylläpitää kiinteää vuorovaikutusta koulutuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kysymyksissä. Osa tutkimuksen esille nostamista kysymyksistä on sellaisia, että niiden ratkominen kuuluu kirkolle, ei oppilaitoksille. Tällaisia asioita ovat muun muassa edellä mainitut työntekijöiden palkkaukseen, seurakuntien työn organisoimiseen ja johtamiseen ja virkojen kehittämi-

seen liittyvät kysymykset. Ne nousivat tutkimuksen myötä keskeisiksi tekijöiksi, joihin opiskelijat kiinnittävät huomiota kirkon työpaikkojen veto-voimaisuutta arvioidessaan.

7. Opiskelijoiden liikkuvuus ja opintojen keskeyttäminen. Läsna olevien opiskelijoiden määrä pieneni tasaisesti vuosi vuodelta opintojen alusta lähtien. Valmistumisvaiheessa neljäsosa aloittaneista ei ollut enää mukana tutkituissa opiskelijaryhmissä. Lähes kaikki heistä (22 % aloittaneista) olivat päättäneet opiskelun suorittamatta tutkintoa. Tähän johtaneiden syiden selvittäminen ei ollut tämän tutkimuksen yhteydessä mahdollista. Opiskelijarekrytoinnin ja opintojen suunnittelun kannalta tämänkaltainen tieto olisi kuitenkin erittäin hyödyllinen, ja siksi sitä kannattaisi tutkia erikseen.

* * *

Kokonaiskuva diakonia- ja nuorisotyöalojen opiskelijoiden kasvusta kirkon työntekijäksi on myönteinen. Useimmilla opiskelijoilla on vahva seurakunnallisen toiminnan tausta, he ovat paljon uskonnollisempia kuin suomalaiset keskimäärin ja heillä on lähtökohtaisesti korkea motivaatio kirkon alan koulutukseen. Monialainen koulutus aiheuttaa aluksi opiskelijoiden kirkollisen motivaation laskun, joka kuitenkin vahvistuu uudelleen opintojen edetessä – erityisesti seurakuntaharjoittelun myötä. Opiskelijan kirkollisen identiteetin kehittymiseen vaikuttavat itse koulutuksen sisältöjen ohella monet erilaiset tekijät. Osa niistä on sellaisia, joihin koulutuksen järjestäjä ei suoraan voi vaikuttaa. Valmistumisvaiheessa opiskelijoilla on kirkollisen työpaikan vaihtoehtona myös työ muualla yhteiskunnassa. Kirkon alan työhön motivoi eniten itse työn sisältö, mutta lopulliseen valintaan vaikuttavat myös erilaiset työhön liittyvät ulkoiset tekijät.

Kaikkeen kasvamiseen liittyy paljon kätkettyä, ennustamatonta ja yllättävää. Oppilaitokset koulutuksen järjestäjinä, kirkko työnantajana ja opiskelijat koko toiminnan subjekteina voivat asettaa monia tavoitteita ja luoda erilaisia strategioita hyvien kasvutulosten saavuttamiseksi. Istuttajien ja kastelijoiden on syytä tehdä työnsä niin hyvin kuin osaavat. Edellä olevat tutkimustulokset ja johtopäätökset luovat tälle toiminnalle edellytyksiä. Aineistot ja analyysit eivät kuitenkaan paljasta meille kasvun salaisuutta. Siksi sekä kasvattaminen että kasvu kirkon työntekijäksi jatkuvat, vaikka yksi tutkimus päättyy.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Ammattikorkeakoululaki. 351/2003, 9.5.2003. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>. Viitattu 11.11.2008.
- Ammattikorkeakoulut 2004. Taulukoita AMKOTA-tietokannasta. Opetusministeriön julkaisuja 2005:23. Helsinki: Opetusministeriö.
- Diak 2004–2005. Diakonia-ammattikorkeakoulun opinto-opas 2004–2005. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Diakoniatyöntekijöiden ydinosaamiskuvaus 2007 (30.3.2007). Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö. <http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/ydinosaamispaketti.doc>. Viitattu 16.2.2009.
- Diakoninvirka 2008. Kirkkohallituksen 15.8.2007 asettaman työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto, sarja C 2008:9. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Djupsjöbacka, Stefan 2006. Mitä koulutuksen jälkeen? Diakonia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja saadun koulutuksen arviointi. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja D 40. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ellström, Per-Erik 1994. Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet. Problem, begrepp och teoretiska perspektiv. Stockholm: Publica.
- Elämä – usko – rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Piispainkokouksen 11.9.2001 hyväksymä. <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/rpksuunnitelma2001.htm>. Viitattu 12.4.2009.
- Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Jussi Onnismaa (toim.), Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.
- Hankesuunnitelma 2004. Kasvu kirkon työntekijäksi. Kirkon työhön opiskelevien ammatillisen identiteetin vahvistamiseen tähtäävä tutkimus- ja kehittämishanke. Diakonia-ammattikorkeakoulu 24.3.2004.
- Henttonen, Kai 2002. Diakoniaan kouluttaminen. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Huhta, Ilkka & Malkavaara, Mikko 2005. Suomen Kirkon Sisälähetysseuran historia. Vuodet 1940–2004. Helsinki: Kirkkopalvelut.

- Jantunen, Kai 2004. Monitaitaja ja kasvattaja – ammattina seurakunnan nuorisotyö. Suomen evankelisluterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajan viran kehittämistarpeet. Ylemmän pastoraalitutkimuksen tutkimus, käytännöllinen teologia. Mikkelin hiippakunnan tuomiokapituli.
- Jokinen, Jyrki 2002. Aikuisopettajan identiteetti. Yksityisestä sankariopettajasta tiimiytyneeseen yrittäjään? Acta Universitatis Tamperensis 898. Diss. Tampere: Tampere University Press.
- Kallioniemi, Arto 1994. Ev.lut. kirkon nuorisotyön ohjaajien ammattikuva. Uskonnonpedagogiikan lisensiaattityö. Teologisen tiedekunnan kirjasto. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kallioniemi, Arto 1997. Uskonnonopettajien ammattikuva. Tutkimuksia 180. Helsinki: Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos.
- Kansanaho, Erkki & Hissa, Pentti I. 1979. Palveleva kirkko. Diakonian oppikirja. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Kirjaneliö.
- Kirkko muutosten keskellä 2004. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2000–2003. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Kirkkolaki 1054/1993, 26.11.1993. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantas/1993/19931054>. Viitattu 11.11.2008.
- Kirkon keskusrahaston tuki kirkon virkaan kouluttaville laitoksille ja järjestöille 2003. Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto. Sarja C 2003:2. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosamiskuvaus 2007 (Päivitetty 27.9.2007). Kirkon kasvatus ja nuorisotyö, Kirkon nuorisotyönohjaajien koulutuksen seurantaryhmä. <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/ntydinosaaminen.pdf>. Viitattu 16.2.2009.
- Koskenvesa, Esko 2002. Diakonia kirkon elämässä ja toiminnassa. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- KPAMK 2004–2005. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opinto-opas 2004–2005. Ylivieska: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Kärkkäinen, Veli-Matti 1997. Suomalaiset korkeakouluopiskelijat ja nuoret tilastojen valossa vuonna 1994. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö ja Nuorisosiain neuvottelukunta. NUORAn julkaisuja Nro 2. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta.
- Kääriäinen, Kimmo; Niemelä, Kati & Ketola, Kimmo 2003. Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Launonen, Pekka 2004. Nuorisohjaajasta nuorisotyönohjaajaksi. Suomen evanke-

- lis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajien koulutus ja ammattitaidon muuttuvat tulkinnat 1949–1996. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 8. Diss. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Launonen, Pekka 2005. Kirkon työntekijäksi? Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajakoulutukseen hakeneet vuonna 2004. Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja D 36. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Launonen, Pekka 2007a. Kirkon työntekijäksi kasvamassa. Diakoni-, diakonissa- ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio, osaaminen ja identiteetti vuosina 2004–2006. Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke. 2. tutkimusraportti. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja D 42. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Launonen, Pekka 2007b. Students' Development into Church Professionals: Motivation, Competence and Identity of the Diaconia and Youth Work Students. A Paper presented at the International Conference on Research and Development of Christian Youth Work 10.–12.10.2007, Kauniainen.
- Launonen, Pekka 2007c. Students' Development to Church Professions: A Follow-up Research of the Students in Diaconia and Youth Work. – Martti Muukkonen and Tiina Sotkasiira (eds), *Young People at the Crossroads. Proceedings of the 5th International Youth Research Conference in Karelia, Petrozavodsk, September 2006*. Joensuu yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen raportteja. University of Joensuu, Reports of Karelian Institute, n:o 3/2007.
- Launonen, Pekka 2007d. Students' Development to Church Professions. A follow-up research of the students in diaconia and youth work. A Paper presented at the International Conference called "Ecumenical Theological Education – Pedagogical Perspectives and Practical Experiences", Faculty of Theology, University of Tartu, 11.–14.1.2007, Tartu, Estonia.
- Launonen, Pekka 2008. Kasvattava ja palveleva kirkko – kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheissa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) *Johdatus kristilliseen kasvatukseen*. Helsinki: Lasten Keskus / LK-kirjat.
- Launonen, Pekka 2009. Töihin kirkkoon? Kasvu kirkon työntekijäksi -hanke. Esitelmä Kirkon tutkimuskeskuksen 40-vuotisjuhlaseminaarissa 5.–6.3.2009, Tampere.
- Launonen, Pekka & Pesonen, Marja 2005. Koulutuksen haasteet – katekeetasta kasvatuksen ammattilaiseksi. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.), *Nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja.
- Monikasvoinen kirkko 2008. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007.

- Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Mäntylä, Ritva 2007. Ammatillinen kasvu ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Seppo Saari & Tapio Varis, Ammatillinen kasvu – Professional Growth. Professori Pekka Ruohotien juhlaKirja. Hämeenlinna: Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus / Helsinki: OKKA-säätiö.
- Niemelä, Kati 1999. Teologiksi? Teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uravalintamotivit ja ammatillinen suuntautuminen. Kirkon tutkimuskeskus, sarja A Nro 74. Diss. Jyväskylä: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2000. Teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uskonnollinen tausta. Teologinen aikakauskirja 2/2000, 121–134.
- Niemelä, Kati 2004. Uskonko niin kuin opetan? Seurakuntatyöntekijä uskon ja elämän ristipaineessa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 85. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2006a. Nuorten aikuisten suhde kirkkoon. Teoksessa Teija Mikkola, Kati Niemelä & Juha Petterson (toim.) *Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2006b. Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt evankelisluterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati & Salomäki, Hanna 2006, Herätysliikkeet 2000-luvun kirkollisessa kentässä. Teologinen aikakauskirja 4/2006, 359–371.
- Opiskelijat kirkon työpaikoilla 2006. Kirkon työhön kelpoistavien koulutusten seurakunnissa tapahtuvan harjoittelun, työssäoppimisen ja yhteistyön arviointi ja kirkon toimintasuunnitelma niiden kehittämiseksi. Kirkkohallitus sarja C 2007:2. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Palvelijoiksi vihityt 2002. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 2000 asettaman virkarakennekomitean mietintö. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto. Sarja A 2002:1. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Piispainkokouksen pöytäkirja 17.–18.8.1996. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Piispainkokouksen pöytäkirja 13.–14.9.2005. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Pohjonen, Petri 2007. Ammatillinen osaaminen työelämän kehittäjänä. Teoksessa Seppo Saari & Tapio Varis (toim.), Ammatillinen kasvu – Professional Growth. Professori Pekka Ruohotien juhlaKirja. Hämeenlinna: Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus / Helsinki: OKKA-säätiö.
- Pärnänen, Anna 2005. Kirkon työntekijöiden työolot 2003. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 5. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

- Pyykkö, Raija 2004. Valtion ja kirkon välissä: ammatillisen seurakuntadiakonian muotoutuminen. Teoksessa Henriksson, Lea & Wrede, Sirpa (toim.), Hyvinvointityön ammatit. Helsinki: Gaudeamus.
- Rask, Katja; Kainulainen, Sakari & Pasanen, Sina 2003a. Diakoniatyön ja kirkon nuorisotyön arki vuonna 2002. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 3. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Rask, Katja; Kainulainen, Sakari & Pasanen, Sina 2003b. Koulutuksen antamat valmiudet seurakuntatyöhön. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 4. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ritokoski, Sami & Valtonen, Minna 2003. Miten suunta löytyy? Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat kutsumusta, ammatillista identiteettiä ja työhön sijoittumista pohtimassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 15. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ruohotie, Pekka 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.
- Ryökäs, Esko 2000. Oppiiko diakonian? Vuosina 1986 ja 1987 hyväksytyjen diakonian koulutusohjelmien onnistuneisuus. Kirkon tutkimuskeskus, sarja B Nro 79. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Salmi, Pontus 2001. Seurakuntien hengellistä työtä tekevien työmotivaatio. JTO-tutkimuksia sarja 14. Diss. Espoo: Johtamistaidon opisto.
- Salo, Eeva 2006. Kirkon virkaan opiskelevien hengellinen kasvu ja sitoutuminen kirkkoon. Selvitys kirkolliskokouksen yleisvaliokunnan mietinnön 6/2004 pohjalta. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto, sarja C 2006:4.
- Salomaa, Heikki 2007. Minustako papiksi? Soveltavia opintoja suorittava teologian opiskelija papin ammattikuvan ja identiteetinsä rakentajana. Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja N:o 17. Diss. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Salomäki, Hanna 2004. Nuorisotyön tulevaisuus Lapuan ja Oulun hiippakunnassa. Nuorisotyöntekijöiden näkemykset ammatti-identiteetistä, koulutustarpeista, alueellisista kysymyksistä ja työn tulevaisuudennäkymistä. A: Tutkimusraportteja - Forskningsrapporter. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Salomäki, Hanna 2008. Kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollinen tausta ja uranvalinta. A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Sorjonen, Sari. Henkilökohtainen sähköpostitiedonanto 11.3.2009.
- Stenström, Marja-Leena 1993. Ammatillisen identiteetin kehittyminen. – Ammattitaito ja ammatillinen kasvu. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Raija Miettinen (toim.) Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen 25-vuotisjuhlajulkaisu. Helsinki: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.

- Stenström, Marja-Leena; Laine, Kati & Valkonen, Sakari 2005. Ammattikorkeakou-
lut väylänä työelämään. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali-
ja terveystaloilta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2004. 99. vuosikerta (uusi sarja). Helsinki: Tilasto-
keskus.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2005. 100. vuosikerta (uusi sarja). Helsinki: Tilasto-
keskus.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2007. 102. vuosikerta (uusi sarja). Helsinki: Tilasto-
keskus.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2008. 103. vuosikerta (uusi sarja). Helsinki: Tilasto-
keskus.
- Tilastokeskuksen henkilöluokitukset 2005. http://www.stat.fi/tk/tt/luokitukset/index_henkilo_keh.html. Viitattu 11.8.2005.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Hel-
sinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Liite 1.

Saatekirje ja kyselylomake 1.

Tutkimus- ja kehittämishanke
Kasvu kirkon työntekijäksi

Kesäkuu 2004

KYSELY KIRKOLLISEN ALAN KOULUTUKSEEN HAKEUTUMISESTA

Hyvä valintakokeisiin osallistuja!

Diakonia-ammattikorkeakoulu toteuttaa Kasvu kirkon työntekijäksi -hankkeen yhdessä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun, kirkkohallituksen ja kirkon tutkimuskeskuksen kanssa. Hankkeessa tutkitaan muun muassa kirkollisen alan koulutukseen hakeutuvia ja myöhemmin myös koulutukseen osallistuvia. Tässä kyselyssä selvitetään valintakokeisiin osallistuvien ajatuksia kirkollisen alan opinnoista ja työstä.

Vastaamalla tähän kyselyyn valintakoepäivän aikana olet mukana kehittämässä Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kirkollisen alan opintoja. **Kyselyyn vastaaminen ei ole osa valintakokeita, eikä se millään tavalla vaikuta opiskelijaksi pääsemiseen.** Valintakokeiden järjestäjät eivät lue vastauksia, vaan toimittavat lomakkeet suoraan tutkijoille. Lomakkeeseen merkittäviä henkilötietoja tarvitaan tutkimussyistä ja ne jäävät vain tutkimuksen suorittajille. Vastaukset käsitellään ja raportoidaan ehdottoman luottamuksellisesti niin että kenenkään henkilöllisyys ei tule ilmi.

Palauta täytetty lomake valintakoepäivän aikana erikseen ilmoitettuun paikkaan. Lisätietoja antaa tarvittaessa valintakokeiden järjestelyistä vastaava henkilö.

Kiitos vaivannööstäsi!

Pekka Launonen
Yliopettaja,
projektipäällikkö
p. 040-8696047

**Kysely kirkolliseen alan koulutukseen hakeutumisesta
Kasvu kirkon työntekijäksi**

Ympyröi sopivin vaihtoehto

- 1) **Nimesi** _____
- 2) **Mihin yksikköön haet opiskelemaan?**
1 Helsinki 2 Järvenpää 3 Kauniainen 4 Lahti 5 Pieksämäki
6 Pori 7 Oulu 8 Raudaskylä (Keski-Pohjanmaan amk)
- 3) **Sukupuolesi** 1 mies 2 nainen
- 4) **Minä vuonna olet syntynyt?** _____
- 5) **Missä ammatissa vanhempasi toimivat?**
1 Isä/miespuolinen huoltaja _____
2 Äiti/naispuolinen huoltaja _____
- 6) **Minkä seurakunnan jäsen olet? (seurakunnan nimi)** _____
- 7) **Mikä on siviilisäätyysi?**
1 Naimaton
2 Avioliitossa
3 Avoliitossa
4 Eronnut
5 Leski
- 8) **Keitä kotitalouteesi kuuluu?** (Kotitaloudella tarkoitetaan henkilöitä, jotka asuvat yhdessä ja käyttävät yhdessä tulojaan)
1 Asun yksin
2 Asun vanhempieni luona
3 Asun lapsen/lasten kanssa (yksinhuoltaja)
4 Asun avo/aviopuolison kanssa
5 Asun avo/aviopuolison ja lapsen/lasten kanssa
6 Muu, mikä _____
- 9) **Millä tutkinnolla haet tähän koulutukseen?**
1 Ylioppilastutkinto ja/tai lukion päättötodistus
2 Opistoasteen tutkinto
3 Ammatillinen perustutkinto
4 Erikoistapausvalinta
- 10) **Mihin suuntautumisvaihtoehtoon/koulutusohjelmaan haet?**
1 Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
2 Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
3 Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
4 Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (Keski-Pohjanmaan amk)
- 11) **Kuinka mones hakutoiveesi tämä koulutus on?** _____
- 12) **Kuinka mones hakukertasi tämä on sellaiseen ammattikorkeakoulun koulutusohjelmaan, joka tuottaa myös kirkollisen kelpoisuuden?** _____

13) Mitä harrastuksia sinulla on ollut viimeisen kolmen vuoden aikana ja kuinka aktiivisesti olet ollut mukana tässä harrastustoiminnassa? (enintään 3 harrastusta)

	satunnaisena osallistujana	aktiivisena osallistujana	toiminnan ohjaajana
_____	1	2	3
_____	1	2	3
_____	1	2	3

14) Missä määrin olet ollut mukana seurakunnan tai kristillisen järjestön järjestämässä toiminnassa?

	en ollenkaan	jonkin verran	paljon
1 Päiväkerho, pyhäkoulu	1	2	3
2 Tyttö- ja poikakerhot, -leirit tai partio (osallistujana)	1	2	3
3 Kerhon tai partion ohjaus	1	2	3
4 Rippikoulun isostoiminta	1	2	3
5 Muu nuorisotoiminta (15-18 v)	1	2	3
6 Nuorten aikuisten toiminta (18 v -)	1	2	3
7 Diakoniatyö tai muu palvelutoiminta	1	2	3
8 Muu toiminta, mikä? _____	1	2	3

15) Seuraavassa on lueteltu joukko herätysliikkeitä ja muita hengellisiä liikkeitä. Arvioi omaa suhdettasi niihin.

	en kuulu	en kuulu mutta ajattelussani on vaikutteita	kuulun jossain määrin	kuulun kiinteästi
1 vanhoillislestadiolaisuus	1	2	3	4
2 muu lestadiolaisuus	1	2	3	4
3 evankelinen liike	1	2	3	4
4 rukoilevaisuus	1	2	3	4
5 herännäisyys	1	2	3	4
6 Kansan Raamattuseura	1	2	3	4
7 Kansanlähetys	1	2	3	4
8 Suomen Raamattuopisto	1	2	3	4
9 Opiskelija- ja Koululaislähetys	1	2	3	4
10 muu ns. viides herätysliike	1	2	3	4
11 karismaattinen liike	1	2	3	4
12 Tuomas-messu	1	2	3	4
13 Hiljaisuuden ystävät	1	2	3	4
14 taizélaisuus	1	2	3	4
15 Paavalin Synodi	1	2	3	4

16) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten uskoasi Jumalaan?

- 1 Uskon Jumalaan, niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa (esim. rippikoulussa)
- 2 Uskon Jumalaan, mutta eri tavalla kuin ev.-lut. kirkko opettaa
- 3 En oikein tiedä, uskonko Jumalaan vai en
- 4 En usko Jumalan olemassaoloon

17) Kuinka tärkeä Jumala on elämässäsi?

ei lainkaan tärkeä										erittäin tärkeä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

18) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten uskoasi?

- 1 Uskoni on kasvanut vähitellen
- 2 Olen tullut uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana
- 3 En koe olevani uskossa, vaikka joskus aiemmin niin koin
- 4 En koe olevani uskossa enkä ole koskaan ollutkaan
- 5 Ei mikään edellisistä, vaan _____

19) Arvioi, miten seuraavat väittämät pitävät kohdallasi paikkansa. Ympyröi näkemystäsi vastaava numero

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	osittain samaa, osittain eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1 Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle	1	2	3	4	5
2 Haluan työskennellä ihmisten kanssa	1	2	3	4	5
3 Voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni	1	2	3	4	5
4 Saan mahdollisuuden omien lahjojen ja taipumusten toteuttamiseen	1	2	3	4	5
5 Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa	1	2	3	4	5
6 Haluan saada jonkun ammatin itselleni	1	2	3	4	5
7 Tälle alalle on helpompi päästä kuin monelle muulle koulutusalalle	1	2	3	4	5
8 Haluan toteuttaa Jumalalta saatua kutsumusta	1	2	3	4	5
9 Haluan välittää Jumalan rakkautta	1	2	3	4	5
10 Haluan julistaa evankeliumia	1	2	3	4	5
11 Haluan auttaa muita heidän ongelmissaan	1	2	3	4	5
12 Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle	1	2	3	4	5
13 Kotini uskonnollisuus tukee motivaatiotani opiskella tällä alalla	1	2	3	4	5
14 Työ seurakunnassa on turvattua	1	2	3	4	5
15 Haluan saada edes jonkin opiskelupaikan	1	2	3	4	5
16 Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä	1	2	3	4	5
17 Haluan saada selvyyttä omiin elämänkysymyksiini	1	2	3	4	5
18 Vanhempani kannustavat minua tälle alalle	1	2	3	4	5
19 Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle	1	2	3	4	5
20 Toivon saavani selvyuden, mitä todella haluan tulevaisuudelta	1	2	3	4	5
21 Ystäväilläni on suuri vaikutus opiskelumotivaatiooni tällä alalla	1	2	3	4	5
22 Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä	1	2	3	4	5
23 Haluan pohtia uskontoon liittyviä kysymyksiä muiden kanssa	1	2	3	4	5

20) Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi opiskella tällä alalla?

21) Seuraavassa on lueteltu joukko tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita erityisesti kirkon työntekijältä odotetaan. Yleensä nämä kehittyvät vähitellen. Arvioi omaa osaamistasi ja kehitysvaiheitasi tällä hetkellä seuraavissa asioissa.

	erittäin huonosti	melko huonosti	en huonosti enkä hyvin	melko hyvin	erittäin hyvin
1 Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	1	2	3	4	5
2 Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	1	2	3	4	5
3 Tunnen kristillisen etiikan perusteet	1	2	3	4	5
4 Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	1	2	3	4	5
5 Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	1	2	3	4	5
6 Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	1	2	3	4	5
7 Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	1	2	3	4	5
8 Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	1	2	3	4	5
9 Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmissa	1	2	3	4	5
10 Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	1	2	3	4	5
11 Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	1	2	3	4	5
12 Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	1	2	3	4	5
13 Osaan kuunnella ja auttaa	1	2	3	4	5
14 Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	1	2	3	4	5
15 Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	1	2	3	4	5
16 Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartaudensuunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	1	2	3	4	5
17 Osaan ohjata reititin työskentelyä	1	2	3	4	5
18 Osaan ohjata pienryhmätöitä (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	1	2	3	4	5

22) Mitkä edellisistä kohdista koet tällä hetkellä ammatillisen kehityksesi ja oman oppimisesi kannalta tärkeimmiksi? Valitse niistä kolme tärkeintä:

Numerot: _____, _____, _____

23) Edellä mainittujen lisäksi kirkon työntekijän ydinosaamiseen kuuluu myös seuraavia osaamisalueita. Arvioi omaa osaamistasi ja kehitysvaihettasi tällä hetkellä seuraavissa asioissa

	erittäin vähäinen	melko vähäinen	kohtalainen	melko hyvä	erittäin hyvä
1 Yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen	1	2	3	4	5
2 Yhteisöissä ja verkostoissa toimiminen	1	2	3	4	5
3 Opettaminen ja ohjaaminen	1	2	3	4	5
4 Kehittäminen ja suunnitteleminen	1	2	3	4	5
5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	1	2	3	4	5
6 Kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot	1	2	3	4	5

24) Arvioi seuraavia väittämiä

	täysin eri mieltä	joissain määrin eri mieltä	en osaa sanoa	melkein samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1 Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön	1	2	3	4	5
2 Tunnen olevani valmis kirkon työhön	1	2	3	4	5
3 Aion valmistuttuani hakeutua kirkkoon töihin	1	2	3	4	5
4 Aion valmistuttuani hakeutua muualle opiskelemaan	1	2	3	4	5
5 Haluan tehdä pitkän työuran kirkon palveluksessa	1	2	3	4	5
6 Kirkko on mielestäni luotettava työnantaja	1	2	3	4	5
7 Seurakunta on työyhteisönä työntekijää tukeva	1	2	3	4	5
8 Seurakuntien työtä johdetaan hyvin	1	2	3	4	5
9 Kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla	1	2	3	4	5
10 Seurakunnan työntekijän joustava työaika sopii minulle hyvin	1	2	3	4	5
11 Tämä koulutus tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet hakeutua kirkon töihin	1	2	3	4	5
12 Kirkon työntekijöitä arvostetaan yhteiskunnassa	1	2	3	4	5

25) Koulutus tarjoaa mahdollisuuden hakeutua työhön sekä kirkon että yhteiskunnan palvelukseen. Missä määrin työpaikkana kiinnostaa

	ei ollenkaan	vähän	ei vähän eikä paljon	melko paljon	erittäin paljon
1) Kirkko	1	2	3	4	5
2) Yhteiskunta	1	2	3	4	5

Kysely kirkollisen alan koulutuksessa opiskelusta (4A)

Marraskuu 2007

Hyvä vastaaja!

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu valitsemalla hiirellä mielipidettäsi vastaava vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus avoimissa kysymyksissä sille varattuun tilaan.

- Asteikkokysymyksissä valitse vaihtoehto napsauttamalla hiirtä sen päällä.

- Avoimiin kysymyksiin voit kirjoittaa napsauttamalla ensin hiirtä teksti-ikkunan päällä.

1) Opiskelijatunnukseksi

Diakissa kirjan ja neljä (4) numeroa, K-P amk:ssa seitsemän (7) numeroa.

2) Missä osallistuit tämän koulutuksen valintakokeisiin?

- 1 Diakissa
- 2 Keski-Pohjanmaan amk:ssa
- 3 Muussa ammattikorkeakoulussa, missä?

3) Missä toimipaikassa opiskelet tällä hetkellä / opiskelet ennen valmistumistasi?

- 1 Helsinki
- 2 Järvenpää
- 3 Kauniainen
- 4 Lahti
- 5 Pieksämäki
- 6 Pori
- 7 Oulu
- 8 Ylivieska (Keski-Pohjanmaan amk)

4) Missä suuntautumisvaihtoehdossa opiskelet/opiskelit ?

- 1 Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
- 2 Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
- 3 Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto (Diak)
- 4 Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (Keski-Pohjanmaan amk)

5) Seuraavassa on lueteltu joukko herätysliikkeitä ja muita hengellisiä liikkeitä. Arvioi omaa suhdettasi niihin.

	kuulun kiinteästi	kuulun jossain määrin	en kuulu, mutta ajattelussani on vaikutteita	en kuulu
1 vanhoillislestadiolaisuus	☐	☐	☐	☐
2 muu lestadiolaisuus	☐	☐	☐	☐
3 evankelinen liike	☐	☐	☐	☐
4 rukoulevaisuus	☐	☐	☐	☐
5 herännäisyys	☐	☐	☐	☐
6 Kansan Raamattuseura	☐	☐	☐	☐
7 Kansanlähetyt	☐	☐	☐	☐
8 Suomen Raamattuopisto	☐	☐	☐	☐
9 Opiskelija- ja Koululaislähetyt	☐	☐	☐	☐
10 muu ns. viides				

herätysliike	☐	☐	☐	☐
11 karismaattinen liike	☐	☐	☐	☐
12 Tuomas-messu	☐	☐	☐	☐
13 Hiljaisuuden ystävät	☐	☐	☐	☐
14 taizélaisuus	☐	☐	☐	☐
15 Paavalin Synodi	☐	☐	☐	☐
16 helluntailaisuus	☐	☐	☐	☐
17 Vapaakirkko	☐	☐	☐	☐
18 yhteiskristillisuus	☐	☐	☐	☐
19 jokin muu	☐	☐	☐	☐

6) Jos valitsit edellisessä kysymyksessä kohdan 19 = jokin muu, mikä se on?

7) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten uskoasi Jumalaan?

- 1 Uskon Jumalaan, niin kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa (esim. rippikoulussa)
- 2 Uskon Jumalaan, mutta eri tavalla kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa
- 3 En oikein tiedä, uskonko Jumalaan vai en
- 4 En usko Jumalan olemassaoloon

8) Kuinka tärkeä Jumala on elämässäsi?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ei lainkaan tärkeä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin tärkeä

9) Mikä seuraavista kuvaa parhaiten uskoasi?

- 1 Uskoni on kasvanut vähitellen
- 2 Olen tullut uskoon tarkasti määriteltävänä ajankohtana
- 3 En koe olevani uskossa, vaikka joskus aiemmin niin koin
- 4 En koe olevani uskossa enkä ole koskaan ollutkaan
- 4 Ei mikään edellisistä, vaan

10) Arvioi, miten seuraavat väittämät pitävät kohdallasi paikkansa ajatellessasi motiivejasi kirkon alan koulutukseen ja työhön. Valitse näkemystäsi vastaava vaihtoehto.

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	osittain samaa, osittain eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1 Koen, että Jumala on tarkoittanut minut tälle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
2 Haluan työskennellä ihmisten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
3 Voin palvella ja auttaa lähimmäisiäni	☐	☐	☐	☐	☐
4 Saan mahdollisuuden omien lahjojen ja taipumusten toteuttamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
5 Arvostan tuntemaani tämän alan edustajaa	☐	☐	☐	☐	☐
6 Halusin saada jonkun ammatin itselleni	☐	☐	☐	☐	☐
7 Tälle alalle oli helpompi päästä kuin monelle muulle koulutuslalle	☐	☐	☐	☐	☐
8 Haluan toteuttaa Jumalalta saatua kutsumusta	☐	☐	☐	☐	☐
9 Haluan välittää Jumalan rakkautta	☐	☐	☐	☐	☐
10 Haluan julistaa evankeliumia	☐	☐	☐	☐	☐

11 Haluan auttaa muita heidän ongelmissaan	☐	☐	☐	☐	☐
12 Sovellun kyvyiltäni ja taidoiltani kirkolliselle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
13 Kotikasvatukseni oli uskonnollinen	☐	☐	☐	☐	☐
14 Työ seurakunnassa on turvattua	☐	☐	☐	☐	☐
15 Halusin saada edes jonkin opiskelupaikan	☐	☐	☐	☐	☐
16 Olen kiinnostunut uskoa koskevista kysymyksistä	☐	☐	☐	☐	☐
17 Halusin saada selvyyttä omiin elämäнкysymyksiini	☐	☐	☐	☐	☐
18 Vanhempani kannustivat minua tälle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
19 Kirkon työntekijän kannustus motivoi minua opiskelemaan tälle alalle	☐	☐	☐	☐	☐
20 Toivoin saavani selvyyden, mitä todella haluan tulevaisuudelta	☐	☐	☐	☐	☐
21 Ystävilläni oli suuri vaikutus opiskelumotivaatiooni tällä alalla	☐	☐	☐	☐	☐
22 Minulla on myönteisiä kokemuksia kirkon työstä	☐	☐	☐	☐	☐
23 Haluan pohtia uskontoon liittyviä kysymyksiä muiden kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

11) Mitkä tekijät vaikuttavat tällä hetkellä eniten motivaatioosi hakeutua työhön tälle alalle?

12) Seuraavassa on lueteltu joukko tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita erityisesti kirkon työntekijältä odotetaan. Yleensä nämä kehittyvät vähitellen. Arvioi omaa osaamistasi ja kehitysvaihetta tällä hetkellä seuraavissa asioissa.

	erittäin huonosti	melko huonosti	en huonosti enkä hyvin	melko hyvin	erittäin hyvin
1 Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	☐	☐	☐	☐	☐
2 Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	☐	☐	☐	☐	☐
3 Tunnen kristillisen etiikan perusteet	☐	☐	☐	☐	☐
4 Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	☐	☐	☐	☐	☐
5 Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	☐	☐	☐	☐	☐
6 Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	☐	☐	☐	☐	☐
7 Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	☐	☐	☐	☐	☐
8 Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	☐	☐	☐	☐	☐
9 Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmassa	☐	☐	☐	☐	☐
10 Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	☐	☐	☐	☐	☐
11 Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	☐	☐	☐	☐	☐
12 Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	☐	☐	☐	☐	☐
13 Osaan kuunnella ja auttaa	☐	☐	☐	☐	☐
14 Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
15 Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	☐	☐	☐	☐	☐
16 Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	☐	☐	☐	☐	☐
17 Osaan ohjata retriitin työskentelyä	☐	☐	☐	☐	☐
18 Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	☐	☐	☐	☐	☐

13) Mitkä edellisistä kohdista koet tällä hetkellä ammatillisen kehityksesi ja oman oppimisesi kannalta tärkeimmiksi? Valitse niistä kolme tärkeintä.

	valitse vain kolme
1 Tunnen Raamatun keskeisen sisällön	☐
2 Tunnen kristillisen opin keskeisen sisällön	☐
3 Tunnen kristillisen etiikan perusteet	☐
4 Tunnen kirkon historian tärkeimmät vaiheet	☐
5 Tunnen kirkon nykyiset toimintamuodot	☐
6 Ymmärrän Raamatun keskeisen sanoman	☐
7 Osaan soveltaa Raamatun sanomaa nykyhetkeen	☐
8 Ymmärrän kristillisen opin keskeisen sisällön	☐
9 Osaan soveltaa kristillisen etiikan periaatteita nykyhetken ongelmassa	☐
10 Osaan opettaa Raamatun ja kristillisen uskon keskeisiä asioita (esim. rippikoululaiselle)	☐
11 Osaan valmistella ja pitää hartauspuheen	☐
12 Minulla on valmiudet käydä sielunhoidollista keskustelua	☐
13 Osaan kuunnella ja auttaa	☐
14 Osaan ohjata yhteisen rukouksen seurakunnallisessa tilaisuudessa	☐
15 Osaan ohjata yhteistä Raamatun tutkimista pienryhmässä	☐
16 Osaan ohjata jumalanpalveluksen tai hartauden suunnittelua ja valmistelua (esim. diakonia- tai nuorisotyön leirillä)	☐
17 Osaan ohjata retiriitin työskentelyä	☐
18 Osaan ohjata pienryhmätoimintaa (esim. diakonia- tai nuorisotyössä)	☐

14) Edellä mainittujen lisäksi kirkon työntekijän ydinosaamiseen kuuluu myös seuraavia osaamisalueita. Arvioi omaa osaamistasi ja kehitysvaihetta tällä hetkellä seuraavissa asioissa.

	erittäin vähäinen	melko vähäinen	kohtalainen	melko hyvä	erittäin hyvä
1 Yhteiskunnan tunteminen ja päätöksentekoon vaikuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐
2 Yhteisöissä ja verkostoissa toimiminen	☐	☐	☐	☐	☐
3 Opettaminen ja ohjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
4 Kehittäminen ja suunnittelu	☐	☐	☐	☐	☐
5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
6 Kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐

15) Arvioi seuraavia väittämiä

	täysin eri mieltä	jossain määrin eri mieltä	en osaa sanoa	melkein samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1 Minulla on vahva motivaatio kirkon työhön	☐	☐	☐	☐	☐
2 Tunnen olevani valmis kirkon työhön	☐	☐	☐	☐	☐
3 Haluan lähitulevaisuudessa työskennellä kirkon palveluksessa	☐	☐	☐	☐	☐
4 Aion lähitulevaisuudessa hakeutua muualle opiskelemaan	☐	☐	☐	☐	☐
5 Haluan tehdä pitkän työuran kirkon palveluksessa	☐	☐	☐	☐	☐
6 Kirkko on mielestäni luotettava työnantaja	☐	☐	☐	☐	☐
7 Seurakunta on työyhteisönä työntekijää tukeva	☐	☐	☐	☐	☐
8 Seurakuntien työtä johdetaan hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
9 Kirkon maksamat palkat ovat sopivalla tasolla	☐	☐	☐	☐	☐
10 Seurakunnan työntekijän joustava työaika sopii minulle hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
11 Saamani koulutus tarjoaa monipuoliset	☐	☐	☐	☐	☐

mahdollisuudet hakeutua kirkon töihin
12 Kirkon työntekijöitä arvostetaan
yhteiskunnassa

16) Koulutus tarjoaa mahdollisuuden hakeutua työhön sekä kirkon että yhteiskunnan palvelukseen. Missä määrin työpaikkana kiinnostaa

	ei ollenkaan	vähän	ei vähän eikä paljon	melko paljon	erittäin paljon
1 kirkko (esim. seurakunnat ja kristilliset järjestöt)	☐	☐	☐	☐	☐
2 yhteiskunta (esim. kunnat ja järjestöt)	☐	☐	☐	☐	☐

KYSYMYKSET 17-20 KOSKEVAT KIRKOLLISTA AMMATILLISTA IDENTITEETTIÄ. SILLÄ TARKOITETAAN MUUN MUASSA KRISTILLISEN USKON TUNTEMISTA, TULKITSEMISTA JA HARJOITTAMISTA SEKÄ TYÖHÖN SITOUTUMISTA.

17) Mitkä koulutukseesi kuuluvat opinnot ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi? Perustele!

18) Mitkä muut tekijät ovat vahvistaneet kirkollista ammatillista identiteettiäsi? Perustele!

19) Ovatko jotkut tekijät hidastaneet, vaikeuttaneet tai estäneet kirkollisen ammatillisen identiteettisi vahvistumista? Mitkä?

20) Mitä muuta haluat kertoa kirkollisesta ammatillisesta identiteetistäsi?

21) Miten haluaisit kehittää käymääsi kirkon alan koulutusta?

Lähetä

Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia

Sarjassa julkaistaan merkittäviä tutkimuksia. Julkaisun on tuotettava uutta ja innovatiivista tutkimustietoa Diakonia-ammattikorkeakoulun opetus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan alueilta. Sarjaan voivat tarjota julkaisuja niin Diakonia-ammattikorkeakoulun omat työntekijät kuin ulkopuoliset.

1 Kainulainen, Sakari (toim.) 2002:

Ammattikorkeakoulu - tehdas vai akatemia?

2 Rask, Katja & Pasanen, Sina 2003:

Perhekuntoutuksesta valmiuksia päihitteettömyyteen, vanhemmuuteen ja elämänhallintaan. Perheen yhdistetty hoito (PYY) -kuntoutusprosessin arviointi.

3 Rask, Katja & Kainulainen, Sakari & Pasanen, Sina 2003:

Diakoniatyön ja kirkon nuorisotyön arki vuonna 2002. Tutkimus diakonia-työntekijöiden ja kirkon nuorisotyönohjaajien kokemuksista seurakuntatyöstä ja työtaidoistaan.

4 Rask, Katja, Kainulainen, Sakari & Pasanen, Sina 2003:

Koulutuksen antamat valmiudet seurakuntatyöhön. Vuosina 1998-2002 valmistuneiden diakoniatyöntekijöiden ja kirkon nuorisotyönohjaajien sekä heidän esimiestensä käsityksiä kirkollisista valmiuksista.

5 Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003:

Elämä käsillä - viittomakielentulkin ammattikuva.

6 Gothóni, Raili & Jantunen, Eila 2003:

Seniorien seurakunta - 75-vuotiaiden helsinkiläisten ajatuksia elämästään ja seurakunnastaan

7 Karjalainen, Anna Liisa 2004:

Kokemuksesta kirjoittaminen ja kirjoittamisen kokemus. Omaelämäkerrallinen kirjoittaminen sosionomikoulutuksessa ja narratiivinen menetelmä sosiaalialan työssä

8 Launonen, Pekka 2004:

Nuorisonohjaajasta nuorisotyönohjaajaksi. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajien koulutus ja ammattitaidon muuttuvat tulkin-
nat 1949-1996.

9 Rautio, Maria 2004:

Muuttuva työelämä haastaa työterveyshuollon kehittämään menetelmiään ja osaamistaan. Työterveyshuollon menetelmien kehittäminen moniamma-
tillisena oppimisprosessina.

10 Leskinen, Riitta 2005:

Itseohjautuva ammattikorkeakoulun jatkotutkinto-opiskelija. Tapaus Diak
ja Hamk.

11 Hyväri, Susanna & Latvus, Kari 2005:

Paikallisia teologioita Espoossa

12 Lampi, Hannu 2005:

Miehen sydäninfarktikoemuks: Fenomenologinen tutkimus sairastumisesta ja potilaana olosta.

13 Semi, Eija 2006:

Sosiaalialan työn ja sosiaalipedagogiikan yhtymäkohtia historiallisen tulkin-
nan ja opetussuunnitelmien valossa

14 Ryökäs, Esko 2006:

Kokonaisdiakonia

15 Pesonen, Arja 2006:

Asiakkaiden kokemuksia mielenterveyspalveluista

16 Karppinen, Leena 2007:

”Vain paras on tarpeeksi hyvää lapsille”. Ruusu Heininen Sortavalan Kas-
vattajaopiston perustajana ja kehittäjänä

17 Hyväri, Susanna 2008:

Paikkasidos elämäntavassa ja elämänkulussa - maaseutu ja kaupunki yhden ikäryhmän kokemana

18 Jantunen, Eila 2008:

Osalliseksi tuleminen – masentuneiden vertaistukea jäsentävä substantiivinen teoria

19 Rautasalo, Eija 2008:

Hoitotyön ammattilaisten näkemyksiä ikääntyvien ihmisten seksuaalisuudesta

20 Korhonen, Saira 2008:

Ohjaus siinä sivussa - työelämässä toimivien ohjaajien kokemuksia sosionomi (AMK) -opiskelijoiden harjoittelun ohjauksesta

21 Mikkola, Tuula 2009:

Sinusta kiinni – Tutkimus puolisoivan arjen toimijuuksista